Întâmplări dintr-o viață

SYLVIE GERMAIN

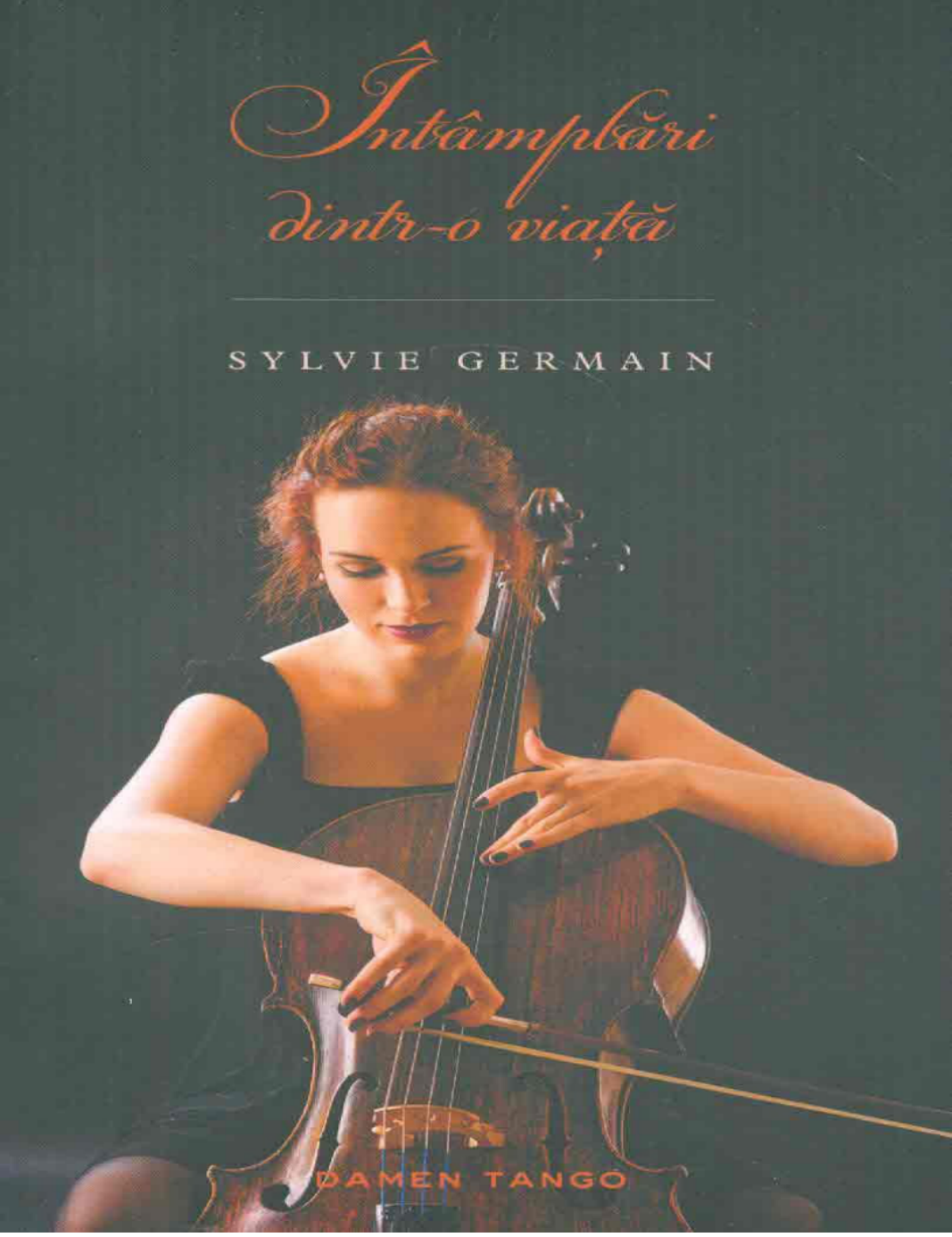

DAMEN TANGO

SYLVIE GERMAIN s-a născut în 1954 la Châteauroux. Copilăria şi-a petrecut-o în diverse oraşe din Franţa, tatăl ei fiind subprefect. În anii ’70 a studiat filosofia şi mistica creştină, scriind o teză de doctorat despre chip. Primele lucrări de ficţiune datează din anii ’80, când s-a şi impus pe scena literară a Franţei, câştigând numeroase premii. A debutat cu *Le livres des nuits* (1984), roman recompensat cu multe distincţii, apoi a publicat, tot la Gallimard, *Nuit d’Ambre* şi *Jours de colère*. Acesta din urmă a câştigat Premiul Femina în 1989, anul în care a apărut. De atunci scriitoarea, care a predat filosofie în centre universitare din mai multe oraşe europene, a semnat peste 20 de volume de proză şi eseistică, printre cele mai recente numărându-se *Le Monde sans vous* (Premiul Jean Monnet pentru literatură Europeană în 2011) şi *Rendez-vous nomades* (2012).

ÎNTÂMPLĂRI DINTR-O VIAŢĂ
SYLVIE GERMAIN
Traducere din limba franceză MIHAELA STAN

NEMIRA

În amintirea lui Catherine Lépront

„Cine sunt eu? Acum mult timp
Mă apropiam uneori câteva clipe
De ceea ce sunt EU, de ceea sunt EU,
de ceea ce sunt EU.“

„Dar, chiar când să MĂ descopăr,
EU dispăream, o groapă se căsca
Şi cădeam înăuntru, precum Alice."
THOMAS TRANSTRÖMER, Sunete şi urme

„Timpul nu-i o distanţă în linie dreaptă, ci mai degrabă un labirint, iar dacă te sprijini de zid, la locul potrivit, poţi să auzi paşi grăbiţi şi glasuri, poţi să te auzi trecând, acolo, pe partea cealaltă."
THOMAS TRANSTRÖMER, Piaţa sălbatică

1

„Cine-i aici?"

A auzit întrebarea asta de zeci de ori. O falsă ghicitoare, ca un refren, rostită de bunica ei în faţa unei fotografii alb-negru, cu ramă de lemn negru lăcuit, ce înfăţişează o tânără lehuză, stând în pat, ţinându-şi nou-născutul în scobitura cotului. Întrebarea nu se referă la femeie, ci la pruncul lipit de ea. Despre mamă nu se vorbeşte, nu se glumeşte pe seama portretului său, ea este o figură intangibilă. O

evidenţă şi o enigmă, una peste alta.

„Eu sunt!" exclamă micuţa. „Care eu?" continuă bunica, accentuând „e“-ul din ultimul cuvânt. „Eu, Liliii!"

Acesta e ritualul, două întrebări scurte, uşor stridente, sigure de răspunsurile care irump pe aceeaşi notă, dar aşteptându-le ca şi când ar fi vorba de fiecare dată de o surpriză, de o revelaţie chiar.

Şi, într-adevăr, pentru copil e întotdeauna o surpriză: să se vadă acolo, ca un bebeluş de celuloid, ghemuit în căuşul braţului matern. Să se vadă fără a se recunoaşte, fără a putea să stabilească o legătură reală între ea şi această figurină. Ea râde, bate din palme, dar dincolo de acest râs freamătă uneori, abia desluşită, o anume nelinişte: Oare chiar sunt eu? Îţi poţi schimba atât de radical mărimea şi aspectul?

Din când în când joacă iar acest joc simplu, în faţa unei oglinzi, cu păpuşa ei, pe nume Rosa, asumându-şi deopotrivă întrebările şi răspunsurile, iar râsul ei este atunci lipsit de tulburare, reflexia arătându-i o imagine, fără pic de echivoc, cu ele două, fiecare asumându-şi rolul cuvenit: păpuşa, imobilitatea şi tăcerea, fetiţa cea vie, mişcarea şi cuvântul.

„Cine-i aici?"

Într-o zi, nu-şi respectă rolul, sparge refrenul, înlocuind brusc replica obişnuită cu o întrebare care o descumpăneşte pe partenera ei de joacă: „Dar înainte unde eram? – Înainte?... Înainte de ce?! – Păi, înainte de asta! precizează micuţa, turtindu-şi un deget de fotografie. – Vrei să spui... Înainte de a te naşte? Ei bine, erai în burtica mămicii tale. – Nu, înainte! Înainte de burtică!" Aici, Nati, bunica, bate în retragere. Poate că întrebarea i-a dat prin minte odinioară, dar a trecut aşa de mult timp de atunci încât a pierdut-o cu totul din vedere, iar acum se găseşte dezarmată în faţa ei. Oricum, doar n-o să-i vorbească unei puştoaice despre misterele sexualităţii, să-i explice procesul de fecundare a ovulului de către spermatozoid. De altfel, ar fi şi incapabilă de aşa ceva. Iar fetiţa, aşa cum a plecat în ziua aceea, cu o expresie îngrijorată, uşor îndărătnică, n-ar pricepe nimic; în plus, ar exista riscul ca ea să continue să întrebe: „Nu, înainte, şi mai înainte!"

Până unde vrea să se întoarcă în timp? Până în negura vremurilor, până la facerea lumii? Nati ocoleşte subiectul şi creează repede o diversiune, vorbind de altceva. Şiretlicul funcţionează, dar curiozitatea lui „Care eu? – Lili!" nu se stinge totuşi, rămâne doar în aşteptare şi se mâhneşte că rămâne astfel, fără cea mai mică pistă pe care să poată avansa.

În general, adulţii nu deschid deloc piste care să-i ghideze curiozitatea, ba chiar se grăbesc să le închidă pe unele de curând întredeschise de teamă ca odrasla să nu se rătăcească în spaţii prea vaste sau prea accidentate pentru ea. Le este lene mai ales să caute

cuvinte, simple şi precise deopotrivă, care ar putea s-o lumineze şi, ca atare, ea stăruie în ignoranţă şi credulitate, ca şi în nelinişti confuze.

Înainte unde eram? Şi cum eram, cu ce semănăm? Ce eram? Cine eram?... Clopoţelul întrebărilor se agită câteodată în gândurile ei, sunând în gol. Clopoţelul sfârşeşte prin a amuţi, obosit să clincăne iar şi iar în zadar. Şi prezentul imediat, care se dovedeşte tot mai generos cu surprizele, mărunte şi mari, intense sau difuze, înlocuieşte zbuciumul originilor. Dar fotografia îşi regenerează forţa de a stârni interes şi tulburare, deplasând-o. Într-o zi, Lili o scoate din ramă şi o inspectează cu lupa. Mama stă cu spatele foarte drept, lipit de perne. Poartă o lizeuză din bumbac, cu flori, cu guler şi manşete plisate. O bentiţă prinsă în jurul capului îi ţine pletele pe spate, eliberându-i fruntea şi punându-i în valoare ovalul feţei. Ochii îi sunt umbriţi de cearcăne, privirea nu e întoarsă spre prunc, pare aţintită în gol. Mama arată calmă, zâmbeşte.

O pată mare de lumină acoperă o bucată de perete din dosul patului. Multă vreme copilul a crezut că şuvoiul de lumină se revarsă din zâmbetul mamei. E doar soarele din dimineaţa aceea de vară, când ea tocmai venise pe lume, care pătrunde prin fereastra cu perdelele trase incomplet. Ea este redusă la un pachet alb, un pic inform, nu i se desluşesc decât profilul, minuscul şi crispat, şi smocul de păr zbârlit din vârful ţestei, ca un moţ.

E singura imagine a mamei pe care o ştie. Tata a aruncat toate fotografiile în care apărea ea, începând cu cele de la nuntă, când ea i-a părăsit, pe el şi pe fiica lor, pe atunci în vârstă de unsprezece luni. Nu i-au spus niciodată unde şi nici de ce plecase mama, poate nici nu ştiau, şi nu i-au povestit mai mult nici despre împrejurările exacte ale morţii ei, survenite la trei ani după ce-i părăsise. Se pare că s-ar fi înecat în mare, care-i devenise mormânt, corpul ei nemaifiind găsit. În ziua când tata îi dă vestea morţii acestei necunoscute, care îi este de o intimitate chinuitoare şi a cărei întoarcere o aşteaptă cu neclintită răbdare, ea nu zice nimic, nu întreabă nimic, aleargă să se dea în leagăn până i se taie răsuflarea.

2

Zboară, pasăre bizară, care îşi foloseşte picioarele în chip de aripi. Zboară cu mişcări din şale, cu picioarele întinse, îndoite, într-un ritm sacadat. Zboară înainte, înapoi, pasăre şovăielnică, şi totuşi îndrăzneaţă; cele două mişcări o farmecă, o îmbată. Zboară sub o boltă presărată cu spărturi galben-acid, deasupra unui cerc larg, de culoarea zgurii, acoperit cu mici pete gălbui. Cercul este neregulat şi tremură uşor. Ea zboară când dându-şi capul pe spate, scânteieri

înţepându-i ochii, când aplecându-se spre pământ, cu inima îngrozită de vid. Şi dacă acest disc negru-cenuşiu, care freamătă sub corpul ei în imponderabilitate, este de fapt gura unui hău gata s-o înghită?

Sfidează ameninţarea, se avântă drept înainte, drept înapoi, pendulează cu toată viteza într-un glob de ceaţă şi de lumină, bate ritmul lipsei de măsură, întinde picioarele, ridică picioarele, îndoaie picioarele, coboară picioarele, repede, tot mai repede. Iar viteza îi şuieră pe la tâmple. Viteza, teama, satisfacţia.

Se leagănă iute sub frunzişul unui castan. Zboară, pluteşte în adâncitura unui imens sân vegetal, se leagănă cu o brutalitate vioaie în căldura şi mirosul său dulceag. Frunzele sunt mii de mâini cu şapte degete inegale, de formă ovală, care tremură în gol, iar printre ele se înalţă flori piramidale, asaltate de insecte. Aceşti ciorchini albi sunt enorme picături de lapte, care se îndreaptă, bizar, spre cer, în loc să cadă. Ea zboară, pluteşte, rătăceşte într-un sân de umbră parfumată, stropit cu pete de soare, de albine şi de inflorescenţe lăptoase. Dar laptele e pretutindeni, ţâşneşte prin deschizăturile din frunziş în jeturi care te orbesc. Lapte incandescent.

Faţa îi arde, palmele i se julesc de sforile leagănului, fusta i se ridică, se deschide într-o corolă, o şfichiuieşte, alunecă la loc peste coapse, sforile scârţâie, dar craca este solidă, iar ea, uşurică. Pluteşte, înoată, saltă într-un lapte de cenuşă, de flori şi de soare. Capul îi vâjâie de exaltare şi de zumzăit de insecte. Şi speranţa creşte în ea, tot mai puternică, tot mai nebună – că trupul i se topeşte în sfera lăptoasă, în pulberea de aur şi de polen, iar ea va fi aruncată afară din această nebuloasă, ca să răsară pe boltă şi să călătorească în văzduh, să călătorească la nesfârşit, ca o pasăre care nu se opreşte niciodată. Lumină, lumină, spaţiu! Şi râde, buimăcită de dorinţă, de frică şi de bucurie, amestecate toate într-o plăcere greu de înţeles.

Plăcerea este prea puternică, frumuseţea o agresează, razele de soare care ţâşnesc prin frunziş se strâng într-un mănunchi de angoasă care îi biciuie fruntea, ceafa. Râsul i se strâmbă, se schimonoseşte, se sparge, dorinţa se frânge. Ţipă. Trupul i se îngrămădeşte pe scândura de lemn, chircindu-se, icnind. Nu mai e decât o greutate inertă, leagănul îşi pierde avântul, balansul încetineşte treptat, cu zigzaguri şi tresăriri care-i provoacă greaţă. Se lasă să cadă la pământ, se culcă făcându-se ghem în iarba scurtă şi mohorâtă, roasă de petele de soare, umbra care se roteşte la poalele arborelui miroase a humus, a praf şi a sânge. Nasul îi sângerează. E prima dată când vede sânge curgând şi prima dată când îi trece prin minte gândul morţii. Sângele ei, mama ei, moartea ei. E un mic animal omenesc, surprins de un gust fad şi vâscos, copleşit de un gând mult prea vast pentru el.

3

Un bestiar sonor îi vrăjeşte copilăria. Ea şi tatăl ei locuiesc lângă o menajerie, camera ei dă spre voliera cea mare. Strigăte ascuţite izbucnesc străbătând aerul, dimineaţa, ziua, noaptea. Nu există dialoguri între diferitele păsări închise, doar alăturări sau alternanţe de strigăte – stridente, răguşite, tânguitoare, aspre, sincopate, obsedante. Căci ele nu cântă, nu ciripesc, nu înalţă triluri şi nici vreo melodie, ci croncăne, fluieră, chelălăie, trâmbiţează sau ţipă, fiecare în funcţie de oră, de specia şi de suferinţa sa.

Ea nu le vede, zborul nu le este îngăduit, stau cocoţate pe cioturi de arbori, cu aripile mari bătând când şi când în gol, cu putere, apoi coborând învinse de absenţa spaţiului.

Strigătele lor pătrund în camera ei, i se strecoară în urechi, se înfăşoară acolo, i se insinuează în vise. Şi alte sunete ajung la ea, venind dinspre cuşca fiarelor, dar mai înăbuşite. Acestea sunt însoţite, uneori, de duhori puternice, de la sudoarea şi de la secreţiile animalelor. Un miros uleios şi sălbatic, năucitor.

Glasul păsărilor. Glasurile de ceaţă şi de rugină ale păsărilor întemniţate, îi leagănă siestele şi nopţile. Nu o sperie, dimpotrivă, o liniştesc. Dintre aceste glasuri ciudate şi familiare îi plac mai ales al păunilor, şters şi aspru, şi ţipătul răpitoarelor nocturne, care i se par lungi panglici de sunete mătăsoase, unduindu-se în întuneric. Ele înlocuiesc glasul necunoscut al mamei, glasul ei absent şi dorit.

Glasul marilor păsări captive; niciodată cântec, ci chemări deznădăjduite, trimise spre o lume de afară, care le este refuzată, spre un dincolo, care le este inaccesibil. Ea ascultă aceste chemări cu accente de furie amestecată cu implorare, unele exprimă atâta blândeţe, încât se simte mâhnită şi-i vine să plângă. Ar vrea să le poată răspunde, să le facă un semn măcar şi câteodată chiar încearcă, în picioare, pe pat, punându-şi palmele desfăcute în jurul gurii. „Uhuhu... O a ooo...“ Ele nu o aud. Nu mai mult decât mama ei. Vocea nu-i răzbate prea departe, nu ajunge nici la păsări, nici la morţi.

Multe îi comunică zburătoarele nevăzute, care la orice oră se adresează cerului, arborilor şi vântului din spatele gratiilor, care le preschimbă elanurile interzise în nebuloase de strigăte. N-ar fi în stare să spună ce anume îi aduc ele, ştie doar că e ceva important.

Glasul începutului, al unei aşteptări nedefinite, pătrunse de melancolie, de răbdare şi de nelinişte, oscilând între suferinţă şi încântare. Glasul singurătăţii trăite împreună cu tatăl ei.

4

Într-o bună zi tatăl ei pune capăt singurătăţii în doi şi se recăsătoreşte. Noua lui soţie, Viviane, un fost manechin de la Patou, soseşte însoţită de o familie numeroasă, trei fiice, dintre care două gemene, şi un fiu, copii pe care i-a făcut cu precedenţii amanţi sau soţi. Este de o frumuseţe gravă şi somptuoasă; zveltă, brunetă, cu tenul foarte alb, ochi de culoarea adâncului mării, sprâncene negre şi fine, care amintesc de nişte rândunele încremenite în plin zbor, gură mare, întotdeauna rujată cu roşu-închis. Şi fiecare gest al ei răspândeşte un miros delicat de tutun galben, dulceag, şi de flori proaspete, încălzite de soarele primăverii.

Ironia este că cei doi s-au cunoscut tocmai din cauza ei, a lui Lili, şi a gemenelor. Într-o după-amiază tatăl ei a dus-o să se dea în căluşei într-un parc public şi cât a durat cursa caruselului a aşteptat-o pe o bancă. Însă a aşteptat-o mult, căci, spre marea bucurie a fetiţei, i-a plătit un număr nelimitat de tururi. Erau acolo cai albi cu coamă aurie, negri şi vânăt-rotaţi, cabraţi cu toţii, cu picioarele din faţă ridicate ca la paradă. Erau şi alte animale, un elefănţel gri, cu plasă roşie şi aurie pe cap, un porc roz-bonbon şi o girafă cu ochi negri, frumoşi. La fiecare oprire, încăleca pe alt animal. Habar n-avea care era motivul generozităţii şi al răbdării tatălui ei – această femeie brunetă, superbă, aşezată lângă el pe bancă, venită acolo cu fetele ei mai mici, cărora vesela călăreaţă nu le dăduse nicio atenţie.

Fiica mai mare a lui Viviane, născută dintr-un tată rămas necunoscut, şi băiatul, născut dintr-o altă relaţie, au şapte şi, respectiv, patru ani mai mult decât ea, gemenele o întrec doar cu o zi, ceea ce va duce la o anihilare ritualică a aniversării sale, sărbătorită de-acum în grup şi în avans. Adevărata ei zi de naştere, când vine, e dată uitării. Acest cvartet nu-i oferă o familie, ci îi impune un trib supărător. Din cauza invaziei trebuie să se mute într-un apartament mai mare şi să părăsească, în consecinţă, cartierul menajeriei.

Pierde tovărăşia păsărilor, este lipsită de cântecele lor de leagăn frânte, care îi învăluiau somnul în stranietate şi linişte. În prima noapte de exil e atât de tulburată, încât plânge, iar plânsul ei aminteşte de melancolia păunilor. Gemenele râd de ea, iar tata nu vine s-o consoleze. Nu i-a înţeles durerea, nu ştie cât preţuia ea glasurile volierei şi chiar pe cele încărcate de mirosuri ale fiarelor. Nu ştie cât de materne erau pentru ea.

5

În biroul tatălui ei, situat în capătul culoarului din noul apartament, nu intri fără să baţi mai întâi la uşă şi să spui cine eşti. El pretinde că vocile copiilor seamănă între ele, ceea ce e fals. Dintre

toate, nu poate s-o distingă decât pe a ei, unica lui fiică vreme de cinci ani. E de datoria lui. Dar nu vrea să facă diferenţe între ea şi ceilalţi, nou-veniţii. Are mereu grija echităţii. Şi ţine s-o înveţe pe fiica lui bunele maniere.

Partea de sus a uşii e vitrată, pătratele de sticlă simt translucide, de un verde foarte deschis. Trebuie să te înalţi în vârful picioarelor ca să ajungi la geam şi să desluşeşti silueta stăpânului locului sau, mai bine zis, conturul bustului său în spatele mesei-birou.

Într-o după-amiază ea se postează la uşă şi bate precipitat. Are ceva urgent să-l întrebe.

„Cine e?" întreabă el. „Eu sunt!“ Ei bine, da, eu, eu, singura lui fiică *adevărată*, totuşi! Tropăie agitată în prag. Glasul patern se face auzit: „Care eu?“ Întrebarea lui, ca o formă de chemare la ordine şi la bună-cuviinţă, cu care ea este obişnuită, o încremeneşte. În clipa asta nu are niciun sens; mai rău chiar, e deplasată.

„Care eu?!“ repetă el, insistând asupra pronumelui personal. Copilul simte pământul fugindu-i de sub picioare şi culoarul vibrând de atâta linişte.

„Hai, răspunde!" Se enervează, „...nu ştiu...“, spune ea până la urmă, cu glas gâtuit.

„Tâmpito!"

Sfârşitul dialogului. Ea o rupe la fugă, cu fruntea dogorindu-i.

Se întoarce după prima zi de şcoală, unde a tulburat-o un incident. Dimineaţa, când învăţătoarea a strigat numele elevilor înscrişi în clasa ei, ea n-a răspuns când i-a citit numele. A recunoscut patronimul, dar nu şi prenumele rostit, nu era al ei, nu-l auzise niciodată, era aspru, bizar. Şi-a întors capul în toate părţile ca să descopere cine purta acelaşi nume ca ea. Învăţătoarea a repetat, de două ori, de trei ori, şi o uşoară forfotă a prins să se răspândească printre rândurile abia formate, căci copiii începuseră să se sucească încolo şi-ncoace ca să-l caute pe absent, învăţătoarea a avut atunci ideea să-şi simplifice apelul: „Există cineva pe nume Bérégance printre voi?" Intimidată, ea a zis da, ridicând fără vlagă mâna. „Nu poţi să răspunzi când eşti strigată? Va trebui să înveţi să asculţi, Barbara! Haide, aşază-te lângă ceilalţi." Toate privirile s-au îndreptat spre ea, însoţite de câteva pufnete în ras, provocate atât de evidenta ei zăpăceală, cât şi de originalitatea acestui prenume, plin de „r“ şi de „a", ca un croncănit de cioară. N-a îndrăznit să explice că era o greşeală, că pe ea o chema Liliane, zisă Lili. Îi era ruşine, dar simţea şi curiozitate faţă de acest nume nou, care i se atribuia brusc. Nu era simplu de articulat, avea chef să-l pronunţe cu glas tare ca să se familiarizeze cu el. În lipsă de altceva, l-a învârtit în gură toată dimineaţa, în surdină, cum sugi o bomboană. La prânz, şi-l însuşise

deja.

Dar în faţa uşii de la biroul tatălui ei a apucat-o panica şi n-a mai ştiut cum să se refere la ea însăşi. Parcă i se căscase un hău în minte. Iar cuvântul „tâmpită!" a venit ca o palmă, alungând-o, lipsind-o de curajul de a intra în cameră şi de a-i cere lămuriri singurului om care putea să i le dea.

Abia seara, la cină, lasă să-i scape ce-o preocupa încă de dimineaţă. Întreabă de ce acasă i se spune Lili, iar la şcoală, Barbara. „Mănâncă", îi răspunde tatăl ei. „Discutăm despre asta mai târziu." După masă o ia, într-adevăr, deoparte, ca să-i vorbească. Ea simte că lui îi displace şi că vrea să scape de o corvoadă.

Barbara este prenumele ei oficial, înscris în fruntea celor trei prenume înregistrate la starea civilă, la declararea naşterii, al doilea fiind Liliane, iar al treilea, Roberte, în amintirea bunicului ei dinspre tată, mort chiar înainte ca ea să vină pe lume. Dar, afirmă tata, nu i-au spus niciodată Barbara, preferând numele de Liliane, mai agreabil şi mai potrivit pentru o fetiţă. „Atunci, de ce mi-ai dat ca prim prenume unul care nu-ţi place? De ce nu m-ai numit direct Liliane?" Pe moment nu-i trece prin minte că poate alegerea a fost impusă de mama ei, dispăruta de care nu se pomeneşte niciodată. Răspunsul, fără să ştie de ce, o întristează. „A fost o greşeală. Atât.“ Ea insistă. „Nu înţeleg. Şi-n plus, mie îmi place Barbara mai mult decât Liliane şi aş vrea ca..." El îi taie vorba. „Bine, ajunge, am închis subiectul. Uită de această falsă problemă. Eşti Liliane şi vei rămâne Liliane pentru toată lumea, cel puţin în familie."

Nu-i doar supărată, ci şi revoltată. Ce înseamnă „a fost o greşeală"? Care era greşeala, în ce consta?

Şi dacă greşeala era ea, de-a dreptul?

Prin simplul fapt de a se naşte a comis o greşeală, o gafă? Este răspunzătoare de fuga mamei? Această posibilitate o tulbură. Ar vrea să cerceteze iarăşi cu atenţie fotografia cu ea în braţele mamei, dar nu poate s-o vadă decât la bunica, unde merge doar în vacanţe. Aşa că închide câteodată ochii şi-i strânge foarte tare ca să şi-o aducă aminte, mici pete luminoase şi striuri de culoare îi defilează pe sub pleoape, apoi agitaţia se potoleşte, se întunecă şi ea se străduieşte să aducă la suprafaţă imaginea mamei cu ea nou-născută, pe acest fond negru. Se concentrează mai ales asupra pruncului, în speranţa de a descoperi un semn; care anume, în ce scop, nu ştie, dar îl caută. Imaginea chemată nu-i niciodată limpede, umbre plutesc ici şi colo, iar la sfârşit răsare un profil din cale-afară de crispat, împopoţonat cu ochi de broască şi cu o creastă de cocoş furios.

Barbara: o himeră în miniatură, zămislită de o mamă-fantomă, cu o baltă de soare în jurul capului, ca un nimb.

Barbara, cea barbară, străina, sălbatica. Bâlbâita, gângava a cărei gură nu ştie decât să scoată sunete nearticulate. Barbara, întunecata, telurica, incandescenta, ocrotitoarea minerilor şi a muncitorilor din carierele de piatră, a artileriştilor, a pompierilor şi a artificierilor, a tuturor celor care sapă sub pământ, care aprind focuri ce explodează, care se luptă cu flăcările în violente încleştări, care dansează cu ele şi le transformă în ploi strălucitoare.

Barbara[1], tânăra fecioară scăpată din flăcări, unde tatăl ei, Dioscur, voise s-o vadă pierind fiindcă se convertise la creştinism; apoi, după ce o supusese la cazne, o decapitase. Dar fiica lui era de foc şi în clipa când securea îi retezase capul căzuse un trăsnet, mistuindu-l în întregime pe tatăl călău. Învăţătoarea îi povestise această legendă.

Această poveste cu fulgere şi sânge, care o preaslăveşte pe Sfânta Barbara, a devenit pentru ea o comoară secretă, la care se întoarce pentru a găsi resurse să-şi exalte mânia când tatăl ei i se opune, când o supără sau o pedepseşte. Atunci şuieră printre dinţi „Dioscur!“, ca şi cum ar fi vorba despre o insultă magică.

Barbara, prenumele ei deopotrivă oficial şi clandestin, menit tăcerii. Pe mama o chema Fanny. N-a avut timp să-i spună *mămico* şi n-a avut niciodată ocazia să folosească acest cuvânt, rezervat pentru copiii mamei vitrege. Ea îi spune lui Viviane *mamă*, în timp ce fiicele şi fiul acesteia îi zic *tată* lui Gabriel, căruia doar ea singură îi spune *tăticule*. În această familie se consideră că fiecare îşi cunoaşte locul, vorbind şi comportându-se ca atare. Dar gândurile, în adăposturile lor obscure şi în ale lor sălbatice monologuri interioare, nu respectă nici ordine, nici limite. Dorinţele şi ostilităţile nu cunosc buna-cuviinţă. Disputele dintre copii sunt înverşunate, fiecare se bate pentru a-şi cuceri şi a-şi consolida propriul teritoriu afectiv pe lângă un părinte sau altul şi pentru a-şi impune supremaţia în faţa celorlalţi copii.

În această luptă gemenele se dovedesc cele mai bătăioase. Aflate în concurenţă încă de la naştere, au deprins bine arta competiţiei, dar în faţa altora se aliază, mai ales împotriva ei. Christine acţionează mai degrabă din spirit de competiţie şi în joacă, atacurile ei sunt frontale, iar furiile, trecătoare. Chantal e mai vicleană, ştie să-şi calculeze loviturile; în plus, are un mare atu, frumuseţea, aidoma mamei sale, care-i poartă o afecţiune deosebită. Îi place să seducă şi se pricepe foarte bine; câştigă imediat admiraţia şi bunăvoinţa adulţilor. Încă de la grădiniţă a fost curtată, băieţeii îşi disputau favorurile ei. Dar acasă Christine i-o ia înainte atât în ochii fratelui lor, Paul, cât şi în cei ai tatălui. Totul la ea este pătrunzător, inteligenţa, privirea, chipul cu bărbie şi nas ascuţite, simţul ironiei. Pentru Paul, ea este fratele-camarad care-i lipseşte. El o numeşte Mierla. I se potriveşte, cu nasul ei subţire şi lung, părul negru, strălucitor, trupul mărunţel, veşnic în

mişcare, şi vocea bine timbrată. Amândoi împărtăşesc acelaşi gust pentru nenumărate jocuri, precum şahul, în care tata i-a iniţiat şi la care ea a dovedit un talent precoce, mult superior celui al lui Paul. Tatăl, impresionat de asemenea aptitudine, a poreclit-o Feu-Follet[2]. Are, spune el, toate calităţile pentru a ajunge o mare jucătoare, în afară de una – neînduplecarea, „spiritul de ucigaş". Spiritul acesta îl are mai degrabă Chantal, cel puţin în stare latentă. Slăbiciunea pe care tatăl ei o are pentru Christine, deşi încearcă să o ascundă în van, i-o face nesuferită lui Lili, dar, în acelaşi timp, îi este greu să nu fie atrasă de ea, într-atât de molipsitoare sunt vivacitatea şi veselia ei.

Jeanne-Joy, sora cea mare, se află cam la jumătatea distanţei dintre adulţi şi ceilalţi copii. Mama ei i-a dat acest nume în onoarea celebrului parfum pe care l-a lansat Jean Patou în plină criză, ca o sfidare fastuoasă a dezolării, „*Joy*, cel mai scump parfum din lume", cu miros de trandafiri şi iasomie. Manechinul Viviane şi-a avut clipa ei de glorie în vremurile de criză de atunci, iar fiica ei s-a născut în timp de război. Trebuia să aplice o tuşă de lux, de bucurie, de frivolitate delicioasă acelor vremuri sumbre, pentru a le însenina puţin. Totuşi, uşoara tuşă de strălucire nu i se potriveşte deloc lui Jeanne-Joy, calmă şi rezervată din fire, un pic prea rece chiar. Pe deasupra, ca urmare a statutului de soră mai mare, a primit devreme rolul de auxiliar matern, pe care şi-l asumă fără nazuri. Are simţul disciplinei şi o formidabilă răbdare. Mama ei, un temperament mai capricios, întrucâtva irascibil, o numeşte adesea „Fiica mea cea mare şi înţeleaptă", cu o admiraţie nu lipsită de oarecare uimire – în ochii ei de femeie încă foarte seducătoare, fiica sa aproape că păcătuieşte printr-un exces de moderaţie şi de discreţie. Lui Viviane nu-i place nimic din ce e fad.

Ea, Barbara alias Lili, nu-i decât o fetiţă obişnuită, nici frumoasă, nici urâtă, nici docilă, nici rebelă, neînzestrată cu niciun talent special şi pe care de-abia o remarci. Ba nu, poate-i observi pletele brun-arămii, dese, mereu ciufulite, şi pistruii de pe nas şi pomeţi; un strop de originalitate, un dram de drăgălăşenie, dincolo de orice.

6

Oceanul. Prima întâlnire cu imensitatea marină îi răscoleşte toate simţurile. Există aici un trio vocal: apa, vântul, păsările. Apa compactă, convulsionată, verde-violacee, uleioasă: sunetul ei brutal şi moale, ca un aflux de sânge în tâmple. Vântul care vuieşte, biciuind această masă vâscoasă, rănind pielea care se umple de spumă, mirosul care devine familiar chiar în clipa când îl descoperă. Pescăruşii mari şi

mici zburând în linii frânte pe lângă port, ţipetele lor stridente, între geamăt şi furie; aprigul lor *ostinato*. Ca un ecou îndepărtat ce răzbate dinspre voliera plină de glasuri singuratice, care veneau să rătăcească până în camera ei. Totuşi, ele, păsările de mare, sunt libere. Şi-atunci, de unde acest gust de fier, aceste aşchii cenuşii, aceste sunete discordante, sfredelitoare, în glasurile lor? Şi libertatea este la fel de grea?

O altă voce se face auzită brusc, joasă şi din cale-afară de aspră. Vine din larg, îşi croieşte încet, anevoie, drum prin ceaţă. Pare că apostrofează spaţiul, că vrea să le impună apei, vântului, păsărilor, pământului şi cerului, puterea sa sonoră, alungând toate zgomotele sau topindu-le în ea.

Este frumoasă sau urâtă această voce de colos care mugeşte, e ameninţătoare, tristă sau incitantă? Este toate acestea în acelaşi timp şi copila nu ştie dacă vocea îi place sau nu. Tumultul senzaţiilor şi nesiguranţa sentimentelor o derutează. Când pachebotul devine, în sfârşit, vizibil, amestecul de impresii dispare brusc, se preschimbă în emoţie şi se concentrează într-o bucurie intensă.

7

Camera pe care o împarte cu surorile ei prin adopţie forţată seamănă cu un dormitor; părinţii le-au grupat pe cele patru fete în cea mai mare încăpere din apartament. Colege de cazarmă. Doar Paul, unicul băiat al numeroasei familii, dispune de o cameră individuală. Ea se bucură de un asemenea privilegiu numai în casa bunicii. Însă sejururile acolo sunt cam prea rare, după părerea ei.

Dormitorul e spaţios, fireşte, dar înţesat de mobilier: un mic *bonheur-du-jour*[3] din lemn gălbui, într-un colţ, rezervat lui Jeanne-Joy, o masă dreptunghiulară, în mijlocul încăperii, flancată de trei scaune, un dulap impunător, etajere şi patru paturi, printre care unul cu baldachin şi perdele de muselină crem, destinat surorii mari, unul, *gigogne*[4] în care dorm gemenele, iar pentru ea, o sofa. Paturile suprapuse, în care gemenele ţin sfat, înainte de a adormi, şoptindu-şi confidenţe, ciondănindu-se şi râzând, nu-i plac, unul i se pare prea cocoţat, celălalt, prea aproape de podea, aşa că preferă sofaua cu spătar tapisat cu catifea grena.

Patul care-o face să viseze este cel al lui Jeanne-Joy, cu vălurile lui ivorii, pe care ea le trage cu grijă la culcare şi care capătă nuanţe de cochilie galben-portocalie când aprinde veioza. Sora cea mare are dreptul să citească, să stea trează mai mult decât celelalte trei. Lili o invidiază, fără a înţelege că acest privilegiu este unul dintre puţinele care-i sunt acordate acestei „fiice mari şi înţelepte”. De pe sofaua ei

priveşte silueta lui Jeanne-Joy din spatele perdelelor; bustul drept, lipit de pernă, profilul aplecat spre carte, mâna care întoarce paginile la răstimpuri egale. Îi aminteşte vag de imaginea mamei ei din fotografia în ramă de lemn negru. Fiindcă nu stăpâneşte încă cititul, ceea ce ea ţine cu atenţie în mâini o intrigă la fel de mult ca nou-născutul din fotografie. Când şi când, Jeanne-Joy pune cartea deschisă pe piept, întinde mâinile peste pled şi rămâne aşa, nemişcată, cu capul împins uşor pe spate. Ia o pauză de la citit ca să mai amâne finalul, să lase deznodământul poveştii în suspans şi să-i permită imaginaţiei să zburde în voie sau să reflecteze la ceea ce tocmai a citit?

Uneori Jeanne-Joy le citeşte o poveste celor trei fetiţe, cu glas scăzut, de parcă ar fi vorba de un secret pe care li-l destăinuie. Ele o ascultă fără să facă zgomot, fără să se mişte, cu faţa întoarsă spre haloul baldachinului Atunci, în sfârşit, sunt şi ele la unison, Lili şi gemenele, reunite în aceeaşi ascultare fermecată, cuvintele ţes fire care le leagă fără greutate, nu mai e loc pentru certuri, atenţia le este atrasă în altă parte. Această comuniune se dovedeşte fragilă, a doua zi dispare, dar lasă urme ca nişte pete de culoare în imaginaţia lor şi se restabileşte la următoarea şedinţă de lectură.

Una dintre poveşti o impresionează pe Lili mai mult decât celelalte şi îi vine adesea în minte, precum acele melodii care îţi răsar discret printre gânduri şi se fredonează acolo de la sine, stăruitor. Este povestea unui rege bătrân, Bilboc, Întâiul şi Ultimul cu Acest Nume, care trăieşte singur în palatul lui ruinat, aflat în mijlocul regatului pustiu, adică oriunde, niciunde, şi se plictiseşte foarte tare. Aşa că în unele seri, pentru a alunga melancolia, îşi ia ceainicul de argint cizelat şi se aşază pe tron. Dă la o parte capacul ceainicului, pe care-l ţine aproape de faţă, şi-şi spune istorioare când de-o tristeţe sfâşietoare, când de-o veselie amuzantă, până începe să plângă. Are grijă să nu piardă niciuna dintre lacrimile care i se preling din ochi, picurând în ceainic. Când acesta se umple de hohotele lui înfocate, de durere sau de râs, Bilboc se grăbeşte să arunce înăuntru un vârf de ceai pe care-l lasă să se infuzeze îndelung. Apoi toarnă ceaiul un pic sărat într-o ceaşcă de porţelan cu chenar de aur şi îl savurează cu înghiţituri mici. Aroma variază în funcţie de concentraţia de mâhnire sau de veselie a lacrimilor.

Bilboc Întâiul şi Ultimul cu Acest Nume îşi bea ceaiul de lacrimi până la ultimul strop. Până când inima îi e acoperită cu o crustă fină de sare. Atunci se simte liniştit, fiindcă, obosit şi puţin ameţit, adoarme stând pe tron, cu capul aplecat pe un umăr, cu pleoapele grele de vise lichide şi cu pieptul umflat de suspine, ritmate de oftaturi mărunte.

Camera ei din casa bunicii este mică, dar este exclusiv *a ei* şi de aceea i se pare magnifică. O consideră o insulă secretă, unde păstrează comori pe care nu vrea să le împartă cu gemenele – o păpuşă cu cap de porţelan, cu ochi care clipesc, mărunţişuri, bucăţi de ţesături, bijuterii de sticlă fără valoare şi o puşculiţă de teracotă lăcuită, în formă de măcăleandru, fără picioare, care îşi clatină trupul dolofan când strecoară o monedă prin fanta de pe spate. Monede de câţiva centimetri. Când o scutură, pasărea scoate un cântec de ventriloc, alcătuit din zornăituri.

Rosa, păpuşa, a fost a bunicii ei când era copil. O păpuşă bătrână, foarte bătrână, mult mai bătrână decât Lili, şi totuşi lăsată în grija ei, la cheremul ei. Are ochii bleu-mov, rotunzi şi ficşi. Una din pleoape e înţepenită; stânga se deschide toată, imediat ce ridici păpuşa, dreapta însă abia dacă se întredeschide, lăsând să se zărească o semilună albă, subţire, care îi dă un aer bolnăvicios, întru câtva neliniştitor.

8

Scena este foarte scurtă şi se desfăşoară fără cuvinte, dar o afectează pe termen lung. Tocmai s-a urcat într-un autobuz cu bunica. În timp ce ea îşi caută portofelul în geantă, ca să cumpere bilete, Lili aleargă spre platforma din spate, aproape goală la ora asta. N-are voie să meargă singură acolo, aşa că se opreşte în prag, aplecându-şi doar bustul în exterior. Îi place să privească strada, maşinile, faţadele, trecătorii, din acest balconaş ambulant.

Un pasager stă pe bancheta din spate. Ea nu i-a dat atenţie, spectacolul are loc afară. Dar un fluierat discret o face să se întoarcă. „Pst!...“ Bărbatul s-a ridicat, stă în faţa ei. Pare foarte înalt. Poartă o pălărie gri-închis, cu boruri răsucite şi pantofi negri, lustruiţi, dintre care unul are şiretul dezlegat. Între aceste piese de îmbrăcăminte, fix la jumătatea distanţei dintre ele, arborează o chestie bizară, lungă şi moale, de un roz-movaliu, care o face să se gândească la un cârnăcior crud. Nu remarcă nici culoarea costumului şi a paltonului, nici chipul lui, ci doar cele trei lucruri aliniate pe verticală: pălăria, cârnăciorul care atârnă dizgraţios sub talie, pantofii lucioşi, cu şiretul desfăcut. Ea este pe punctul de a ţipa de spaimă, căci pe moment crede că bietul om îşi pierde un capăt al intestinelor, dar nedumerirea ţine doar o clipă, fără ca ea să fie totuşi în stare să înţeleagă precis despre ce e vorba. Intuieşte brusc că există ceva ascuns, stânjenitor, în comportamentul individului. Fuge şi se aşază în partea din faţă a vehiculului. El îşi ia tălpăşiţa, sărind de pe platformă la prima oprire. Ea nu-i spune nimic bunicii, nici tatălui ei, mai târziu, nimănui. Îi este ruşine, se simte murdărită fără să ştie de ce, are impresia că simplul

fapt de a povesti scena ar risca să-i pângărească buzele. Simte o furie neclară, amestecată cu tristeţe şi dezgust.

Astfel de incidente vor surveni nu doar o dată în copilăria şi în adolescenţa ei, cu mici variaţii – un bărbat pândind în spatele unui pom, al unui stâlp, sub o poartă cu două canaturi şi chiar de după un stâlp de biserică sau tolănit pe o bancă publică; indivizi în vârstă, cu înfăţişări şi haine diferite, mai mult sau mai puţin obişnuiţi cu practicarea exhibiţionismului, unii dovedindu-se stângaci, timoraţi oarecum, intimidaţi chiar, alţii afişând o dexteritate de scamator, un aer jovial, între bravadă şi exaltare, şi uneori mândrie, în funcţie de dimensiunile şi starea micului lor membru apucat de o irezistibilă dorinţă de paradă. Ea îi va porecli în bătaie de joc „scoate-maţe" sau „cârnăţari“, însă îi vor inspira mereu aceeaşi repulsie.

9

Are nouă ani. Merge pe o pajişte nu departe de casa pe care familia o închiriază în fiecare vară pentru a-şi petrece vacanţa. Aerul de la sfârşitul amiezii e încărcat de căldură, de forfota insectelor, impregnat de un miros nelămurit de sucuri, ierburi arse, baligă şi apă. În josul pajiştii curge un râu, Seuze, pe care furtunile recente l-au umflat, curgerea lui e rapidă, iar vuietul, puternic. E supranumit de localnici „Capriciosul", într-atât este de nestatornic, trecând de la o extremă la alta şi uneori producând pagube.

Se aşază uşor aplecată, răcoarea apei şi izul de piatră udă şi ierburi topite urcă în valuri care se întâlnesc pe obrajii ei cu cele degajate de pământ şi de frunziş, călduţe şi dulci. Un efluviu îl alungă pe altul, o senzaţie se preschimbă în inversul ei după un ritm neregulat. Pielea ei respiră aerul, luminile şi umbrele, ca şi toate aromele şi zgomotele. Pielea ei absoarbe şi reţine tot, de-a valma.

Fără veste se face o fisură şi dulcea tulburare senzorială provocată de contactul cu briza şi cu miresmele se opreşte dintr-odată. Simte fiorul necunoscutului. Totul, începând cu ea însăşi, i se pare extrem de nesigur, de un absurd consternant. Şi întrebările care îi treceau subit prin minte când era mică, în timpul jocului cu bunica Nari, în faţa fotografiei de la naşterea ei, revin în forţă.

În forţă, intacte, dar mult mai precise şi mai vii decât în trecut. Stupoarea provocată de prezenţa ei în lume, deşi îşi păstrează natura, îşi schimbă locul, nu originea o intrigă acum – înainte unde eram? Ce eram, cine eram? Înainte să mă nasc, înainte să fiu concepută, înainte de părinţii mei şi mai înainte, la nesfârşit înainte?... –, ci de-a dreptul motivul prezenţei sale.

De ce sunt aici, de ce eu sunt eu, vie, aşa cum sunt în această

clipă? Ce caut aici, pe pământ? Ce rost are? Da, ce rost are să exişti? Ce rost am eu?

Năucită de acest „de ce“ brut şi apăsător, rămâne multă vreme nemişcată, cu privirea mutându-se de la râu la povârniş, de la tufişuri la cer, de la flori la pietricele, de la vârful sandalelor la casele zărite în depărtare, cu privirea hoinărind de la nimic la nimic şi cu gândurile în derivă.

Simte că se petrece ceva neobişnuit, puternic, fundamental, dar este incapabilă să-l definească. E ca şi cum s-ar ivi din nou pe lume, dar cu totul altfel decât la prima naştere; de data aceasta, expulzarea ei nu se produce din limburile corpului matern spre aer, lumină, spaţiu şi tot ce trăieşte, se mişcă şi şopteşte aici, ci din ea însăşi spre nicăieri, spre nimeni. E ca o moarte. Cunoscutul se transformă în nonevidenţă, familiarul, în ceva halucinant de străin şi ea însăşi, într-un semn de întrebare suspendat în vid.

Vuietul apei pare să se amplifice, să înghită toate celelalte sunete, râul în creştere îi acaparează treptat atenţia şi o atrage tot mai mult. Să se lase să alunece până pe malul râpos, să cadă în râu, să fie luată de curent, să se piardă în el, să termine... Să termine cu acest exces de prezenţă lipsită de sens, care coincide cu o nebunie a absenţei, să termine cu angoasanta beţie în care contrariile se ţin lanţ. Două elanuri opuse se luptă în ea: dorinţa tenace de a trăi şi ispita violentă a morţii.

Dublul elan se risipeşte. Se întoarce acasă, îmboldită de obişnuinţă, dar şi de o teamă vagă. Fuge de chemarea surdă, stăruitoare, a râului, de invitaţia lui la pierzanie, la dispariţie. Nu vorbeşte nimănui despre ce i s-a întâmplat; cu ce cuvinte ar putea s-o facă? Ceea ce a simţit mai devreme cu atâta intensitate rămâne de neînţeles. Şi, chiar dacă ar găsi cuvinte, ghiceşte că este ceva prea neobişnuit şi deopotrivă prea intim ca să fie divulgat, împărtăşit, ceva mult prea preţios. Şi apoi, n-ar suporta să fie luată peste picior, n-ar suporta mai ales să râdă cineva de ce i s-a întâmplat, ceva mai presus de ea, de oricine.

Da, dar ce anume, mai exact?

10

În camera ei insulară, pe care o adoră, se trezeşte târziu într-o dimineaţă, mai târziu decât de obicei; fiind în vacanţă şi ştiind foarte bine de-acum să citească, a devorat cu o seară în urmă *Satul aerian* de Jules Verne. Elefanţi şi rinoceri înfuriaţi i-au înfiorat apoi un pic visele. Însă un animal mai modest, bătrânul motan Grison, e cel care o smulge din somn, cu mieunaturi tânguitoare. Rătăceşte pe hol, cuprins

de o neliniţte pe care ea o pune pe seama foamei când observă că bunica încă nu s-a trezit. Îi dă să mănânce, apoi pregăteşte micul dejun. În mod excepţional, s-a sculat prima şi se ocupă de ritualul de dimineaţă; această inversare a rolurilor îi place. Dar motanul, imediat ce se satură, îşi reia comportamentul bizar, se foieşte pe hol, frecându-se de perete şi scoţând ţipete firave, ca şi cum s-ar fi întors la starea de pisoi speriat Ea ciocăneşte la uşa bunicii, o întredeschide. În întunericul camerei, o zăreşte culcată în pat. Doarme în tihnă. O strigă în şoaptă din prag: „Nati!...“ Grison profită, se strecoară în odaie şi sare în pat, unde se ghemuieşte. Ea nu distinge faţa celei care doarme, întoarsă spre perete, vede doar ochii pe jumătate închişi ai motanului lucind în penumbră. Două raze oblice, de un galben apos, foarte fixe. Nu îndrăzneşte să intre în încăpere, atât de densă e liniştea. Se întoarce în salon şi mănâncă fără să mai aştepte.

Mănâncă fără poftă, tăcerea care umple camera bunicii se transformă treptat într-un nod în gât, dar mănâncă în neştire, tocmai ca să lupte cu el. Scoate din dulap dulceţurile preferate, cea de prune şi cea de caise cu migdale. Dulceţuri făcute în casă, fără pereche. Nati este o mare specialistă în dulceţuri. Se îndoapă cu dulceaţă, băgându-şi degetele în borcane, degetul mare de la mâna dreaptă în cel cu caise, degetul mare de la mâna stângă, în cel cu prune. Gustul fructelor, zahărul, o ard pe gât, dizolvând nodul.

Cineva sună la uşă. E vecina Rosemonde, o prietenă de-a bunicii, care vine să bea o cafea, ca aproape în fiecare zi. Lili nu o prea place, este prea guralivă şi bârfitoare. Într-o zi a auzit-o vorbind-o de rău pe Viviane şi i-a displăcut. Sentimentele sale faţă de mama vitregă sunt, poate, mai mult decât confuze, oarecum ambivalente, dar asta e treaba ei. Rosemonde o numise pe Viviane „poligamă", „cocotă" şi „demimondenă", cuvinte pe care fetiţa nu le înţelesese, dar după tonul limbutei simţise că erau jignitoare. Bunica nu vorbeşte niciodată aşa, o stimează şi o admiră pe Viviane, la fel ca o altă prietenă de-a ei, Georgette, fostă plasatoare la cinema, care ştie pe de rost o mulţime de tirade din filme, din care strecoară fragmente în toate discuţiile, şi când e cazul, şi când nu, vorbind foarte repede şi uşor peltic, şi care găseşte că Viviane, pe care a întâlnit-o întâmplător o dată sau de două ori, seamănă cu actriţa Joan Crawford, ceea ce e mai degrabă de bine.

Când află că bunica este încă în pat, Rosemonde pare surprinsă şi imediat se îngrijorează. Îi spune copilului să rămână acolo, în vestibul, să nu se mişte şi se îndreaptă spre cameră. Bate de câteva ori la uşă, din ce în ce mai tare, strigând „Natividad! Natividad!“, din ce în ce mai tare. Până la urmă, intră în odaie, stă înăuntru o clipă, iese, închide uşa cu grijă şi se întoarce în antreu. Este foarte palidă.

Schiţează un zâmbet căznit, dar buzele îi tremură. „Haide, scumpa mea, mergem la mine. Bunica ta e obosită, trebuie s-o lăsăm să se odihnească. Ne întoarcem mai târziu." Lili nu are timp să protesteze, nici măcar să pună întrebări, vecina cu chip livid o duce la ea acasă cu o mână fermă. Acolo, o instalează în bucătărie, o pune să-şi spele faţa şi mâinile mânjite de dulceaţă, apoi îi dă nişte reviste ca să aibă o ocupaţie şi se duce să se închidă într-o altă cameră. Vorbeşte la telefon, iar copilul degeaba ciuleşte urechea, nu reuşeşte să înţeleagă ce povesteşte acolo. Simte un gust neplăcut în gură, înţepător, care se amestecă cu cel al zahărului, de parcă un foc ar mocni adânc în pântece, iar fumul urcă agale de-a lungul esofagului, răspândindu-i-se în corp. Nu ştie dacă-i este frig sau cald, cele două senzaţii se ciocnesc în muşchii, în carnea ei. O înţeapă ochii, are limba uscată, în ciuda salivei siropoase care-i umple gura. O apucă brusc un acces de furie, de ură, împotriva intrusei Rosemonde, simte că ea îi ascunde ceva, că o minte. Că o fură. Vrea să se întoarcă în apartamentul bunicii. Dar nu are curaj să se ridice, să plece, are plumb în picioare, în braţe, în cap, şi aşteaptă îndelung în această bucătărie unde pluteşte un miros de varză şi de apă de Javel. N-o interesează deloc revistele; în lipsă de altceva, se uită la pendula cu cuc din lemn, vopsită în culori vii, agăţată deasupra chiuvetei.

La prânz mica pasăre ţâşneşte din cutie, cu ciocul larg deschis, cu aripile uşor depărtate, şi-şi lansează strigătul de două note pe un ton voios. Tata soseşte la cel de-al şaptelea „cucu“. Răsare în tocul uşii la fel de caraghios ca pasărea de lemn şi la fel de ţeapăn. Dar stă tăcut, cu braţele atârnându-i pe lângă paltonul încheiat greşit. Trăsăturile chipului par nelalocul lor, de parcă ar fi primit un pumn, dar din interior, iar ochii sclipesc cu un licăr cenuşiu. Rămân amândoi faţă în faţă, la distanţă, fără să scoată o vorbă, fără să facă un gest, până la al doisprezecelea „cucu“. Când ea aleargă spre el, el o ia în braţe, o strânge tare la piept. Ea îi simte bătăile inimii, la fel de monotone ca strigătele cucului, dar mult mai înăbuşite, mai iuţi şi fără sfârşit. Ora pe care o anunţă nu aparţine orologiilor, ci se scurge într-un vid temporal, pe cât de absurd, pe atât de încăpăţânat.

Rosemonde, la pândă pe culoar, îşi aşteaptă rândul ca să-şi mărturisească durerea. Odată ce îmbrăţişarea tatălui slăbeşte, se repede spre fetiţă, o cuprinde în braţe plângând şi nu se poate abţine să spună cuvinte neghioabe. „Bunica ta a plecat în ceruri." În ceruri? Ce prostie! Nati e culcată în camera ei, întinsă în pat, nu şi-a luat zborul pe fereastră, şi-n plus, minciuna cu „a plecat în ceruri" i-a fost deja servită când avea patru ani, în legătură cu mama ei. Lili se năpustise atunci în leagăn şi-şi folosise toată energia ca să-i imprime viteză. Nu avea cuvinte ca să-i adreseze întrebări morţii, nu ştia nimic despre asta şi nici pentru a-şi exprima neputinţa de a înţelege, teama,

durerea, avea doar trupul în care sângele se tălăzuia în toate direcţiile. Doar trupul legănându-se în gol, într-o răzvrătire mută, sălbatică, şi care, mişcându-şi cu putere şoldurile şi întinzându-şi picioarele, încerca să atingă cerul cu vârful picioarelor, cerul incendiat de soare deasupra frunzişului castanului. Însă de data asta este prinsă într-o bucătărie care duhneşte a varză şi a Javel, nu are unde să fugă, unde să se balanseze, să zboare, să-şi şuiere durerea şi spaima şi nu dispune nici acum de mai multe cuvinte ca să-i pună întrebări morţii.

Nu o mai vede pe bunica, nu i se dă voie. Nu participă la înmormântare, tata considerând-o încă prea mica. Poate pentru a evita o întrebare incomodă pe care ea ar fi riscat s-o pună: dacă Nati a plecat în ceruri, de ce şi cum e pusă în pământ? Să aibă morţii darul omniprezenţei? Ca şi în cazul mamei, care şi ea se ridicase aşa-zis în ceruri când se înecase; ciudate mişcări duble : şi contradictorii. Lui Lili i-ar fi plăcut să-l ia măcar pe Grison, dar nici nu se pune problema, mama ei vitregă este alergică la pisici.

Tata o duce la cimitir după câteva zile de la înhumare. Mormântul este încă acoperit cu flori, dar cele mai multe coroane s-au ofilit deja, boţite de ploaie. Numele defunctei tocmai a fost gravat pe piatră, alături de cel al soţului ei, mort cu unsprezece ani înainte, chiar înainte să se nască Lili. Unul luceşte, *Natividad Bérégance, născută Zumarraga*, celălalt s-a mătuit, *Robert Bérégance*. Se gândeşte din nou la mama ei, dispărută în largul Mediteranei; mama ei fără mormânt, fără nume, nici date. Poate că numele ei pluteşte pe apă în locul unde s-a scufundat – *Fanny Bérégance, născută Herléon.* Litere mişcătoare, trasate de reflexele soarelui, ale stelelor şi ale lunii, unduindu-se de la verde la albastru, de la indigo la mov, de la argintiu la violet. *Fanny, mama mea*, ondulându-se în căuşul valurilor, scânteind în spumă. Îşi imaginează păsări venind să se aşeze o clipă în aceste cuiburi de apă, tapisate cu litere luminoase, şi lăsându-se legănate înainte de a-şi relua zborul. Pescăruşi mari, pescăruşi mici, rândunici-de-mare. *Fanny mama mea mami*, cea imaterială, apropiata necunoscută, pe care o visează uneori, fantomă a pachebotului pe care l-a văzut cândva răsărind din ceaţă, în sunetul unui şuierat de agonie îngrozitor, semănând cu mugetul unui taur care încă nu moare, care refuză să moară.

Dar pe bunica Lili a cunoscut-o şi a atins-o, a îmbrăţişat-o, corpul ei poartă amintirea intactă a timbrului vocii ei, a privirii limpezi, a mâinilor calde, a obrajilor moi, a parfumului ei cu aromă de lămâie. O parte din această femeie iubită s-a strecurat în ea, sub piele, în auz, sub pleoape.

În faţa mormântului acoperit de flori ofilite, înnegrite, şi a

inscripţiei scânteind nouă, o întrebare i se iveşte dintr-odată în minte şi primeşte imediat un răspuns tranşant: Cine-i aici? Tu, Nati? Nu. Sigur nu.

Se răsuceşte spre tata, care stă puţin mai în spate, cu fruntea plecată, cu ochii închişi, cu mâinile în buzunarele paltonului, încheiat iarăşi strâmb. N-a ştiut niciodată să-şi încheie cum trebuie nasturii. Observă cum îi cad picături pe la colţul pleoapelor. Doar câteva picături, care nu fac zgomot. Şi se gândeşte: „Papa Bilboc!" Bietul rege abătut. Păstrează pentru ea întrebarea care continuă să-i murmure în minte. *Cine-i aici?* Se referă atât la Nati, cât şi la tatăl ei şi la ea însăşi; defuncta şi orfanii. Şi nu-i nimeni să răspundă: Eu!

Nu, nimeni.

Trebuie golit apartamentul închiriat de bunica. Copilul îşi recuperează comorile, care îşi pierd brusc farmecul, în afară de păpuşa cu pleoapa care se închide. Sparge puşculiţa-măcăleandru, adună monedele din ea şi, când merge iar la cimitir, împrăştie bănuţii pe mormânt, ca nişte firimituri pentru păsări.

De-acum nu mai are camera ei şi nici pe Binevoitoarea a cărei unică protejată era.

Gabriel vinde o parte din mobilele mamei lui, pe unele le dăruieşte, păstrând doar trei. Un dulap din lemn de cireş sălbatic, o masă ovală, cu extensii şi un fotoliu cu împletituri. Pune la păstrare cele câteva bijuterii pe care ea le avea, pentru a i le da fiicei lui când va împlini vârsta potrivită să le poarte. Dar îi oferă una lui Viviane, o brăţară, foarte frumoasă în simplitatea ei. O brăţară fixă, din aur roşu. Şi o broşă de fildeş lui Jeanne-Joy. Gemenele şi ea moştenesc bijuterii *fantaisie*. Aşteaptă ziua când va avea, în sfârşit, dreptul să intre în posesia celorlalte, a celor adevărate, vechi, care au o istorie, pe care străbunele ei din Spania le-au primit în dar când s-au logodit, când s-au căsătorit, când şi-au adus pe lume copiii sau fără o ocazie anume, aşa, din dragoste, din frivolitate, şi pe care le-au lăsat moştenire din mamă în fiică, de la mătuşă la nepoată. Ea aparţine stirpei lor, doar ea. Fiicele lui Viviane au propria lor stirpe.

11

Ziua nu e atentă la faţadele imobilelor, dar seara, de îndată ce ferestrele se luminează, le priveşte cu mare curiozitate, cu aviditate. Toate aceste dreptunghiuri de lumină care se decupează în întuneric o emoţionează; perforează noaptea, străpung piatra, cărămizile, betonul, dezvăluie interiorul, păstrându-l totuşi acoperit cu un văl. Nu dezvăluie nimic, sugerează mai degrabă, te fac să visezi, să-ţi imaginezi. O lasă să zărească alte fiinţe asemănătoare ei, neştiute şi

care îi vor rămâne neştiute, chiar dacă sunt contemporanii şi concitadinii săi. Atât de apropiaţi, dar inaccesibili. Ferestrele îi arată că există alte vieţi, alte familii ca ale ei, alte destine posibile. Uneori în spatele geamurilor se profilează siluete, în mişcare sau imobile, întotdeauna ascunse. Extrem de atrăgătoare. Lili nu se poate împiedica să-şi închipuie că apartamentele în care trăiesc aceste umbre care se mişcă în tăcere sunt oaze de fericire şi tihnă. Lumina care licăreşte în unele ferestre i se pare mai blândă, mai catifelată decât cea care străluceşte acasă la ea sau mai rece şi înviorătoare. Dar în special siluetele anonime o tulbură, aceste crochiuri de viaţă încărcate de mister în banalitatea lor.

Şi dacă una dintre ele este mama ei? În fond, ce dovadă are că mama a murit?

12

Lili e în sufragerie, joacă Monopoly cu Paul şi cu gemenele. Viviane, aşezată la marginea mesei pe care ei au invadat-o, frunzăreşte un ziar, cu o ceaşcă de cafea în faţă. Din capătul apartamentului răzbate sunetul unui violoncel. Jeanne-Joy exersează *După un vis* de Gabriel Fauré. Reia la nesfârşit aceeaşi frază muzicală, lovindu-se de un obstacol ce pare insurmontabil.

Paul, care tocmai a cumpărat *Boulevard des Capucines*, anunţă fără a se adresa cuiva anume că tocmai s-a înscris la un curs de box. Se presupunea că va urma cursuri de scrimă. Mama lui, care se pregătea să soarbă, pune ceaşca jos cu un gest brusc, iar cafeaua îi stropeşte corsajul rochiei şi masa. Furia ei creşte. Îşi imaginează deja fiul cu chipul tumefiat, nasul turtit, dinţii sparţi. Lui nu-i pasă, vrea să boxeze, nu renunţă. Christine îi spune prompt că şi, dacă ajunge regele ringului, îl va face mereu KO la şah. El se roteşte cu scaunul spre sora lui, cu capul îndesat între umeri, pumnii strânşi la bărbie, coatele lipite de corp şi încruntat. Ea îl imită râzând. „Vom vedea ce va spune tatăl tău", îl avertizează Viviane. „Care?" întreabă Paul, răsucindu-se brusc spre ea. Mama lui ridică mâna fără să stea pe gânduri, dar o lasă numaidecât să cadă în gol. Cui a vrut să-i dea o palmă? Fiului obraznic sau propriului trecut, alcătuit din suişuri şi coborâşuri, din iubiri urmate de pierderea lor sau de doliu? Tatăl lui Paul murise înainte de naşterea lui, înainte chiar de căsătoria pe care o plănuiau Viviane şi el. Actele de identitate false pe care şi le procurase în timpul Ocupaţiei nu-l salvaseră; denunţat ca evreu de către un delator anonim, fusese arestat şi ucis aproape imediat pentru că încercase să fugă. Tatăl gemenelor, un anume Georges-Édouard Falaize, a plecat în Noua Zeelandă la doi ani după despărţirea de Viviane şi de atunci nu a revenit în Franţa, trimiţând veşti doar din

când în când, iar pensie alimentară niciodată. Cât despre Jeanne-Joy, care nu a fost recunoscută de tatăl ei, ea poartă numele de fată al mamei, Matesco, la fel ca Paul, fiul postum, venit pe lume înainte de căsătorie, conceput prea devreme, născut prea târziu.

Paul a lansat întrebarea ca o glumă proastă, cu o nuanţă de sfidare şi poate de reproş la adresa mamei lui. Ea tace, cu bustul foarte drept în corsajul pătat de cafea, cu palmele lipite de masă, îşi întoarce faţa şi priveşte ţintă spre fereastră. Enervarea i s-a risipit, dizolvându-se în tristeţe. E palidă, cu cearcăne vineţii, cu nările agitate de un tremur nervos. Se uită fix la perdelele pe care lumina de la sfârşitul după-amiezii le colorează în portocaliu, caută o scăpare, iar Lili o priveşte pe furiş. Momentan, este afară din joc, pionul său ajungând în căsuţa *Închisoare*. O vede pe Viviane cu totul altfel decât de obicei, aşa cum nu şi-ar fi imaginat-o niciodată: descumpănită, fără să-i pese de mândrie, lipsită de autoritate; vulnerabilă. Îi observă traseul venelor sub pielea de la tâmplă, ca un fulger încremenit, albastru-turcoaz, ridurile fine care se desfac în evantai la comisura pleoapelor, arcul ascuţit al sprâncenelor şi două aluniţe discrete pe o parte a gâtului. Pentru prima dată frumuseţea ei o impresionează.

Viviane este acolo, în mijlocul copiilor, umilită de unul dintre ei, unicul ei fiu, pe care abia s-a abţinut să nu-l pălmuiască. Niciodată n-a dat o palmă, niciunuia dintre copiii ei.

Mama stă acolo, foarte singură. De fapt, Lili nu ştie despre ea nimic sau ştie prea puţin. Rămâne pentru ea o enigmă şi o contradicţie. Cu timpul, soţia tatălui i-a devenit familiară, dar fără a înceta să-i fie departe. Sub înfăţişarea autoritară, impunătoare, are un temperament exaltat şi neliniştit. Lili s-a simţit mereu în plus în viaţa acestei mame copleşite deja de patru copii. Dar azi totul devine tulbure în mintea lui Lili, o fisură tocmai s-a ivit în imaginea mamei ei vitrege, făcând masca de femeie maiestuoasă să-i alunece pentru a lăsa la iveală un chip simplu, un pic speriat, şi fără să ia efectiv o hotărâre, o adoptă, în sfârşit, ca mama suplinitoare.

Este şi mişcată de faptul că Viviane l-a invocat pe tatăl ei, suveranul tutelar, îi vine s-o îmbrăţişeze, dar nu îndrăzneşte. Viviane n-a fost niciodată tandră cu ea, abia dacă e cu propriii ei copii. Această femeie atât de senzuală şi-a temperat mereu elanurile de afecţiune maternă, ca şi când abandonul trupului şi manifestarea sentimentelor nu erau rezervate decât bărbaţilor. Asupra copiilor veghează cu privirea şi cu glasul, ca să-i instruiască, să-i dezmierde, să-i ocrotească, să-i educe, după caz. Tatăl face la fel. Doar Nati i-a dăruit din belşug tandreţe, iar această senzaţie de blândeţe rămâne cuibărită într-un colţ al trupului ei, în aşteptarea unei chemări.

Aria *După un vis* revine cu încăpăţânarea cu care se sparge un val şi se retrage înainte de a fi atins ţărmul, dar îşi ia din nou elan, neîmpăcat cu eşecul.

Ceilalţi, prea solicitaţi de joc, nu-i dau mai multă atenţie mamei lor decât muzicii, cumpără, vând, răscumpără bulevarde, pieţe şi gări, fiecare încercând să acapareze cât mai multe bunuri posibile, să-şi ruineze partenerii. În sfârşit, îi vine şi ei rândul să iasă din închisoare şi porneşte din nou la luptă, punând mâna curând pe două gări, de Nord şi Saint-Lazare. Uită de incident.

13

Muzica a intrat în valuri în familie. Jeanne-Joy a fost prima care s-a iniţiat şi singura care continuă cu asiduitate. Christine şi Paul au ales oboiul, Chantal şi Lili, chitara. Dar Paul a schimbat oboiul pe saxofon, apoi pe ţambal, aşa cum a lăsat boxul, după câteva luni de antrenament, pentru nataţie, apoi pentru tenis. În cele din urmă, abandonează tot şi se apucă de plimbări. Nici Christine şi nici Lili nu perseverează, din lipsă de aptitudini. Dar au simţul ritmului şi le place să se joace cu sunetele. Uneori improvizează mici concerte învârtindu-şi repede degetele ude pe gura paharelor de cristal sau lovind cu beţe orice obiect care produce o rezonanţă, de la suprafaţa mobilelor şi a barelor de la radiatoare la conductele de apă, de gaz şi la capacele pubelelor. Chantal, la rândul ei, a renunţat la muzică, preferând să urmeze cursuri de dans.

De multă vreme Jeanne-Joy se dovedeşte mai mult studioasă decât talentată, interpretarea ei este corectă, dar prea temperată, un pic prea lină, potrivită cu imaginea de „fata cea mare şi înţeleaptă". Cântă cu braţele, cu capul, dar nu cu tot corpul. De puţin timp acest corp se implică, în sfârşit, se eliberează, se aventurează, înflăcărarea învinge tenacitatea. Mai mult decât să o asculte, lui Lili îi place să o privească atunci când cântă, când este în contact cu violoncelul ei, pe care îl ţine între genunchii depărtaţi, cuprinzându-l cu braţele, sprijinindu-l în scobitura gâtului. E o atingere plină de gravitate, de reţinere, de energie; o îmbrăţişare care se învecinează cu lupta, dar o luptă care se desfăşoară cu încetinitorul, aproape imobilă. Capul i se pleacă uneori sau se întoarce spre un umăr, se răsuceşte spre celălalt, se lasă pe spate, se ridică brusc. Chipul exprimă o mare tensiune, fruntea se cutează, sprâncenele se încreţesc, gura se contractă, aproape că se strâmbă sau, dimpotrivă, se întredeschide, schiţează un zâmbet, o mirare, o durere, mereu efemeră, iar buzele se mişcă de parcă i-ar şopti ceva instrumentului. Şi mai e respiraţia. Respiră greu, câteodată scoate suspine şuierătoare. Îşi ţine adesea pleoapele închise,

iar când deschide ochii, privirea ei pare dură, neliniştită sau pierdută. Lili se întreabă unde se află acel ceva îndepărtat care o tulbură atât – e vreo profunzime ascunsă în adâncul fiinţei sale, un orizont fugind în faţa ei, un spaţiu invizibil, închis în corpul instrumentului sau, înglobând toate acestea, e însăşi imensitatea muzicii?

14

La cină Paul se arată absent şi abia se atinge de mâncare, lipsa de apetit o miră pe mama lui, care îl întreabă dacă e bolnav. El e aşa de pierdut, încât nici n-o aude. Ea se apleacă spre el, îi atinge umărul, el tresare şi o priveşte surprins, buimăcit chiar. Surorile mai mici pufnesc în râs numaidecât: „Paul e îndrăgostit! Paul e îndrăgostit!" A strâns deja un anumit număr de flirturi, în timp ce sora mai mare încă n-a avut nicio aventură amoroasă. Fiindcă el nu protestează, gemenele şi Lili prind curaj: „Cine e? E drăguţă? E o fată de la tine de la liceu? Cum o cheamă?" Această curiozitate îi enervează pe părinţi, cărora nu le place indiscreţia, nu sunt niciodată indiscreţi faţă de copiii lor. Dar Paul nu se eschivează: „Nu-i vorba de o fată". Răspunsul lui îi lasă pe toţi fără cuvinte, în afară de Jeanne-Joy, care de obicei nu intervine în discuţii şi nu ia parte la ele: „Eşti îndrăgostit de un băiat?" El zâmbeşte: „Nu îndrăgostit, mai mult de atât, şi nu de un băiat – de un bărbat..." N-apucă să-şi termine fraza, mama lui se ridică dintr-un salt şi de data asta nu-şi mai reţine mâna. Plesnitura sună sec. Apoi se lasă să cadă la loc, pe scaun, ţeapănă, stupefiată atât de propriul gest, cât şi de veste. Paul continuă, cu voce calmă: „E bărbat şi zeu. E vorba de Hristos." Surpriza capătă proporţii. Ei nu ştiu mare lucru despre religie. Tatăl este agnostic. Lili n-a fost botezată şi nici ea, nici ceilalţi copii n-au primit educaţie religioasă. Li se întâmplă să intre în biserici şi în catedrale, ca să admire arhitectura, sculpturile şi vitraliile, cum ai vizita un castel sau un muzeu. Lili se întreabă cum de a putut Paul să întâlnească un om mort de aproape două mii de ani şi care, cum susţine tatăl ei, poate nici n-a existat cu adevărat.

„Dar, în fine", spune prosteşte Viviane, din ce în ce mai mirată, „mama ta... vreau să spun tatăl tău... tatăl tău era evreu!" De data asta Paul n-o întreabă despre care tată vorbeşte. Îi dă prompt replica: „Pică bine. Şi Hristos la fel." Jeanne-Joy izbucneşte în râs, n-au văzut-o niciodată manifestându-se aşa. E singura care găseşte toată situaţia comică, celelalte fete nu îndrăznesc să se clintească, deşi le stau pe limbă puzderie de întrebări.

Viviane rămâne încremenită, se uită când la fiul ei, cuprins de o aberantă iluminare divină, când la „fiica cea mare şi înţeleaptă", apucată de un acces de râs. Cei doi copii mai mari şi-au pierdut capul? Acest du-te-vino al privirii ei e însoţit de clipiri sacadate. Însă Jeanne-

Joy îşi recapătă degrabă calmul şi bunul-simţ. Îi spune mamei că o ştia speriată la ideea că Paul ar putea să fie trimis într-o zi în Algeria sfâşiată de ani întregi de un război fără nume, dar cumplit de real: „În acest moment, e mai bine să fii chemat de Dumnezeu, chit că eşti înrolat pe viaţă într-o mănăstire, decât de armată, şi înrolat pentru moarte în Algeria, nu?“ Viviane încuviinţează murmurând un „da“ confuz. Gabriel se uită la fiul vitreg cu îndoială, uşor ironic. Această nouă toană a lui Paul, expert în capricii, îi va trece aşa cum au trecut exaltările pentru box, tenis, oboi, saxofon şi toate flirturile recente. Crizele de misticism fac parte din cursul zbuciumat al adolescenţei, sunt lipsite de viitor. Înrăutăţirea situaţiei în Algeria îl îngrijorează mult mai mult.

La întrebările care i se pun Paul de-abia răspunde, vorbele lui sunt neclare. Povesteşte despre o carte găsită cu o zi în urmă pe bancheta autobuzului în care se urcase când se întorcea de la liceu. O carte subţire, format mic, uitată de cine ştie ce pasager sau care îi căzuse din buzunar. Titlul i-a stârnit curiozitatea: *Pagini alese din viaţa lui Ruusbroec Admirabilul*. A crezut că trebuie să fie povestea vreunui aventurier, corsar, explorator, cuceritor al mărilor şi al ţinuturilor îndepărtate, prinţul vreunui regat dispărut sau vreo legendă. Un personaj cu nume aspru şi sumbru, însoţit de un calificativ maiestuos. A frunzărit cartea, a citit doar un pasaj, un pic dezamăgit să descopere că era vorba de o hagiografie scrisă într-un stil demodat. Acest Ruusbroec nu era nici marinar curajos, nici conchistador, nici print, ci un călugăr care trăise în secolul al XlV-lea în pădurile de lângă Bruxelles.

Când a coborât în staţie, a lăsat cărticica pe banchetă şi nu s-a mai gândit la ea. Dar noaptea, chiar în acea noapte, ceea ce citise fără prea mare atenţie i-a revenit clar în minte, în somn, şi i s-a părut că simte cum îi freamătă şi îi susură în corp toate cuvintele citite. Nu poate să dezvăluie aşa, pe nepusă masă, cuvintele lente şi candide care l-au vizitat în vis într-o înfiorare de lumină, să le divulge neglijent, riscă să pară naive, dacă nu chiar dulcege, şi să stârnească râsul. Şi apoi, cum să descrie gustul cuvintelor de lumină care l-au străbătut? Le-a simţit savoarea licărind în gură, de parcă fiecare cuvânt era un fruct parfumat cu pulpă fragedă, acrişoară, răcoroasă, dulce ca mierea, fierbinte, lemnoasă, acidulată, călduţă, este incapabil să precizeze. Tot ce a perceput limpede în vis s-a spulberat când s-a trezit, cuvintele n-au lăsat în el decât o impresie, puternică, dar imprecisă, iar în urma lor l-a încercat o senzaţie şi mai neobişnuită, sfâşietoare. A avut o viziune. Sau un glas, o apariţie interioară, o revelaţie, o halucinaţie – cum să aleagă ce anume? Despre asta nici atât nu oferă detalii, nu descrie viziunea, vorbeşte pe ocolite, menţionează o pală de vânt

stârnindu-se în el, ridicându-se parcă din tălpi şi crescând dintr-odată în tot corpul, iar în acest elan viu al vântului o înlănţuire şi o ameţeală i-au cuprins şi trupul, şi sufletul. Şi în această torţă de vânt, în acest val de lumină, o semnătură izbitoare, deşi invizibilă – Hristos. Să nu i se mai pună întrebări, n-are nicio dovadă de oferit, nu are altă garanţie decât acest impact, această îmbrăţişare care creşte în el, nu are altă certitudine decât tăişul bucuriei nebănuite care a sosit aşa, fără motiv, şi care l-a lăsat năuc. Nici el însuşi nu pricepe ce i s-a întâmplat.

Povestea lui cu greu închegată, încărcată de emoţie şi de tensiunea dintre dorinţa de a împărtăşi ce-a simţit şi o anumită pudoare care s-a născut în el, trezeşte în Lili tulburarea care a cuprins-o într-o după-amiază de sfârşit de vară, pe malul unui râu – o revărsare bruscă de necunoscut, exultare şi angoasă. Dar amintirea e vagă şi, spre deosebire de Paul, n-a simţit nicio formă de extaz amoros în cursul scurtei sale iluminări. I se pare că înţelege pe jumătate experienţa lui Paul ori mai degrabă că înţelege, însă fără să înţeleagă cu adevărat.

Părinţii hotărăsc să-l trimită pe Paul la un internat de băieţi. E timpul să iasă din gineceul familial, să-şi confrunte viziunile serafice cu duritatea realităţii. Se va vedea dacă îi rezistă convertirea la schimbarea decorului, a ritmului de viaţă, a relaţiilor.

După ce el pleacă Jeanne-Joy se instalează în camera lui. Baldachinul care-i izola patul de tânără fată este demontat şi dus în pivniţă, la fel şi paturile gigogne şi sofaua, înlocuite cu trei paturi-barcă din pin, prevăzute cu sertare, fiecare lipit de un perete şi flancat de o măsuţă de scris. Când vine acasă, Paul doarme în biroul lui Gabriel, transformat în cameră suplimentară, Cele trei adolescente mută mobilele, răstoarnă şi reorganizează spaţiul. Corpurile lor sunt în creştere şi mai ales visează să plece. Să plece, fără să ştie prea bine nici unde, nici de ce; să plece ca să scape, la rândul lor, din coconul unde părinţii le ţin la căldură şi în siguranţă, dar le şi supraveghează, supunându-le unei discipline destul de stricte. Jeanne-Joy le uimeşte. Ea ar putea să fie mai independentă, să iasă seara cu prietenele, să aibă un iubit, are vârsta potrivită să-şi petreacă o bună parte din timp în afara casei, se apropie chiar de cea a maturităţii legale, când va putea să acţioneze în deplină libertate. Dar ea nu face nimic din toate astea, se duce în fiecare zi la universitate, unde studiază dreptul, apoi la Conservator, unde continuă studiul violoncelului, după care se întoarce acasă, fără să întârzie cu cineva, fără să hoinărească. Părinţii o îndeamnă să evadeze un pic, ea le ascultă vorbele, zâmbeşte parcă mulţumind pentru acest cadou pe care ei cred că i-l fac eliberând-o, dar îşi vede mai departe de ritmul ei, lent şi apatic. Se simte bine

acasă, în familie, spune ea. De fapt, se simte bine mai cu seamă lângă mama sau mai degrabă, puţin în spatele ei la o distanţă infimă, dar suficientă pentru a se bucura de prezenţa sa. În fond, de ceilalţi se poate lipsi, nu sunt decât nişte sateliţi ce gravitează în jurul soarelui ei matern.

15

„Lui Jan Van Ruusbroec îi plăcea să se retragă în pădurea Soignes, departe de mănăstirea Groenendael, ca să mediteze în tovărăşia păsărilor şi să se roage la umbra arborilor. Uneori întârzia atât de mult în paraclisul împădurit, fermecat de splendoarea şi de blândeţea Domnului, încât fraţii săi, îngrijoraţi de lipsa lui, se apucau să-l caute noaptea. Şi aşa se face că într-o noapte întunecoasă îl zăriseră sub un tei care sclipea ca presărat cu aur. Lumina orbitoare nu venea nici de la o lampă, nici de la un foc, nici de la stele, ci din inima înflăcărată şi de la sufletul aprins de iubire al acestui om sfânt, al cărui spirit discuta în deplină libertate cu Sfântul Duh. Trupul său era lampa, inima era focul, sufletul era luna, iar spiritul său, steaua arzătoare care lumina teiul."

Cuvintele din carte au devenit fluide, s-au scurs din pagina citită în fugă, s-au strecurat în memoria lui Paul, şi-au săpat aici o albie şi s-au revărsat în somn, în linişte. Un pârâiaş.

Pârâiaşul şi-a lungit cursul într-un susur de lumină. Iar în vis Paul s-a trezit, s-a trezit chiar în interiorul său, a ştiut că visa şi că visul era o călătorie profundă, că era chemat într-o deschizătură din conştiinţa sa la hotarele luciditǎţii şi ale extravaganţei, ale onirismului şi ale clarviziunii. A privit cum curge fraza, scandată de virgule şi de puncte ca de tot atâtea ierburi, crengi şi rădăcini duse de curent. Scandare uşoară, care nu reţine cuvintele, le impune doar câteva unduiri, o discretă încetinire.

Pârâiaşul şi-a făcut apa să răsune în spiritul visătorului, i-a umplut gura de voluptate şi de prospeţime, i-a stropit raţiunea cu picături de foc, de vorbe simple, de mirare copilărească. În zori, Paul era copil, fără vârstă. Era, la rândul său, o pagină foarte veche, ştearsă, nouă-nouţă, un palimpsest gol, pregătit pentru o revelaţie. O pală de vânt stelar s-a năpustit în această goliciune, a ridicat-o, a împins-o cu putere, până la cer, a trimis-o spre pământ. Iar acum goliciunea sa zace acolo. El e o pagină albită cu alb pur, plesnită de vânt în larg şi păstrând gustul acestei străluciri, al acestei amplori şi al acestei altitudini. Gustul, foamea, setea.

16

Durează puţin, o nimica toată, şi totuşi îi rămâne înfipt ca un cui de aur în memorie: gustul unei ceşti de ceai negru, fierbinte, băut la întoarcerea dintr-o plimbare pe munte, în timpul căreia au îndurat o furtună de zăpadă. Vântul se stârnise, înălţând brusc un zid alb care s-a pus imediat în mişcare, a alunecat spre ei cu toată viteza şi i-a plesnit, i-a rebegit, i-a sufocat pe jumătate. Nu mai exista lumină, nimic vizibil, şi nici aer, nici spaţiu, ci doar o umbră palidă şi un şuierat colosal. Niciodată până în acel moment – care părea, după violenţa lui împinsă la limită, suspendat în timp – Lili n-a simţit atât de puternic, cu tot corpul, cât este de efemeră, un sac de oase, nervi, vene, tendoane şi piele îngrozitor de poroasă. Un atom de carne dus de vânt, biciuit de zăpadă, ameninţat cu dispariţia de o toană a stihiilor, cărora nu le pasă de natură, de lume, de omenire. Chiar şi cei de lângă ea, tata, mama, surorile, care se găseau foarte aproape, deveniseră imposibil de văzut, de auzit, nu puteau face nimic, fiecare încovoiat sub atac, luptând pentru el însuşi, la fel de surprins şi dezarmat ca ea, la fel de singur, la fel de muritor.

Ceaiul este amar, ea pune o bucată de zahăr în căuşul unei linguri şi o scufundă încet, priveşte cum zahărul se îmbibă, cum din alb se face galben-arămiu, roşu, brun, apoi se năruie într-o grămăjoară de cristale micacee, ca nişte troiene de zăpadă bătute de soare.

Gustul zahărului pe jumătate topit, înghiţitura caldă, amăreala şi nedesluşite arome de frunze şi de coajă – doar atât, această savoare din gură, uşoara arsură din gât, senzaţia simplă, foarte simplă, foarte puternică, de a fi în viaţă. În viaţă.

17

Georges-Édouard Falaize, tatăl gemenelor. Într-o bună zi, se află acolo. Acolo, la ei acasă, la masă. Nu şi-a mai văzut fiicele de multă vreme.

Un bărbat înalt, ca Gabriel, puţin mai tânăr decât el, dar cu fruntea deja pleşuvă, în vreme ce tatăl lui Lili îşi păstrează intact părul roşu-arămiu, ondulat o idee.

Stă între cele două fiice ale sale, bucuros să le regăsească, să le descopere mai bine zis, atât de mult s-au schimbat de la ultima lor întâlnire. Ele radiază de bucurie, de mândrie. Ştiau că tatăl lor nu le-a uitat, în ciuda îndelungatei sale absenţe, şi cu atât mai puţin nu le-a renegat, deşi are alţi copii cu noua soţie, de origine polineziană. Doi băieţi, unul de doi ani, celălalt, de câteva luni, pe nume Jaff Hoari şi Phil Imirau. A adus fotografii cu ei şi cu hotelul al cărui administrator

este, într-o staţiune balneară la nord de Auckland, la Takapuna, între Oceanul Pacific şi Lacul Pupuke. Christine şi Chantal îşi smulg una alteia pozele din mâini, cercetează chipurile fraţilor vitregi metişi, cu prenume neobişnuite, iar ochii le sclipesc de curiozitate, de surescitare. Lili se simte exclusă. Examinează şi ea în amănunt cele câteva portrete ale mamei lor vitrege, Teata, al cărei nume înseamnă „Nor Roşu".

Oare şi Viviane se simte dată la o parte, uitată? Şi Jeanne-Joy, şi Gabriel? Paul nu e acolo, a fost reţinut la internat pentru pregătirea celei de-a doua părţi a bacalaureatului. Ar fi vrut să intre într-o abaţie imediat după promovarea examenelor, dar părinţii l-au convins să nu înceapă aşa de repede viaţa monastică, despre care nu ştiu nimic, de altfel, ceea ce îi sperie cu atât mai mult. El s-a resemnat să-şi amâne intrarea la mănăstire ca să mai studieze câţiva ani la universitate şi să obţină o diplomă care, nu se ştie niciodată, i-ar putea fi utilă, dacă se va hotărî cândva să revină la viaţa civilă, pe care ei o numesc „normală". Tatăl l-a sfătuit să urmeze studii de economie şi de gestiune. „Asta poate fi oricând de folos", i-a spus, „orice unitate are nevoie de un administrator, nici mănăstirile nu scapă de regula asta, oricât de profană ar fi ea." Părinţii speră că el îşi va schimba gândul înainte de a se retrage la Trappe, căci acesta este ordinul pe care l-a ales, unul dintre cele mai severe; dovedeşte lipsa de măsură şi zelul convertiţilor. Ei mizează pe o întâlnire amoroasă care să-l abată de la sfânta nebunie, nu se îndoiesc că o fată drăguţă e mai atrăgătoare decât un bărbat-zeu invizibil.

Deşi vorbeşte cu uşurinţă despre prezent, care i se pare mulţumitor, şi despre viitor, pe care îl consideră prosper, Falaize rămâne, în schimb, foarte evaziv în privinţa anilor infernali prin care a trebuit să treacă la începutul şederii sale în Noua Zeelandă. Vrea să reînnoade legătura cu fiicele sale şi propune, spre sfârşitul mesei, ca ele să vină la el acasă, la Takapuna, vara următoare, îi vor cunoaşte pe fraţii mai mici şi pe Teata şi vor descoperi această fabuloasă ţară de la capătul lumii, care l-a adoptat, alcătuită din insule, stânci, foc şi apă. Gemenele se întorc spre mama lor, pentru a-i cere aprobarea. Dorinţa lor de a pleca acolo este atât de evidentă, de vie, că e greu să fie refuzate. Viviane zâmbeşte, un zâmbet forţat, care pare să spună „da" fără tragere de inimă. Dar nu îi cer părerea şi tatălui vitreg, dintr-odată el nu mai contează. „Aş face la fel dacă mama ar apărea brusc şi m-ar invita într-o ţară îndepărtată şi minunată?" se întreabă Lili. „Dar unde ar putea ea să mă cheme, dacă nu în mijlocul mării, în mijlocul morţii?" Christine îşi aminteşte totuşi de ceilalţi membri ai familiei şi se întoarce spre ei, nu pentru a-i consulta, ci doar pentru a le comunica surpriza şi bucuria ei şi a-i face părtaşi. Lili nu împărtăşeşte nimic din toate astea. Nu ia parte, nu va lua parte la călătorie. Nu este

şi nu va fi niciodată sora lor de sânge. Doi copii, despre care nici n-aveau habar că există acum câteva ore, au devenit brusc mult mai preţioşi pentru ele decât a fost ea vreodată, doar pentru că au în comun acelaşi părinte. Oare e sortită să ocupe mereu doar o strapontină în fundul teatrului afectiv al familiei?

Noua Zeelandă, Aotearoa, poporul maori, Takapuna, Marea Tasmaniei, Oceanul Pacific, lacurile Taupo, Te Anau, Wakatipu şi Wanaka, Hauroko şi Manapouri, Insulele Antipode, Bounty, Chatham, Campbell, Kermadec, gheţarii Fox şi Franz-Joseph, munţii Aoraki, Ruapehu şi Taranaki, fraţii Hoari şi Imirau... Toate aceste nume exotice plutesc în mintea gemenelor ca nişte păsări pestriţe. Odată cu începutul anului şcolar arată o mare sârguinţă la studiul limbii engleze, care înainte nu le pasionase în mod special. Dar în cursul celui de-al doilea trimestru, nerăbdarea lui Chantal începe să scadă, surescitarea să-şi piardă din intensitate. S-a îndrăgostit pentru prima dată, iar banalul prenume Gilbert devine pentru ea mult mai atrăgător decât toate cuvintele frumoase luate din atlasul cu pagini consacrate Oceaniei. Dacă renunţă să plece, Lili e gata să-i ia locul, însă o asemenea idee nu-i vine nimănui din familie şi cu atât mai puţin lui Falaize, care când a fost la ei abia dacă i-a aruncat o privire.

În schimb, tatăl ei îi acordă mai multă atenţie. Pentru că s-a simţit şi el neglijat, trădat chiar, când fostul soţ al soţiei sale a furat o mare parte din afecţiunea fiicelor vitrege şi i-a diminuat autoritatea? Sau pentru că e animat de eterna grijă pentru tratamentul egal? Această grijă merge până departe: Gabriel îi propune lui Lili s-o invite într-un oraş din Europa, la alegerea ei, dar nu toată vara, munca lui nu-i permite, ci doar o săptămână.

El şi ea, o săptămână întreagă, o săptămână, singură cu el! Şi într-un loc ales de ea! Brusc iese din rând, se distinge între celelalte fete ale familiei, tata şi-a adus aminte că ea este adevărata lui fiică, unica. Dă uitării numaidecât nenorocita aia de Nouă Zeelandă, pierdută la capătul lumii şi care necesită o călătorie epuizant de lungă. Da, o doare-n cot de Takapuna Pupuke a lor şi de fraţii lor vitregi, cu nume imposibil de pronunţat. N-au decât să se ducă să-i înfeşe, să le sufle nasul, să-i şteargă la fund şi să se joace de-a buşilea cu ei, nătângele!

Îi mai rămâne să aleagă destinaţia. Consultă, la rândul ei, atlasul. Caută o ţară care să fie originală şi cât mai îndepărtată posibil ca să rivalizeze cu gemenele, dar Europa se dovedeşte mică, ciuntită cum este, fără vaste regiuni centrale şi orientale. Aplecată peste harta politică a Europei, înţelege pentru prima dată de semnificaţia expresiei „cortina de fier". Îşi plimbă degetul pe linia haşurată care separă Europa zisă de Vest, colorată în albastru, de cea zisă de Est, o enormă băltoacă roşie, şi are impresia că simte zgârietura sârmei

ghimpate. Asta îi stârneşte curiozitatea şi dorinţa.

„De la Stettin, la Marea Baltică, până la Trieste, la Marea Adriatică, o cortină de fier a coborât de-a curmezişul continentului", declarase Churchill în anul dinaintea naşterii ei. S-a născut prea târziu. Dar, că tot veni vorba, de ce să nu fie Trieste destinaţia? În acelaşi timp, se uită cu jind spre Oslo, Atena, Lisabona. Tot atâtea oraşe aflate la extreme, aşezate la hotarele dintre pământ şi ape – fiord, estuar, golf, mare, ocean... Fiindcă nu reuşeşte să se hotărască, taie patru bucăţi de hârtie egale, scrie pe fiecare numele unuia dintre oraşele care o atrag, le împătureşte, le aruncă într-un bol pe care-l scutură şi trage la sorţi.

Trieste. Aşadar, prima idee se dovedeşte cea bună. Va merge la poalele Balcanilor, la limita Cortinei de Fier, pe malul Mării Adriatice. Nu-i departe de Veneţia, ar putea ajunge şi până acolo? Visează iute, inspectând harta geografică cu lupa, visează în spirală, în jurul cuvintelor pe care le prinde din zbor din atlas şi a imaginilor care le ilustrează. E rândul ei să se îmbete cu nume cu sonorităţi noi şi frumoase ca un roi de albine, de libelule, de frunze de toamnă, de fulgi de aur.

Friuli-Venezia, micul golf Muggia, Alpii Dinarici, vântul bora...

Îi comunică tatei destinaţia. El aprobă, ba chiar o felicită pentru alegere. Călătoria este fixată pentru a treia săptămână din iulie. Imediat în mintea ei începe numărătoarea inversă.

Friuli-tata, Venezia-tata, Trieste-tata şi eu. Gata cu Dioscur. E decăzut, înlăturat, alungat.

18

E o vreme prea frumoasă duminica asta ca să rămână în casă. O zi de primăvară timpurie, proaspătă şi însorită. Tatăl propune să meargă la picnic. Viviane îşi ia aparatul foto. Fotografia este, de la un timp, noua ei marotă. „Să vă faceţi frumoase!" le spune celor patru fete, gândindu-se la pozele pe care intenţionează să le facă. Iar ele intră în joc, chiar şi Chantal, pe care idila ei o face ursuză când nu se află în compania lui Gilbert. Se îmbracă atent, îşi aleg rochiile preferate, eşarfe asortate.

În pădurea de la marginea oraşului, se aşază lângă iazul mărginit de jur-împrejur de stuf. Libelule de un albastru-metalic zboară în zigzag printre tulpinile înalte, care foşnesc când şi când. După ce mănâncă pe iarbă, unde au întins un cearşaf vechi de pânză, Viviane şi fetele pornesc în căutarea unui loc potrivit pentru şedinţa foto. Gabriel, sprijinit cu spatele de un mesteacăn, mâzgăleşte într-un carneţel crochiuri cu plante şi insecte. Lili l-a văzut mereu desenând aşa, în agende; schiţe pe care nu le dezvoltă, nici măcar nu le păstrează, îi place să creioneze, să surprindă detalii, să-şi concentreze atenţia asupra clipei, asta îi e de ajuns. Pentru el, fleacurile nu sunt insignifiante, frumuseţea se găseşte din belşug în lucruri infime.

Peste un şanţ prea lat ca să poată fi trecut cu piciorul s-a pus o scândură înverzită de muşchi, în chip de pod. „Nu-i rău aici, nu?“ sugerează Jeanne-Joy. Locul îi place lui Viviane, este deschis, scăldat într-o strălucire gălbuie. O lumină ca într-o iesle. Fetele se aşază pe pasarelă, strânse una într-alta ca să încapă în spaţiul îngust. Cât îşi reglează Viviane aparatul se foiesc să-şi găsească o poziţie cât mai bună. Scândura cedează sub greutatea lor, şi toate patru cad pe spate în şanţ, de-a valma, într-un cor de ţipete. Numaidecât un alt ţipăt izbucneşte ca un ecou, scos de Viviane: „Chantal!" Se repede spre şanţ. E puţin adânc, dar plin de mormane de pietre, de crengi uscate şi căptuşit cu noroi vâscos. „N-aţi păţit nimic? N-aţi păţit nimic?" repetă Viviane întinzându-le mâinile, îngenuncheată pe marginea gropii. Fetele se ridică gemând, rănite de pietre, zgâriate de crengi şi de mărăcini şi murdare de noroi. Tatăl, speriat de strigăte, vine în fugă şi le ajută să iasă din şanţ. Sunt lovite şi într-o stare jalnică, dar nu s-a întâmplat nimic grav. „Mai mare sperietura", conchide el. Şedinţa foto se încheie înainte de a începe, iar fetele se întorc acasă şontâc-şontâc.

Rănile sunt uşoare, dar supărătoare. Jeanne-Joy suferă de un torticolis, Chantal de o luxaţie la cot, Lili, la şold, pe Christine o doare capul şi toate au dureri de spate şi de şale. Se culcă devreme, cu o senzaţie de epuizare şi de febrilitate. A doua zi oboseala a dispărut,

dar nu şi durerile musculare, mai puternice decât în ajun.

De dimineaţă una dintre ele nu se trezeşte. Christine zace în pat, cu respiraţia greoaie, redusă la un slab hârâit. Nimeni nu reuşeşte s-o deştepte. De data asta Viviane nu strigă, se albeşte la faţă, tata la fel. O duc la spital unde i se face, încă de la sosire, o trepanaţie. Dar e deja prea târziu, niciun tratament n-o mai poate scoate din coma profundă în care s-a cufundat în timpul nopţii. Capul i s-a izbit violent de o piatră, hematomul format în interiorul craniului a căpătat un asemenea volum în decursul orelor, încât creierul, comprimat excesiv, s-a tasat, s-a afundat. Moare în zorii celei de-a treia zile. Avea paisprezece ani.

Toate au paisprezece ani, Christine, Chantal şi Lili. Dar una nu va trece de această limită, celelalte două da, iar asta n-are niciun sens. Nu va exista un număr cincisprezece sărbătorit în trei, nu va exista nicio aniversare, aşa cum nu va exista nicio călătorie, nici în Noua Zeelandă, nici la Trieste. Timpul tocmai s-a înţepenit, a pus capăt ritmului care până atunci a cadenţat zilele, anii, şi se cască larg. Va continua într-un alt ritm, identic în aparenţă, dar cu urzeala sfâşiată şi cu elanul frânt.

Lili n-a văzut niciodată un mort. Cadavrul bunicii i-a fost ascuns. Brusc, se confruntă cu cel al unei fete de vârsta ei, sora ei vitregă şi preferată, în ciuda faptului că îi furase o parte din afecţiunea tatălui.

Christine odihneşte pe un pat înalt, cu cadru şi bare de susţinere metalice, într-o cameră cu pereţi alb-gălbui, goi. Are capul bandajat, ochii închişi, buzele subţiate, braţele întinse ţepene pe lângă corp, peste cearşaful care o acoperă până la piept. Are tenul ca de cretă. La fel şi ceilalţi, care stau în jurul patului, cu mâinile atârnându-le, cu privirea fixă şi gura deschisă de uimire. Viviane, aplecată la căpătâiul ei, pare să se clatine din faţă în spate ca o ramură ce tremură în vânt. Întinde o mână spre faţa fiicei sale, dar o lasă în aşteptare foarte aproape de frunte, de obraz, de o pleoapă, degetele i se agită imperceptibil, apoi îşi retrage mâna, începe iar. Mormăie ceva nedesluşit. Lângă ea stă Paul, cu maxilarele atât de încleştate, că muşchii obrajilor i se conturează prin piele. Gabriel, de cealaltă parte, la căpătâiul patului, răsuflă greu, de parcă ar fi alergat mult timp. Lili îşi aude bătăile inimii surde, încăpăţânate. Pendulul nenorocirii îşi bate iar tic-tacul. Chantal şi Jeanne-Joy au rămas puţin mai în spate.

Se uită la Christine, la chipul emaciat, la conturul frumos al pleoapelor închise, la turbanul de pânză, la buzele violet pal. O întrebare absurdă îi vine în minte: „Unde ţi-e râsul, spune, unde ţi-e râsul?" Apoi încă una, neliniştitoare: „Toată lumea zice că e moartă, dar ea, ea ştie că e moartă? Cum ştii că eşti mort? Eşti conştient de starea ta când eşti mort?"

Chantal le cere să iasă o clipă şi s-o lase singură cu geamăna ei;

glasul îi e calm, poruncitor. Se retrag pe coridor şi aşteaptă în tăcere, fiecare cu spatele lipit de un perete, de parcă ar fi pe punctul de a fi trecuţi în revistă de vreun ofiţer superior. După destul timp – dar măsurarea timpului este atât de catastrofal afectată, încât e dificil de evaluat – se întorc în cameră. Chantal s-a strecurat în patul unde este întinsă Christine şi o ţine în braţe.

O strânge cu forţa teribilă, disperată, a unui naufragiat care se agaţă de o epavă sau a unui supravieţuitor care se înverşunează să salveze un înecat. Îşi imprimă pe frunte, tâmple, piept, pântece, genunchi, palme, amprenta corpului surorii sale, sora ei cu turban alb pe cap şi care nu mai răspândeşte decât mirosul fad al morţilor. Se străduieşte să-şi încorporeze în trupul viu pe cel al gemenei ei, intrat în proces de dispariţie. Şi-l însuşeşte, îl asimilează. Dar care dintre ele pune, de fapt, stăpânire pe cealaltă?

Rămân o clipă în prag, buimăciţi de imaginea gemenelor strânse una într-alta. Viviane îşi duce mâinile la gură şi dă să se retragă, să fugă, dar tata o opreşte imediat. Paul se desprinde de grup şi se îndreaptă spre pat. Cu un gest calm şi ferm o cuprinde pe Chantal de umeri. „Dă-i drumul, las-o! Ridică-te!“ Ea se scoală din pat, îşi înfruntă fratele şi îi spune tăios: „Şi tu să mă laşi pe mine. Du-te mai bine să te ocupi de zeul tău. Apropo, el unde e? Ce face?" Scuipă pe jos şi părăseşte camera fără să se întoarcă, gata să-i răstoarne pe ceilalţi în trecere.

Georges-Édouard Falaize soseşte în ziua înmormântării şi se duce direct la cimitir. Când îl zăreşte, Chantal lasă braţul mamei sale şi merge drept spre el. El o ia de mână, urmează cortegiul împreună.

Paul, Jeanne-Joy, tatăl o sprijină cu rândul pe Viviane, care înaintează cu pas nesigur sau mai degrabă îndărătnic, ca şi cum ar încerca să amâne clipa înhumării. Chantal merge cu fruntea sus, cu o expresie dură a gurii şi a ochilor, nu plânge. Lili, da. Nimeni n-o ţine de mână, tata e prea grijuliu cu Viviane ca să se ocupe de fiica sa şi prea doborât de durere ca să se gândească la suferinţa ei. Feu-Follet a lui o să fie îngropată. În timp ce-o plânge pe Christine, Lili se întreabă dacă durerea tatălui ei ar fi fost la fel de vie dacă ar fi pierdut-o pe ea, fiica lui. Îi va retrage dragostea, şi aşa insuficientă în ochii ei, pe care i-o poartă, se va arăta ranchiunos fiindcă ea a scăpat, pe când Feu-Follet a murit? Afecţiunea pe care ea o are pentru Christine este condamnată să fie dublată pe veci de o gelozie cu adevărat inconsolabilă?

Nu vor merge la Trieste, tata şi ea, nu vor merge în niciun oraş, în nicio ţară. Cuvântul „trist" e cuprins în cuvântul Trieste. Friuli-Feu-Follet, Venezia-nicăieri, Tristeţe-tata-şi-ea. Christine-vântul bora.

La ieşirea din cimitir Chantal le aplică rudelor lovitură după lovitură, cu voce neutră, mai poruncitoare decât alaltăieri, la spital. Începe cu mama, pe care o anunţă că are de gând să plece cu tatăl ei la Takapuna, nu vrea să mai trăiască în apartamentul impregnat de amintirea lui Christine, nu vrea să mai trăiască printre ei toţi, oglinzi deformante ale celei absente, oglinzi cenuşii, tremurătoare. Nu poate. Îi trebuie o schimbare radicală, trebuie să se smulgă, să înveţe să trăiască fără celălalt „eu“ al său. Nu cere permisiunea de a pleca foarte departe de Franţa, nici măcar nu o pretinde, o declară obţinută din oficiu, e dreptul ei. Ori asta, ori va fugi de-acasă, ori asta, ori îi va urî pe toţi, ori asta, ori va deveni rea, va înnebuni. Aşa stau lucrurile şi altfel nu poate fi. E o chestiune de viaţă şi de moarte. Şi îl sfidează iar pe Paul. „Zeul tău ce zice? Nimic, ca de obicei? Cere-i să nu mai vorbească atât de încet, să-l auzim şi noi puţin, din când în când. Dar nu sunt sigură că are lucruri interesante să ne povestească. Minciuni, baliverne, născociri dezgustătoare." Apoi îl răneşte pe fiecare dintre apropiaţi cu câteva fraze ofensatoare, cum ai arunca găinilor cuie ca să se înece. Se străduieşte să fie odioasă pentru ca ei să o respingă, pentru ca mama ei, mai ales, s-o elibereze de dragostea ei excesivă, devenită brusc sufocantă. Ca să şteargă, să amuţească, să înăbuşe strigătul nedrept scos de această mamă anxioasă şi pasională – „Chantal!" Şi dacă acest strigăt o ucisese pe Christine? Un strigăt-piatră care o lovise în ceafă? Nu mai vrea să fie favorita, după ce se complăcuse atât în acest rol, totuşi. La ce bun să fie preferata, dacă rivala ei de elită se retrăsese din joc, definitiv?

Puţin îi pasă de Noua Zeelandă, de Takapuna, de mama vitregă Nor Roşu şi de ţâncii ăia metişi de fraţi vitregi. Cât despre tatăl ei, abia dacă îl cunoaşte, însă tocmai indiferenţa vagă, sentimentele călduţe îi oferă linişte. Are nevoie de un spaţiu necunoscut, de sentimente noi, calme, măcar o vreme. Vrea să trăiască, să înveţe iar să trăiască. Să supravieţuiască. Viviane n-are de ales, iar Georges-Édouard Falaize se declară gata să-şi asume grija fiicei sale, dacă aşa e mai bine pentru ea. Chantal urcă în avion cu el peste câteva zile.

19

Au dispărut colegele de cameră, a dispărut trioul două + una, grefa. Nu mai rămâne decât Lili, care se pomeneşte dintr-odată într-un loc prea mare. Ce să facă ea cu atâta spaţiu, cu atâta linişte? Cu atâta absenţă şi melancolie? Îi cere tatălui s-o lase să se mute în biroul lui, e suficient să se inverseze funcţiile încăperilor. În felul ăsta ea ar avea o cameră nouă, mai modestă ca mărime, mai odihnitoare, iar el s-ar bucura de un loc spaţios ca să lucreze, ar putea să-şi extindă biblioteca

şi să amenajeze un colţ pentru dormit mai confortabil decât cel cu care trebuie să se mulţumească Paul când vine să stea acasă câteva zile.

În această încăpere niciunul dintre glasurile lor de fete ale căror vieţi s-au împletit de-a lungul anilor n-a răsunat, n-a şoptit, n-a râs, nici n-a bodogănit. Un loc neatins.

Seara se uită la geamul uşii de culoarea apei stătătoare, care răspândeşte o lumină slabă de acvariu, când e aprinsă plafoniera de pe hol. Se simte bine în această transparenţă apoasă. Pereţii sunt goi, n-a avut chef să agaţe imagini, oglinzi, fotografii înrămate. Adesea citeşte până la ore târzii cărţi găsite în biblioteca tatălui sau împrumutate de la cea a liceului. Unele romane îi răscolesc simţurile şi o lasă istovită de întrebări, de frământări, dar şi de dorinţe, de spaime agreabile. În camera de aici începe să-şi exploreze corpul a cărui transformare înfloreşte, o surprinde. Corpul în continuă metamorfoză, capabil de tulburări, de erupţii de energie, de plăcere violentă şi care, de la o clipă la alta, poate să treacă de la viaţă la moarte. Corpul cu o mulţime de secrete ascunse sub piele, în adâncimea cărnii; secrete de viaţă, de forţă, de elanuri în aşteptare şi tot atâtea fragilităţi, ameninţări ale morţii. Se întreabă dacă şi Christine a avut timpul, curiozitatea să se aventureze în obscura intimitate a corpului ei înainte să cadă. Înainte să fie răpită.

Citeşte, de asemenea, toate lucrările pe care le descoperă despre subiectul Trieste, cărţi de istorie, de geografie, note de călătorie, poveşti mitologice şi legende. Trece de la una la alta, se rătăceşte la jumătatea drumului dintre faptele istorice şi legende, le confundă uneori. Căci, în ciuda tuturor obstacolelor, ţine să ducă la bun sfârşit această călătorie care nu va avea loc, din fundul camerei sale, fără să se mişte din patul-barcă. Navighează în micul golf Muggia, albastrul apelor Adriaticii variază, în funcţie de dispoziţia ei, de la albastru-deschis la indigo, de la culoarea lavandei la albastru-închis şi la fel se nuanţează culoarea pe care le-o atribuie Alpilor Dinarici, când dominată de verde, când de ocru, când de roz-pal, când de brun. Dar, ciudat, în reveriile ei nu acostează niciodată, se uită la Trieste de pe mare, alunecă aproape de suprafaţa apei ca un pescăruş dus de curent, un pescăruş cu aripile strânse, prea tânăr sau prea bătrân pentru a îndrăzni să pornească spre pământ, să se aventureze în oraş.

Cât despre ghidul ilustrat al Noii Zeelande, pe care l-a recuperat dintre lucrurile lui Chantal sau ale lui Christine, se mulţumeşte să se asigure că se află pe noptieră, să tragă cu ochiul la coperta lui, dar, de deschis, nu-l deschide niciodată. Încă îi este mai greu să se apropie de acest *terra incognita* decât să pătrundă în Trieste.

Singura fereastră dă spre curte. Privirea se loveşte de un zid cenuşiu, mărginit de o dungă îngustă de cer. Dar chiar şi acolo unde domneşte monotonia există ceva de descoperit, ajunge să priveşti mult timp, cu răbdare, cu atenţie şi reverie. Se străduieşte să contemple zidul, să distingă petele brun-închis sau negre, bucăţile de cărămizi sub tencuiala coşcovită, şi cele câteva ierburi pipernicite, răsărite în crăpături. Observă jocurile umbrei şi ale soarelui, când foarte lente, când rapide, care mâzgălesc forme, figuri neclare, siluete fugitive, pe pielea zgrunţuroasă. Uneori, i se pare că discerne schiţe ale unor chipuri, din profil sau pe trei sferturi; chipurile rudelor sale. Le caută mai cu seamă pe cele ale lui Nari, Christine, Chantal. În nopţile cu ploaie ascultă apa curgând, clipocind, susurând. Când ploaia e deasă şi ţine mult, monotonia şiroaielor o năuceşte, ca altădată vocile păsărilor închise în voliera menajeriei. Învaţă să iubească acest zid. E ceva protector pentru ea, ca un paravan greu.

Această cameră, acest zid, acest izolator în sânul apartamentului o salvează, măcar un pic, de la naufragiul în care familia ei se scufundă cu intermitenţe, se dezintegrează. Căci se dezmembrează, se fărâmiţează această familie care a devenit, de bine, de rău, a ei.

Bora este un vânt gravitaţional, de origine continentală, rece, uscat şi cu mare putere. Poartă frumosul calificativ de „catabatic" – care descinde, coboară o pantă. Vine din nord-est, prin văile ţinuturilor muntoase, se năpusteşte rostogolindu-se din înălţimi cu o viteză ce creşte puternic. În drumul său ridică nori de praf, răspândeşte un amplu flux de aer îngheţat, brutalizează arborii, îi desfrunzeşte pe jumătate, seamănă accese de nebunie în rândul oamenilor şi vârtejuri în Adriatica. Suflă peste Trieste, se avântă în largul mării. Îşi trage numele de la zeul vântului de nord, Titan Boreas, fiul Astrelor şi al Aurorei, fratele a numeroase alte vânturi, printre care şi blândul Zefir, şi a nenumărate stele, şi tatăl unei mulţimi de copii, printre care inseparabilii Calais şi Zetes, supranumiţi Boreades. Asta a citit într-una dintre cărţile din mica ei bibliotecă triestină.

Bora este un vânt de origine familială, vine de departe, are amploare, suflă în surdină, totuşi, cu glas pătrunzător. Creşte din orice, se stârneşte pentru un cuvânt, se înteţeşte din cauza unui nume. Strâmbă inimile, brutalizează gândurile, împietreşte memoria, sădeşte în ea focuri. Asta a citit-o aşa cum este în cartea sfârtecată a familiei sale, în zilele când îşi trăieşte deplina adolescenţă.

Strigătul lui Viviane – „Chantal!" – în momentul căderii, de parcă doar ea se afla în pericol, deşi toate erau. De parcă ea conta mai mult decât surorile ei în sufletul mamei lor. Pe moment Lili nu i-a dat

importanţă, poate pentru că această preferinţă nu o afecta, nu a căutat niciodată să rivalizeze cu sora cea mai mare şi cu gemenele, îşi ştia locul de fată în plus în viaţa lui Viviane şi a avut destul de furcă mereu cu tata. De altfel, nimeni n-a stat să se gândească la acel singur ţipăt, erau toate prea groggy ca să reacţioneze pe loc, iar apoi nu mai avuseseră motive să-l evoce. Cât despre tata, el nu l-a distins în vacarm, n-a auzit decât corul de exclamaţii de panică. Dar a răsunat ca o împuşcătură, seacă şi clară, în capetele fetelor, s-a strecurat adânc în urechile lor. N-a avut timp să-şi croiască drum în mintea lui Christine, s-a înecat într-un cheag mare de sânge. Chantal l-a aruncat cum smulgi o căpuşă pe cale să-ţi sugă sângele şi l-a strivit, fugind cu pas hotărât. În Jeanne-Joy s-a înfipt drept în piept, s-a desfăcut într-un nor de grăuncioare de otravă, cu răspândire lentă şi tenace.

20

Se întoarce de la liceu într-o seară de decembrie, întunericul deja învăluie oraşul, frigul este tăios. Merge repede, cu umerii strânşi, cu tot corpul zgribulit. Toţi trecătorii merg la fel, cu corpul încordat, ţeapăn, cu capul plecat. Toţi par nişte statui alungate de pe soclu, puse în mişcare de-a lungul trotuarelor, unde înaintează cu pas mecanic. Se încrucişează fără să-şi dea atenţie, fiecare fiind închis în carcasa de haine groase, îmboldit de dorinţa de a regăsi cât mai curând căldura unei locuinţe.

La un moment dat, când coteşte pe o stradă, toată graba şi toate măsurile ei de protecţie dispar subit, rămâne încremenită în mijlocul trotuarului, cu faţa ridicată. Ce se întâmplă cu cerul? Noaptea şi-a pierdut opacitatea, este neagră ca bazaltul lustruit, sclipeşte ca o oglindă care nu reflectă decât vidul şi este imensă deasupra oraşului.

Ce se întâmplă mai ales cu luna? Stă jos pe cer, la nivelul acoperişurilor, plină şi albă, de o rotunjime perfectă şi având un volum colosal. Se află atât de jos, atât de aproape, chiar în capătul străzii, că Lili are impresia că ar putea să ajungă lângă ea din câţiva paşi mari şi s-o atingă. Albeaţa ei e ca de mătase, orbitoare, conturul craterelor, al crestelor din munţii săi, foarte clar. Niciodată n-a văzut o noapte aşa de vastă, o lună aşa de monumentală şi de apropiată, aşa de splendidă şi de neliniştitoare. Lili merge spre ea, planeta venită fără zgomot să atingă uşor Pământul – ori Pământul e cel care a intrat în derivă şi se apropie de satelitul său? Până unde va merge apropierea: până la coliziune sau până la o simplă alăturare? Mai că aleargă, ca spre o persoană, aleargă purtată de un sentiment între spaimă şi uimire, cu ochii aţintiţi asupra acestei măşti gigantice, de o candoare îngheţată, care radiază.

Aleargă, fără să-şi dea seama de absurditatea elanului ei, uitând de tot, de oră, de frig, de ea însăşi. Nu mai este decât o insectă atrasă de un glob de lumină, un atom magnetizat de un enorm corp celest, o dorinţă pură, pe punctul de a se dizolva într-o bucurie fatală, ca să se înteţească sau să se piardă în ea. O dorinţă pură de nimic. Însă frigul nu se domoleşte, îi taie răsuflarea, ea încetineşte pasul, iar luna, în a sa lipsă de măsură impasibilă, îi cârpeşte o palmă în tăcere, trezindu-i conştiinţa, arătându-i limitele. Se întoarce rebegită acasă, îndoindu-se de realitatea lucrurilor, uluită de această apariţie a frumuseţii calme şi ameninţătoare şi copleşită de propria ei nimicnicie.

21

Chantal trimite câte o scrisoare când şi când. Scurte noutăţi, scrise într-un stil tern. Spune că se simte bine acolo, trăieşte într-o casă spaţioasă, cu vedere la mare, Teata a primit-o bine, tatăl ei munceşte mult, cei doi băieţi sunt drăguţi, ea învaţă foarte repede engleza şi se descurcă deja la şcoală, curând va fi la un nivel bun şi va putea să-şi urmeze normal şcolarizarea. Practică sporturi, nautice şi ecvestre, şi continuă dansul. Nu vorbeşte despre întoarcere, nici măcar pentru vacanţă. Nu face nicio aluzie la Christine. De fapt, nu spune nimic. Ceea ce are de transmis familiei ei din Franţa trebuie decriptat printre rânduri, printre frazele banale, şi s-ar putea rezuma astfel: „Mare, aer, voi rămâneţi unde sunteţi, lăsaţi-mă pe mine unde sunt – e mai bine decât cu voi.”

Nici Jeanne-Joy nu spune nimic, aproape că nu le mai adresează niciun cuvânt părinţilor, lui Lili. Acum iese des, se întoarce uneori foarte târziu, iar când mama ei o întreabă ceva despre ce face, despre studii, despre cei cu care se întâlneşte, ea răspunde tăios; consideră că nu trebuie să dea socoteală. Fiica mare şi înţeleaptă s-a transformat într-o tânără insolentă, arţăgoasă.

Într-o dimineaţă, în toiul lecturii unei scrisori a lui Chantal, care înşiruie informaţii fără importanţă, Viviane închide ochii, îşi leagănă capul şi adoarme stând pe scaun, cu mâinile pe masă şi palmele desfăcute. Toropeala durează vreo zece minute. Când se trezeşte, câteva clipe nu poate să se mişte, ca paralizată; doar cu mare greutate iese din amorţeală. E primul atac de narcolepsie pe care-l suferă. De mai multe ori pe zi şi la orice oră, o nevoie imperioasă de a dormi va pune de-acum stăpânire pe ea. Dacă e în picioare când apare criza, se prăbuşeşte şi doarme acolo, chiar pe jos, indiferent că se află la ea acasă, la altcineva sau într-un loc public. Unele zile sunt destul de liniştite, însă în altele poate fi ţinta unor accese de somn în rafale. Iar

noaptea suferă de insomnie. Degeaba a tot mers pe la diverşi medici. N-au descoperit nicio leziune, nicio cauză fizică.

Curând îi este imposibil să mai iasă din casă, chiar şi însoţită, e prea riscant. Ce să faci cu ea, cu corpul ei inert, când adoarme brusc într-un magazin sau pe stradă? De altfel, ea însăşi decide să se închidă în apartament. Dar aici se învârteşte ca un animal în cuşcă, ziua între două atacuri de somn, noaptea, între două accese de insomnie. Nu se mai interesează de nimic, incapabilă să se concentreze. Abandonează cărţile, discurile, ea, căreia îi plăcea atât de mult să citească şi să asculte muzică. Deşi a avut întotdeauna mare grijă de felul în care arată, acum se neglijează. Nu-i mai pune întrebări lui Jeanne-Joy când se întoarce din escapadele ei, tot mai frecvente şi mai lungi, nimeni nu ştie unde, nici cu cine. Nu se bucură nici măcar atunci când află de reuşita lui Paul la examenele din primul an, deşi se arătase atât de fericită că el acceptase să urmeze un ciclu de studii universitare înainte, ori poate chiar în loc să bată la poarta unei mănăstiri trapiste şi să se călugărească. Abia dacă reacţionează când survin acordurile de la Evian, care pun capăt, în sfârşit, celor peste şapte ani de război din Algeria. Bucuria a părăsit-o, a pierdut gustul, sensul bucuriei. Nu cere nimic, nu comentează niciun eveniment, fie că e important sau anodin, nu se plânge, îndură fără să se revolte nenorocirea care a lovit-o. O nenorocire cu sincope şi care tot creşte – prea mare, prea dură pentru ea, prea epuizantă. Nu mai e capabilă să lupte, îi e lehamite.

Gabriel, îngrijorat, o internează după ce l-a informat pe Paul despre starea mamei sale. Cui altcuiva dintre copiii lui vitregi poate să-i ceară sfat şi sprijin? Gemenele au ieşit din joc. Iar sora cea mare, altădată aşa de serioasă şi de serviabilă, se poartă ca o iresponsabilă; ba, mai rău, contribuie la cufundarea lui Viviane în tristeţe.

Paul vine, îşi vede mama, o recunoaşte cu greu. Şi-a pierdut energia, autoritatea, strălucirea. O vede pe Jeanne-Joy şi o recunoaşte şi mai greu. Şi-a pierdut calmul, amabilitatea, pudoarea. Lui Lili îi spune: „Măcar tu nu te-ai schimbat." Şi îi mulţumeşte pentru asta. Păi, ce calităţi ar putea ea să piardă? Habar n-are ce virtuţi îi atribuie el. Arta de a nu face niciodată valuri, de a sta retrasă, la hotarul dintre culise şi scenă, poate?

22

Acum apartamentul este foarte gol şi acest gol îl copleşeşte pe tata. Viviane îi lipseşte, îşi face griji pentru ea. Şi Chantal îi lipseşte, dar ea, fugara, l-a rănit. Şi Christine îi lipseşte, iar lipsa aceasta, cea mai pustiitoare, este irevocabilă. Însă Jeanne-Joy l-a dezamăgit atât de tare, încât îşi doreşte ca ea să plece şi să locuiască în altă parte,

prezenţa ei cu intermitenţe a devenit odioasă. Rămâne Lili, unica lui fiică, cea discretă, constantă, mereu-acolo. Poate că s-a obişnuit aşa de mult cu ea, că n-o mai remarcă deloc, este o evidenţă, un câştig sigur.

Într-o seară, când să-i ureze noapte bună tatei, înainte de a merge la culcare, îl găseşte în salon, trântit într-un fotoliu, cu privirea sticloasă, cu braţele atârnate peste rezemătoarea pentru coate. Pe măsuţa joasă, lângă el, e tabla de şah. Toate piesele sunt răvăşite. Nu l-a văzut niciodată beat; înveselit de vin, uneori, ameţit, da, dar beat în aşa hal, niciodată. Ea se gândeşte la povestea regelui Bilboc, Întâiul şi Ultimul cu Acest Nume, care, pentru a-şi alunga plictiseala, pentru a-şi potoli melancolia, îşi prepara un ceai cu lacrimi. Aici e vorba de ceai cu whisky.

Lili aude un râset în spatele ei, se întoarce, este Jeanne-Joy. Nu a auzit-o intrând, întotdeauna se întoarce din escapadele ei tiptil ca un dihor. Lili e furioasă că-l vede pe tatăl ei în această stare. Jeanne-Joy rânjeşte: „Îşi îneacă suferinţa, sărmanul. Se plictiseşte fără femeile lui. Sunt la fel, mama şi el, mor de plictiseală fără scumpele lor fiice. Nu-i aşa?“ Apoi adaugă: „Pentru că tu şi cu mine nu suntem la înălţime, n-am fost niciodată. Suntem fiice de rangul doi, figurante, nici măcar dubluri". Şi încă o dată încheie cu un „nu-i aşa?" care se vrea glumeţ, dar e plin de venin. Nu-i lasă lui Lili timp să răspundă, îi cere s-o ajute să adune piesele de şah, apoi să-l ducă pe tata în camera lui. El se prăvăleşte pe pat. „Culcă-te acum! El doarme deja. Până mâine efectul whisky-ului va trece. Nu-i grav, du-te!" Glasul nu-i mai este ironic, sună neutru, liniştitor. Stinge lumina, ies amândouă din încăpere şi se retrag în camerele lor.

Peste noapte Lili se trezeşte. Geamul de la uşa ei bate uşor în verde. Nu plafoniera din hol luminează aşa, lumina ar fi mai vie. Ce se vede provine cu siguranţă de la camera tatălui ei. Şi-a revenit din beţie? Oare se simte rău şi are nevoie de ajutor? Uşa camerei este într-adevăr deschisă. Ea se apropie, dar rămâne în prag. Doar o veioză este aprinsă, care împrăştie o lumină galbenă ca mierea, foarte blândă. Dar tabloul care se înfăţişează ochilor lui Lili este lipsit de orice blândeţe. Nici violent nu e, nu, doar absurd. Nici frumos, nici urât, ci grotesc. Jeanne-Joy stă pe jumătate întinsă în mijlocul patului, sprijinită cu spatele de perne, într-o poziţie care aminteşte de cea pe care o adoptă când cântă la violoncel – cu genunchii larg desfăcuţi, cu braţele cuprinzând instrumentul. Dar este goală şi, în chip de violoncel, ţine lipit de ea un bărbat, cu capul aşezat în scobitura gâtului ei. Acest instrument de carne este tatăl ei. Pielea lui este de un alb mat, cea a lui Jeanne-Joy, de un alb mai lăptos. Lili nu vede decât bucăţi din ea – genunchii ridicaţi, braţele, umărul şi sânul stâng, care strălucesc în

haloul de lumină. Sânul este mic, dar cu sfârc cărnos, brun-închis, înconjurat de o areolă largă, roşie-violacee. Cealaltă parte a pieptului ei, pântecele, bazinul sunt ascunse, acoperite de corpul masiv al tatălui, care pare mai degrabă prăbuşit decât întins peste ea.

Tatăl ei, căzut ca un sac mare de făină, căzut şi decăzut, al ei tată-Bilboc, care îi arată fesele. Regele ei nebun care îşi expune fundul, el, pudicul, respectabilul, întotdeauna cuviincios! Fundul lui albicios, de iepure al zăpezilor. Pe şalele şi pe umerii lui ea observă nişte urme de lungimi diferite, mov-pal. Asta o şochează la fel de tare ca nuditatea.

Capul lui Jeanne-Joy este uşor dat pe spate, pletele ei şatene, răsfirate pe pernă, în şuviţe răsucite, amintind de braţele unei caracatiţe. Chipul îi pare inexpresiv. Totuşi, are ochii mijiţi şi o vede pe Lili. O vede cu adevărat pe fiica tatălui-sac de făină, sac de whisky, sac de lacrimi, acolo, în faţa ei, în tocul uşii, stupefiată. Jeanne-Joy o priveşte fără să clipească, are ochii pe jumătate închişi, cu pupila fixă, precum cea a motanului Grison când Lili îl zărise ghemuit la picioarele răposatei sale bunici. Dar tatăl ei nu e mort, e doar beat, de whisky, de durere, de tulburare. Îi aude răsuflarea şuierătoare, sonoră, aspră acum, la fel ca cea a lui Jeanne-Joy când cântă.

Ceva scârţâie aici: muziciana nu scoate niciun sunet, mâinile îi sunt inerte, gura, mută, în vreme ce instrumentul respiră anevoie. Inversarea rolurilor, subminarea statutelor, pervertirea ordinii. Un vacarm de tăcere, strident. Un ultraj vizual, insuportabil. Un haos de neînţeles. Scârţâie atât de tare, că Lili se retrage mergând cu spatele, se loveşte de peretele holului, aleargă spre camera ei şi se baricadează înăuntru, de parcă această caracatiţă morocănoasă care a luat înfăţişarea lui Jeanne-Joy şi tronează în patul părinţilor ar putea veni s-o prindă, s-o sugrume.

A doua zi tata nu face nicio aluzie la cele întâmplate, anunţă doar că se vor muta. Apartamentul a devenit prea mare de-acum şi prea bântuit de amintiri. Doreşte să-i ofere lui Viviane un loc nou şi neutru când va ieşi din clinică. O căsuţă cu grădină, astfel ea va putea să se plimbe rămânând la adăpost. Anunţul face să-i fugă lui Lili pământul de sub picioare, avea de gând să-i ceară să o înscrie la un pension. Orice, numai să nu trăiască mai departe pe această plută familială în pericol de naufragiu. Hotărârea i se clatină atunci când el precizează că Jeanne-Joy nu va locui cu ei. Explică, pentru a justifica decizia, că e vremea ca fiica mai mare să-şi asume independenţa, este majoră, are o licenţă în drept şi, în plus, capacitatea de a da lecţii de violoncel, aşa că poate să aibă singură grijă de ea. Şi, adaugă el, prezenţa sa printre ei chiar nu mai este de dorit, nu-i o susţinere

morală pentru Viviane, dimpotrivă.

Îşi aminteşte oare că fiica lui l-a văzut beat în ajun şi că împreună cu Jeanne-Joy l-a dus în pat? Ştie că l-a surprins gol, trântit peste fiica vitregă, în patul conjugal? Se recunoaşte învins de fiica mai mare, atât de multă vreme înţeleaptă, devenită, fără niciun avertisment, răuvoitoare şi neruşinată? A ghicit că Lili vrea şi ea să plece, ca să se protejeze de ei toţi, cum a făcut Chantal într-un scapă-cine-poate brutal, dar sănătos pentru ea? El dă o lovitură decisivă ultimelor ei reţineri când îi spune: „Doar tu ai ştiut să faci faţă dezolării. Eşti puternică, fata mea, sunt mândru de tine. Da, sunt mândru de tine". Şi, spunându-i asta, îi zâmbeşte. Un zâmbet marcat de tristeţe, de confuzie, dar şi de încredere – în ea. În ea, fiica lui, pe care pare în sfârşit s-o descopere.

Aceste cuvinte ar trebui s-o bucure, dar ele vin un pic prea târziu, pe un ton atenuat de epuizare, iar bucuria lui Lili este ca zâmbetul patern, palidă. Un abces de durere amestecată cu dezgust, inflamat de imagini fixe, s-a format în ea. Acel sân ca laptele aureolat cu violet, sumeţit către capul tatălui ei, acei genunchi ascuţiţi, tăiaţi în marmură albă, înclinaţi spre torsul tatălui ei, strângându-l. Acel spate brăzdat de cicatrice şi acele fese de o jalnică goliciune, oferite privirii ei, înfipte în privirea ei. Acele figurine răvăşite pe tabla de şah, pe masă, pe jos. Pioni negri şi pioni albi doborâţi, ture năruite, cai în debandadă, regi şi nebuni răsturnaţi, regine trântite la pământ. Regine de foc şi de vânt, trecând totul prin foc şi sabie. Şah şi mat, regele e capturat, învins, înlăturat. Mai rămân Bilboc singuraticul, băutor de ceai cu lacrimi de malţ pur, care bâiguie de ruşine şi de afecţiune, şi ea, fiica vitează, încă în picioare – poate tocmai pentru că a fost mereu afară din joc. Va servi drept cârjă dublă, pentru tatăl ei şi pentru Viviane, în căsuţa cu grădină împrejmuită? Până când va îndura asaltul vânturilor bora?

Tatăl îi aşteaptă reacţia, asentimentul ei vesel. Are nevoie de încurajare. Ei îi vine să strige „Nu, nu şi nu!", să urle „La naiba! M-am săturat de dramele voastre, m-am săturat de nenorocire, m-am săturat de voi toţi. Vreau să plec, să plec, să plec!..." Dar nu reuşeşte, întreabă: „Unde e casa? În oraş sau în afară?" Depune armele înainte de a le fi învârtit deasupra capului, învinsă nu de Dioscur, ci de Bilboc pe veci Întâiul şi Ultimul cu Acest Nume.

23

Când şi când Jeanne-Joy trece pe la casa unde s-au mutat ei, tata, Viviane şi Lili. Şi-a găsit o slujbă la un cabinet de avocatură şi şi-a închiriat o garsonieră în oraş. Chiar dacă nu şi-a recăpătat

cumpătarea şi amabilitatea de odinioară, pare liniştită. În timpul vizitelor se arată mai puţin agresivă, doar distantă, un pic trufaşă. Nu povesteşte nimic despre viaţa ei sau aproape nimic şi nu invită pe nimeni la ea acasă. Ei nu-i ştiu nici măcar adresa.

Într-o bună zi vizitele încetează. Mama ei, îngrijorată, încearcă să ia legătura cu ea, dar Jeanne-Joy se eschivează. Până la urmă, trimite un mesaj, spunând că are nevoie să fie singură mai mult timp, să se apuce din nou, serios, de violoncel, are de gând să se prezinte la audiţii, vocaţia ei este muzica, nu dreptul. Scrisoarea este destul de haotică şi nebuloasă. Dar îi asigură că va relua curând legătura cu familia. Săptămânile trec, numeroase. Un telefon pune capăt aşteptării tulburi, impuse de ea, un telefon de la secţia de maternitate a spitalului din oraş. Informaţia oferită este laconică: Jeanne-Joy Matesco a adus pe lume o fetiţă, naşterea a decurs bine, mama este sănătoasă, dar există o problemă şi i se cere lui Viviane să meargă acolo. Când a sosit la maternitate, tânăra femeie a dat doar acest număr de telefon, în caz de urgenţă. Tatăl este absent, Lili o însoţeşte pe Viviane, amândouă la fel de stupefiate.

Un medic o pofteşte pe mamă în biroul său, Lili este rugată să aştepte pe coridor cât durează discuţia. Amestecul de mirosuri fade şi persistente propriu spitalelor îi răscoleşte stomacul, dar mai ales memoria. În valuri lente şi tot mai puternice, îi vin în minte orele de aşteptare goală aproape de Christine; aproape, departe de Christine moartă. Christine cu fruntea bandajată, cu faţa mai subţire şi mai ascuţită ca niciodată, cu braţele ţepene pe lângă corp. Christine, atât de mică în sicriul capitonat cu alb-ivoriu. Aplicarea sigiliului de ceară roşie pe capacul bătut minuţios în cuie. Coborârea sicriului în cavoul nou, vântul călduţ jucându-se pe feţele lor plânse, mâinile de pământ aruncate cu un sunet moale pe capacul dispărând treptat, apoi îngrămădirea florilor care s-au ofilit aproape numaidecât. S-a întâmplat acum mai bine de un an, s-a întâmplat ieri, se întâmplă chiar acum, şi Lili strânge din dinţi ca să-şi înăbuşe lacrimile pe care le simte, cu intermitenţe, gata să se reverse.

Zăreşte silueta înaltă a tatălui ei ieşind din lift, în capătul coridorului. Imaginea lui e neclară în ochii ei înceţoşaţi. El ezită în ce direcţie s-o ia, văzând labirintul de coridoare ce i se întinde în faţă. Ea se desprinde de peretele de care se sprijină şi porneşte spre el. Până să se apropie, ochii i se usucă, inima la fel, o furie rece înlocuieşte durerea şi alungă lacrimile. El e tatăl copilului? Această bruscă bănuială îi trezeşte în suflet revolta. „Jeanne-Joy a născut o fetiţă. Tu eşti...?" Cuvintele i se înţepenesc în gât, nu-şi poate termina fraza. Tatăl ghiceşte suspiciunea fiicei sale, îi simte amărăciunea. Aşa că, privind-o drept în ochi, aproape zâmbind, îi spune: „Haide, Lili, ce-ţi închipui?" Apoi, cu o brutalitate calmă, complet neobişnuită la el,

adaugă: „Să ştii, fata mea, că un bărbat beat nu-i bun de nimic, mai ales cu o femeie care se invită în patul lui, dar nu-i inspiră nicio dorinţă." Atâta tot, dar suficient pentru a-i atenua neîncrederea. Totuşi, ea se teme să nu descopere un bebeluş cu părul de culoare arămie.

Copila este drăguţă. Este brunetă, nici urmă de reflexe roşcate. Are chipul liniştit, trăsături delicate şi o piele atât de fină, că pare translucidă. Ar trebui să o cheme Sophie. Ar trebui, fiindcă Jeanne-Joy i-a indicat acest prenume moaşei în ajunul naşterii, dar nu l-a confirmat. „Sophie, dacă e fată", a spus ea, „Felix, dacă e băiat." Sophie, ca înţelepciunea pierdută de „fiică mare şi înţeleaptă". Iar Felix, ca un omagiu adus lui Mendelssohn, unul dintre compozitorii ei preferaţi, sau în onoarea unui bărbat pe care l-a iubit, pe care îl iubeşte, tatăl copilului, poate? Cum să afle? Jeanne-Joy n-a mai rostit niciun cuvânt după ce şi-a văzut pruncul, a scos doar un „nu!“ gutural, pe care l-a repetat în *crescendo* până i s-a tăiat răsuflarea. A respins bebeluşul şi a întors cu încăpăţânare capul, ca să nu-l mai vadă, şi-a încrucişat braţele peste piept pentru a se proteja de orice tentativă de agresiune din partea sugarului şi până seara a rămas aşa, într-o stare de buimăceală, de refuz. Apoi, în timpul nopţii, înşelând vigilenţa infirmierelor, a fugit din spital.

Figura fetiţei este, cu siguranţă, foarte graţioasă, însă corpul e neterminat, ciuntit de cele patru membre. Mâinile se articulează direct de trunchi, labele picioarelor sunt legate de acesta prin nişte embrioni de coapse, dar atât de scurte, că par ridicole. Nu are braţe, nici picioare, doar aripioare şi palme în miniaturi Ai zice că e un bebeluş-focă; de altfel, cuvântul ce-i denumeşte pe copiii suferind de diformitatea ce-o afectează pe Sophie derivă de la numele acestui animal: *focomelie*. Sophie este o fetiţă focomelică. Cuvânt mai degrabă plăcut urechii, totuşi. Lili aude şi alte cuvinte bizare în această zi, printre care *thalidomid*, un calmant, şi *antiemetic cu efecte teratogene la femeile însărcinate*. Medicul nu înţelege cum a putut Jeanne-Joy să-şi procure acest medicament, care este retras de la vânzare de mai bine de un an şi care, pe deasupra, n-a fost niciodată sau aproape niciodată prescris în Franţa, însă nimeni nu poate răspunde la întrebare, familia ei nu ştia că este însărcinată, n-a pomenit niciodată de asta şi a avut grijă să dispară înainte ca sarcina să devină vizibilă. Voia să-i facă o surpriză mamei, să sosească pe neaşteptate într-o dimineaţă, cu pruncul în braţe, cu aerul că spune „Iată, e rândul meu, şi eu sunt mamă, admiră-mi minunăţia." A dezvoltat o asemenea artă a secretului, a minciunii, a confuziei voite şi a eschivării, că nu ştii ce să mai crezi. S-o fi dus în Belgia sau în Germania anul trecut, o fi

cumpărat de acolo acest sedativ considerat inofensiv, dar eficient împotriva crizelor de angoasă, l-o fi folosit iar ca să scape, de astă dată, de greţurile începutului de sarcină, neştiind că e nociv? Şi poate acum o fi plecat să caute adăpost în afara Franţei? Viviane se străduieşte să înţeleagă, construieşte ipoteze, o urmăreşte pe Jeanne-Joy înapoi în timp, dar şi în prezent şi în viitorul imediat, pentru a încerca s-o însoţească în meandrele, în rătăcirile ei.

Când o vede pe nou-născută, Lili se trage înapoi, iar Gabriel, oricât de agnostic inveterat ar fi el, nu se poate împiedica să pronunţe, cu glas stins: „Oh, Doamne!..." Viviane o priveşte îndelung, fără să dea nici cel mai mic semn de emoţie sau de repulsie. O cercetează atent, încruntându-se. Într-un final, întinde o mână spre micuţă, cu aceeaşi delicateţe pe care o arătase lângă chipul mort al lui Christine, dar de data asta nu-şi retrage mâna. O întinde şi pe cealaltă şi, cu grijă, o ridică pe fetiţă, o strânge la piept, iar capul copilului se sprijină de scobitura gâtului ei. Şi amândouă zâmbesc, schiţa timidă a unui zâmbet.

24

Sophie Jeanne Matesco, acesta e numele nou-venitei, confirmat şi completat de Viviane, care o ia în grija ei, aşteptând întoarcerea extraordinarei sale fiice. Căci se va întoarce, nu are nicio îndoială. Viviane a cunoscut tentaţia abandonului când a născut o copilă fără tată, care, pe deasupra, îi ameninţa şi cariera de manechin. De altfel, în primii trei ani, o lăsase pe Jeanne-Joy la o doică, la ţară. După ce îl născuse pe Paul, îşi recuperase fiica, pentru ca ambii copii să crească împreună în casa ei, sub supravegherea unei alte doici. Când veniseră pe lume gemenele, părăsise Parisul şi lumea manechinelor ca să se instaleze în provincie cu Georges-Édouard Falaize şi familia lui mărită.

Toată puterea de convingere folosită de Gabriel pentru a o determina pe Viviane să nu se ocupe de un copil cu un handicap atât de grav dă greş. Sophie necesită atenţie şi îngrijiri constante, pe care Viviane, predispusă la crize subite de somn, nu va putea să şi le asume, acestea riscând chiar să-i agraveze boala narcoleptică. Nimic mai fals. Se întâmplă tocmai pe dos. Împinsă de un sentiment al datoriei pe cât de tenace, pe atât de confuz, Viviane pare să-şi adune toată energia pierdută, risipită în ea, şi respinge atacurile toropelii pe care le îndură de luni întregi. Reuşeşte să se descurce. Se dedică fetiţei infirme cum nu a făcut-o cu niciunul dintre copiii ei. Sophie este *copilul* absolut, căci este lipsită definitiv de autonomie, de apărare. Şi fără prea mare viitor; pe lângă diformitatea membrelor, suferă de alte malformaţii, interne, printre care una la inimă. Speranţa de viaţă a lui

Sophie este foarte mică, în cel mai bun caz câţiva ani, după părerea medicilor. Viviane a înţeles perfect diagnosticul care-o condamnă, nu speră într-un miracol, se angajează doar să-i ofere maximum de bucurie, de blândeţe copilei nedreptăţite de soartă. Dacă zilele îi sunt numărate, măcar fiecare dintre ele să fie o mică eternitate. Vrea să alunge nenorocirea care s-a abătut cu lovituri grăbite asupra lor, a ei şi a fiicelor sale, s-o stăpânească, astfel încât ea să n-o mai ia pe nepregătite.

Casa din foburg, pe care tatăl a ales-o ca să-i ofere lui Viviane un adăpost tihnit, o primeşte pe această musafiră neaşteptată. Din coşuleţul ei, cu tăcerea gângurită şi cu neputinţa ei, bulversează totul în jur. Familia în destrămare se reorganizează. Paul se reorientează, abandonând economia şi arta gestiunii pentru cea a teatrului şi a pantomimei. Dacă va fi să intre vreodată într-o mănăstire, nu va ocupa funcţia de econom al comunităţii, ci pe cea de fratele Pierrot, părintele Arlechin sau don Paiaţă. Cum să rămâi serios cu un Dumnezeu care este atât de puţin serios, care le lasă pe creaturile sale să fie victimele unor fantezii atât de halucinante? spune el când o vede pe Sophie prima dată. Şi, mai ales, cum să rămâi credincios în faţa absurdităţii, a cruzimii care schimonosesc atât de des viaţa? Asta Paul n-o rosteşte ca atare, dar o simte ca pe o provocare necruţătoare adusă credinţei sale.

Când Chantal, întoarsă în Franţa să-şi petreacă vacanţa, după mai bine de doi ani de absenţă, îşi descoperă nepoata, nu face decât o remarcă – copilul are ochii lui Christine, negri ca jaisul, răzători. Nu adaugă alte comentarii, nici despre Sophie, nici despre Jeanne-Joy, care a fugit. Ea însăşi a dezertat, alungată de durere, şi nu regretă. Fiecare să-şi salveze cum poate viaţa, sufletul, raţiunea. I-a fost de folos îndepărtarea de familie pe care a ales-o, pare liniştită. Şi-a pierdut agresivitatea, nu mai emite judecăţi tranşante, duritatea i s-a interiorizat, s-a întors spre ea însăşi, iar frumuseţea i-a devenit mai simplă, austeră aproape. Vrea să se dedice dansului. Nu plănuieşte să revină în Franţa, are de gând să plece să studieze în Statele Unite. Pentru ea, ruptura este consumată, ruptura de copilărie, de familia maternă, de ţara ei; este preţul pe care-l plăteşte ca să trăiască relativ în pace cu ea însăşi. E şi preţul pe care i-l impune mamei sale, tuturor – o distanţare delicată, o afecţiune dozată, o indiferenţă politicoasă. Pentru Viviane, nu poate exista nici urmă de delicateţe în această renegare nemărturisită, dar nu spune nimic, ştie că orice critică, orice lamentare n-ar face decât s-o îndepărteze pe Chantal şi mai mult, îşi dă seama că nu dintr-o preferinţă pentru tatăl ei, pentru cea de-a doua familie şi pentru Noua Zeelandă se poartă astfel, ci ca să se protejeze. Chantal nu-şi supune doar corpul asprei discipline a dansului, ci îşi

deprinde şi sentimentele cu exerciţiul detaşării, îşi instruieşte inima să nu iubească decât în surdină, adică numai *moderato*.

25

Este acea oră indecisă când ziua se pregăteşte să scadă. Lili se întoarce de la liceu şi traversează un pod care trece peste o veche cale ferată. Soarele a dispărut de la orizontul care se înnegurează treptat şi bate în indigo. Lumina pare să se fi tasat aproape de pământ, într-o masă de foc care întunecă albastrul cerului şi-i înteţeşte strălucirea deopotrivă. În depărtare şuvoaie din această lumină în reflux zăbovesc pe şinele care capătă în locul respectiv o strălucire de aur alb. Lili se sprijină în coate de parapet. Albastrul devine tot mai intens şi întunecat, iar dâra de soare de pe şine, mai luminoasă, precum siajul albicios al unei nave pe apă. »E frumos, nu-i aşa?" Glasul care tocmai a vorbit cu tonul calm al unei constatări este foarte aproape. Lili se întoarce, în spate e una dintre elevele din clasa ei, pe nume Blandine. Cu o înfăţişare oarecare, un pic ursuză şi cu un nivel şcolar mediu, nu atrage atenţia nimănui. E prima oară când intră în vorbă cu Lili.

Fata se apleacă spre parapet, îşi încrucişează braţele pe balustradă şi-şi sprijină bărbia de încheietura mâinii. „E aceeaşi magie ca la teatru", spune ea. Lili nu înţelege comparaţia, ea hoinăreşte într-un alt joc de imagini – în siajul alb al unui vapor sau în dârele lungi de bale lucioase, lăsate de melci pe iarbă. Însă cealaltă nu vorbeşte de şine, se referă la cer, acea bucată mare albastru-închis, scoasă în evidenţă acum de o rază verde-jad. „Tu ce crezi?" o chestionează ea fără să-şi schimbe poziţia, „cortina se ridică sau cade? În fiecare seară, îmi pun aceeaşi întrebare. Ce se petrece dincolo de acest albastru care bate în negru, ce se joacă oare acolo? Visele noastre? Adevărata viaţă?" Ce se joacă acolo? Nimic, nimic altceva decât vâltori de tenebre şi de foc, ciocniri şi explozii de stele în depărtări, la fel ca aici, pe pământ, în minţi şi în inimi, dar la scară mult mai mare, cu o putere extraordinară, asta crede Lili. Dar se mulţumeşte să răspundă; „Nu ştiu."

Merg o clipă una lângă alta, până când drumurile li se despart. Fata vorbeşte mult, Lili, foarte puţin, dar amândouă au sentimentul că se înţeleg din două-trei vorbe. Blandine devine prima ei prietenă adevărată şi prima persoană căreia îi cere să-i spună pe numele său legal, Barbara, mereu trecut sub tăcere, ignorat de cei apropiaţi, chiar şi la liceu, căci e respins de tatăl ei, care se încăpăţânează să-i zică Liliane.

26

Sophie observă tot, în permanenţă, obiecte şi persoane, cu egală intensitate. Râde adesea, nu plânge aproape niciodată; râsul ei are sonoritatea unui *carilon*[5]. Învaţă să vorbească devreme, ca pentru a compensa cvasiimposibilitatea de a merge sau chiar de a sta în picioare. Vorbeşte într-un mod nostim, atât prin intonaţia delicată a glasului său peltic, cât şi prin cuvintele, apoi prin frazele pe care le rosteşte.

Îi plac florile, poate să contemple cu orele un buchet. O vază goală îi trezeşte neliniştea, spune că vazei îi este foame, că va cădea de tristeţe şi se va sparge, dacă e lăsată fără flori. Unele o încântă mai mult decât altele, anemonele, irişii, gălbenelele şi trandafirii din soiurile clasice. Pentru ea, petalele anemonelor sunt degete rotunde dispuse de jur împrejurul unei palme negre sau galbene, cele ale trandafirilor sunt pleoape, cele ale irişilor, limbi albastre şi mov fiindcă au lins cerul, iar ale gălbenelelor, urechiuşe atente la soare. Se simte una cu florile care, la fel ca ea, nu au mobilitate şi n-au nicio influenţă asupra lumii; corpuri fără putere, de o vulnerabilitate totală, cărora li s-a hărăzit o minusculă şi efemeră şedere pe pământ şi lăsate la discreţia elementelor naturii, a animalelor, a oamenilor. Are discuţii tainice cu florile, atât cu cele din buchete, cât şi cu cele din grădină, cu voce atât de reţinută, încât nimeni nu reuşeşte să audă ce le şopteşte.

Privirea cu care-i scrutează pe cei din jur poate uneori, în candoarea şi sinceritatea ei extreme, să devină arzătoare, pare să răzbată până în adâncul fiecăruia, să-l cheme în mijlocul umbrelor sale, să-l întrebe ce face cu viaţa lui şi dacă are un răspuns pentru motivul diformităţii ei, a singurătăţii ei de copil pisciform, eşuat pe un pământ al oamenilor unde nu-şi va afla în veci locul. Nu există nici tânguire, nici reproş în privirea sa, nu există mânie şi niciun fel de sfidare, doar o interogare intensă şi chinuitoare. Da, se gândeşte Lili de multe ori, privirea ei este cea a lui Christine care continuă să-i strige, să aştepte de la ei un semn, un răspuns la chinul ei de tânără moartă Şi în unele zile, în faţa acestei priviri de culoarea nopţii fără lună şi stele, de o strălucire intensă, se simte cuprinsă de frig, de durere, ca şi de iubire nebună pentru copilul cu trupul şi viitorul schilodit, iar cauza propriei prezenţe pe lume şi cea a fiecărui om, apare din nou intactă, abruptă. Nu-l convoacă pe Dumnezeu la bara acuzaţilor, nici la cea a avocaţilor, nici la cea a victimei sau măcar ca simplu martor, n-are nici vreo atracţie, nici vreo repulsie aparte pentru ideea de Dumnezeu, doar că această idee nu-i vine în minte. Dacă e un dar credinţa, atunci, ei nu i-a fost dat.

Gabriel nu atinge niciodată copilul, îi evită prezenţa şi mai ales

privirea care îl face să se simtă stânjenit. Poate că nu suportă să vadă asemănarea dintre chipul micuţei şi cel al lui Christine, asemănare ce se accentuează când Sophie se uită la un buchet, căci, în astfel de momente, se concentrează la fel de tare ca Christine în timpul unei partide de şah, iar el se străduieşte s-o ignore pe intrusă de teama că se va ataşa de ea şi va suferi când ea va ajunge la capătul scurtei ei existenţe. Poate că e vorba de o altă teamă, mai confuză, de o respingere a lui Jeanne-Joy prin intermediul acestui copil cu origine incertă sau de teama ca devotamentul excesiv al lui Viviane faţă de micuţă să nu le pună în pericol viaţa de cuplu, şi aşa destul de zdruncinată de moartea lui Christine, de îndepărtarea lui Chantal şi de nebuniile lui Jeanne-Joy.

27

Este rândul lui Lili să se despartă de casă, de oraşul în care s-a născut şi a trăit permanent, de familia devenită tot mai restrânsă şi instabilă. Pleacă la Paris, unde se înscrie la cursuri de gemologie. A făcut această alegere nu atât din pasiune pentru mineralele şi pietrele preţioase, cât pentru a o urma pe Blandine, care a avut ideea. Împart amândouă o cameră într-un cămin studenţesc. Lili regăseşte o veche obişnuinţă, care i s-a părut apăsătoare multă vreme, dar căreia i-a dus apoi dorul, cea a camerei comune. Cu Blandine, nu există rivalitate, nici conflicte, ele două se completează, una vorbeşte mult, alta puţin, îndrăzneaţa o stimulează pe reţinută, cea reţinută o temperează pe îndrăzneaţă.

De-acum înainte se prezintă noilor sale cunoştinţe ca Barbara. Barbara Bérégance. Are dreptul, e prenumele ei, înscris ca atare în actele de identitate, aşa a numit-o mama ei, e singurul dar pe care i l-a făcut, odată cu viaţa. Îl poartă ca pe o chemare către fugară, necunoscuta contopită cu apele Mediteranei şi deopotrivă ca o evocare a timpului când ei doi, tata şi mama, s-au iubit, fiindcă, oricum, trebuie să se fi iubit înainte de despărţire, şi mama l-a iubit, măcar un pic, la început.

Barbara. Împodobită cu acest prenume păşeşte în viaţa amoroasă. *Un bărbat sub un portic se adăpostea Şi ţi-a strigat numele Barbara Şi tu ai alergat spre el prin ploaie Şiroind de apă radioasă înflorind Şi te-ai aruncat în braţele lui Aminteşte-ţi de asta Barbara...*[6] Barbara, prenumele ei de îndrăgostită în braţele lui Guillaume. De câţiva ani, o femeie a pus în lumină aceste trei silabe înzestrate cu un A, o femeie-pian cu alură de cală înaltă şi neagră. Nu de la Jacques Prévert a împrumutat cântăreaţa numele de scenă, ci de la o bunică venită din Rusia, Varvara Brodski, şi l-a vopsit în negru, inspirată,

poate, de un alt poet, Rimbaud, care califică vocala *A* drept *golf de umbră, chingă păroasă-ntunecată A muştelor lipite de-un hoit, jur-împrejur*[7]. Barbara, cuvânt frumos, punctat de trei golfuri de umbră şi cerneală, străpuns de prăpăstii de noapte scânteietoare, din adâncul cărora se înalţă cântece blânde ca nişte ploi mărunte de vară, crude în melancolia, în luciditatea şi în limpezimea lor. „Barbara, la fel ca pe cântăreaţă?" e întrebată uneori când îşi spune numele, iar ea încuviinţează surâzând, mândră de omonimie.

Într-o seară Guillaume o invită la un spectacol al cântăreţei care evoluează într-un cabaret. O vede de aproape pe femeia-cală purpurie-neagră, cu părul tuns scurt, cu ochi mari, întunecaţi şi strălucitori, fardaţi ca ai unei regine-faraon, o priveşte, o ascultă din ce în ce mai atentă, este sedusă de frumuseţea ei aparte, de vocea care curge, cristalină, puţintel piţigăiată, şi brusc se gândeşte la Christine. *Soseşte de departe Vine dintr-odată Şi-a purtat din ţărm în ţărm Mutra ingrată...* Oare dacă n-ar fi murit aşa de tânără, Christine ar fi semănat cu această femeie în negru major, cu trăsături ascuţite, cu voce atât de frumos timbrată? *...Dar sub pleoape sunt lacrimi Pentru ziua ce moare, pentru ziua ce vine...* Pe scenă Barbara cântăreaţa, care povesteşte despre iubiri pe fugă, aşteptări nesfârşite, dorinţe şi visuri, despre bucurii trecătoare şi melancolii cu sclipiri de umor. În sală Barbara cea care ascultă, tulburată, pierdută între trecut şi prezent După spectacol nu se întoarce în camera ei, merge cu Guillaume şi-şi petrece cu el prima noapte de dragoste. *...Şi-n zori când te trezeşti Nu-i mai nimic Însă acolo e, Cu mirare, în scobitura şalelor, o găseşti.*

28

Sophie, copilul absolut, nostimul înger focomelic, venit să-i aducă fiecăruia din familia sa veşti obscure despre sine însuşi, ajunge la vârsta de patru ani. Moare aşa cum a trăit, discret, cu ochii larg deschişi, oceli negri cu privirea în suspensie. Viviane o îmbracă doar cu flori în sicriul foarte mic şi atât de uşor, în care o culcă şi care va fi depus în cavoul unde odihneşte Christine. Anemone, trandafiri cu pleoape diafane, irişi impregnaţi cu albastru şi violet, gălbenele aurii ca soarele.

Pe cât de tare i-a zguduit moartea lui Christine, luându-i pe nepregătite, pe atât de lent s-a anunţat moartea lui Sophie. Dar indiferent că se iveşte fără vreun semn prevestitor sau că vine cu paşi mărunţi, orice doliu provoacă fisuri care nu mai contenesc să se strecoare pe sub piele şi să întrerupă şirul gândurilor, cuprinse brusc de accese de stupiditate.

Sunt puţini la înmormântare. În afară de familie şi de câţiva

medici, nimeni nu l-a cunoscut pe copil.

Lipseşte Chantal, care tocmai şi-a încheiat strălucit studiile într-o şcoală de dans din Auckland şi a obţinut imediat o bursă ca să-şi desăvârşească formarea la Juilliard School din New York. În schimb, Jeanne-Joy e aici, apărând pentru prima oară după fuga ei panicată. A păstrat legătura cu mama ei, i-a telefonat regulat, interesându-se de la distanţă de starea copilului, însă Viviane nu suflase o vorbă.

Aşadar, e aici, ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat, ca şi când n-ar fi dispărut în noaptea de după naştere şi nu şi-ar fi abandonat pruncul, impunându-i propriei sale mame să-l vegheze şi să-l îngrijească, deşi aceasta nu părea pe atunci să aibă puterea de a suporta o asemenea sarcină. Parcă s-ar fi mulţumit să aducă pe lume un trup micuţ, neîmplinit şi suferind, apoi să-l îngroape; nimic altceva între aceste două momente.

Când o vede intrând în cimitir, Gabriel încremeneşte o clipă, surprins, apoi furia creşte în el, o furie pură, care-i paralizează muşchii feţei. Se îndreaptă spre ea cu paşi mari şi o apucă de braţ ca s-o gonească din acest loc unde nu este demnă să se arate. Dar Paul ajunge primul la gardul de fier forjat, se caţără dintr-o săritură până la jumătatea lui şi, agăţându-se cu o mână de grilaj, cu cealaltă scoate din haină o bilă portocalie pe care şi-o aşază în mijlocul feţei. E nasul lui de clovn, mereu în fundul buzunarului, gata să facă paradă; îl folosea adesea cu Sophie. Are nasuri de diverse culori, roşii, galbene, mov, roz. Acum s-a nimerit unul portocaliu. Îşi roteşte braţul liber în aer, prefăcându-se că mânuieşte o sabie, luându-şi aerul unui matador gata si aplice lovitura mortală taurului. Sare pe pământ şi, pe jumătate ghemuit, se învârteşte pe loc, scoţând strigăte de maimuţă speriată. Gabriel îi dă drumul lui Jeanne-Joy, ridică din umeri şi iese din cimitir fără să spună un cuvânt. Merge repede, e furios. Lili aleargă după el. Ei doi nu asistă la înhumare.

A doua zi, devreme, Lili se întoarce la cimitir pe bicicletă, singură. Nu-ţi iei rămas-bun de la morţi plecând înainte ca ei să fie coborâţi în pământ, vrea să se reculeagă o clipă în faţa mormântului lui Sophie şi al lui Christine. Sophie a fost un vlăstar trimis de Christine, pe care l-a chemat înapoi lângă ea? Oare morţii depuşi în acelaşi cavou intră în contact, fac cunoştinţă, stabilesc înţelegeri în liniştea pământului? Are atâtea întrebări, dar nu găseşte cuvinte să le formuleze, gândurile i se destramă ca fumul împrăştiat de vânt.

Mergând pe aleea principală, aude muzică. E preludiul la *Suita pentru violoncel nr. 4* de Bach. Jeanne-Joy, aşezată în faţa mormântului acoperit de flori, cântă pentru fiica necunoscută şi pentru sora ei. Cântă în ceaţa ce pluteşte şi muzica ei e şi umbră, şi lumină. Lili se

apropie cât mai discret şi cât de mult poate. Din locul de observaţie o vede pe trei sferturi. Vede cum îi tremură şuviţele de păr pe frunte, pe tâmple. Jeanne-Joy cântă în vântul umed, care miroase a pământ, a scoarţă, a piatră udă, iar muzica ei este vânt, are iz de frig şi de frunze descompuse.

Trece la preludiul *Suitei nr. 5* fără să facă aproape deloc pauză. Îşi ţine spatele foarte drept, iar capul înclinat în faţă descrie încet, când şi când, un semicerc, se lasă pe spate, apoi revine lent la loc. Cântă cu pleoapele coborâte, iar muzica are culoarea ochilor ei căprui-aurii, ochii ei atât de concentraţi în ascultare, încât se confundă cu auzul. Cum ajunge la ultima măsură, atacă preludiul *Suitei nr. 6*. Unele fraze muzicale evocă dialogul pe care o voce unică ar încerca să-l stabilească înlăuntrul ei, cu cea mai profundă parte a sa; o voce polifonică vorbindu-şi pe diverse tonuri, grave, aspre, începând să vorbească pentru a restabili legătura cu ecourile cărora le dă naştere pe măsură ce înaintează într-o spirală tremurândă. O voce care contopeşte timpuri şi spaţii diferite şi totuşi intime, care îmbină ca într-o ţesătură depărtarea şi apropierea, efemerul şi eternul. Jeanne-Joy cântă în singurătatea doliului ei, atins de dezonoarea de a fi dat greş. Cântă pentru copilul ei, pentru a încerca să-i spună prin sunete ce n-ar şti să-i spună prin cuvinte, iar muzica este o rugăciune simplă, o chemare aprigă şi obsedantă şi un adio. Îşi cântă singurătatea, cântă singurătatea lui Sophie, a lui Christine, dar şi pe cea a mamei sale, a fiecăruia, le înşiră, le deşiră de-a lungul a şase preludii.

Lili părăseşte cimitirul înainte ca Jeanne-Joy să plece. Afară aşteaptă un taxi, parcat pe acostamentul străzii; nu-l remarcase la venire. Şoferul citeşte un ziar pe care l-a întins peste volan, fumul ţigării sale iese în rotocoale pe geam. Mirosul de tutun brun îi aminteşte de Guillaume, se suprapune peste cel al pământului şi al frunzişului umed, de care se simte impregnată. Se suie pe bicicletă şi o şterge de-acolo. Pedalează multă vreme, descrie cercuri largi în jurul casei, neputându-se hotărî să intre, i-ar plăcea să se fi întors deja la Paris, să-l fi regăsit pe Guillaume. Aude în minte muzica lui Bach, suitele se combină unele cu altele, se întrepătrund frizând cacofonia, iar prenumele sale distonează în crescendo, Barbara, tot numai *R* şi *A*, în care zumzăie albine sonore, Lili, cu a sa fluiditate de *L* şi de *I*, unde tremură efemeride diafane.

29

Când împlineşte douăzeci de ani, tatăl ei o invită la restaurant. Poartă colierul pe care el tocmai i l-a dăruit, cu două şiruri de perle de apă dulce, negre, cu reflexe albăstrii, celadon, violet, verde-absint,

mov şi bronz-deschis. Un colier cameleon care împrumută, cu fineţe, toate culorile din jur. E ultima bijuterie moştenită de la Nati, pe celelalte i le-a dat treptat, începând de la 17 ani, cu ocazia zilelor ei de naştere şi a reuşitelor la examene. Lili trebuie să merite, într-un fel sau altul, chiar şi ce îi revine de drept. „Nimic nu ni se cuvine de la sine", îi aminteşte adesea tatăl ei. Ultima bijuterie şi cea mai frumoasă. Dar se simte stânjenită, împodobită aşa, stând faţă-n faţă cu tatăl ei într-un restaurant prea elegant pentru gustul ei. Mângâie perlele cu vârful degetelor, atingerea lor e foarte plăcută.

În seara aceasta, pentru prima dată, el îi vorbeşte îndelung despre Fanny, mama ei, şi despre el şi, prin extensie, un pic şi despre ea însăşi. Sigur credea că douăzeci de ani e vârsta potrivită ca fiica lui să afle, în sfârşit, faptele petrecute înaintea naşterii ei. Fanny avea nouăsprezece ani când s-au căsătorit, el, douăzeci şi opt. Războiul i-a despărţit curând. Înrolat voluntar, el a căzut prizonier la câteva săptămâni după ce a pus mâna pe armă şi a fost trimis într-un lagăr de concentrare din nordul Germaniei. După o încercare de evadare eşuată din cauza unei trădări, l-au transferat într-un alt lagăr, în Prusia răsăriteană. Şi, fiindcă încercase pentru a doua oară, în van, să evadeze, a fost bătut cu o sălbăticie care o să-i taie cheful de a mai fugi, bătut până la sânge. La auzul acestor cuvinte, Lili îşi aminteşte urmele vineţii care-i brăzdează spatele, de la şale până la umeri, şi i se face greaţă. Ca să-şi abată gândurile, îl întreabă dacă a aflat cine a fost turnătorul. „Da, un anume Barbara. Jean-Bénigne Barbara. Un prizonier din lagăr. Un ticălos de joasă speţă.“ Auzind numele, ea simte cum i se împurpurează obrajii, apoi pălesc. Spune doar: „Ah, înţeleg...", şi adaugă după o clipă: „Dar, atunci, de ce a ales mama prenumele ăsta?" „Nu ştia, nu i-am povestit în amănunt toate cele întâmplate, tot ce-am trăit acolo, în lagăre. Ea a avut o fantezie de moment când a descoperit poemul intitulat *Barbara*, într-un volum de Jacques Prévert care tocmai apăruse. Îl ştii sigur, toată lumea îl ştie acum." Şi începe să recite poemul. *Aminteşte-ţi Barbara Ploua necontenit peste Brest în ziua aceea Şi tu mergeai zâmbitoare Înflorind radioasă şiroind de apă Prin ploaie Aminteşte-ţi Barbara Ploua necontenit peste Brest Şi te-am întâlnit pe strada Siam Zâmbeai…* Nu, ea nu zâmbeşte deloc, regele ei Bilboc i-a stricat aniversarea fără să bage de seamă. Îşi continuă povestea. Cu două zile înaintea naşterii a trebuit să plece în grabă, chemat de Nati; tatăl lui trăgea să moară. Fanny a născut în lipsa lui şi a declarat copilul la starea civilă fără a ţine cont de prenumele asupra căruia căzuseră amândoi de acord, Liliane, dacă era fată, Vincent, dacă era băiat. Când s-a întors, s-a pomenit în faţa faptului împlinit. „Măcar de-ar fi citit Dante, Petrarca sau Ronsard, în loc de Prévert, când era însărcinată, te-ai fi numit poate Beatrice,

Laura sau Hélène. Dar ar fi fost în stare să facă o pasiune pentru Cassandra..." Totuşi, nu din cauza acestui diferend în privinţa numelui plecase mama ei, Lili vrea să ştie motivul acestei plecări. „E greu", oftează tatăl ei. „Greu de explicat, de rezumat... În cei cinci ani ai mei de prizonierat ne-am schimbat şi unul, şi altul, fiecare în felul lui. Eu tânjeam după linişte, ea, după o viaţă mai boemă. Viaţa de cuplu nu-i mai plăcea. Ne-am gândit că un copil ne-ar apropia. S-a întâmplat exact invers. Nu i s-a trezit niciun fel de dragoste maternă, ci mai degrabă, cum să spun?... o repulsie maternă... Repulsie!" Cuvântul, în violenţa lui, o consternează.

Aversiune, asta-i tot ce-a ştiut ea să-i inspire mamei sale din capul locului. Acum n-o mai încearcă o senzaţie de greaţă, la această masă delicat aranjată, cu faţă de masă albă, veselă rafinată şi un buchet de flori, ci o arsură interioară; cuvântul „repulsie" îi pare un acid care i se scurge pe esofag. Îşi dă seama tatăl ei ce este pe cale să-i povestească, în grija lui de a clarifica lucrurile, considerând că de-acum ea are vârsta potrivită pentru a şti tot? Oare există o vârstă potrivită ca să auzi că ai fost de la bun început o sursă de dezgust pentru propria ta mamă? Sabotarea mesei de aniversare devine tot mai gravă.

„Repulsie ca a lui Jeanne-Joy când a văzut-o pe Sophie?" Întrebarea ei, pusă pe un ton fals relaxat, îl tulbură. „Nicidecum. Nu tu, aşa cum erai, ai speriat-o. Ci angajamentul pe care-l presupune condiţia de mamă. Faptul de a fi adus un copil pe lume şi răspunderea pe care trebuia să şi-o asume au panicat-o. Cu toate astea, a încercat să-şi îndeplinească rolul. La început a avut grijă de tine, dar treptat a simţit că rolul de mamă nu i se potrivea, că nu se va descurca, se zbătea între revoltă şi vinovăţie. A alunecat într-o depresie care o făcea agresivă faţă de mine şi neputincioasă faţă de tine. Semăna cu un animal în cuşcă. Într-o zi, a plecat, fără să trimită şi fără să ceară veşti după aceea. N-am mai văzut-o niciodată. „De ce ai aruncat toate fotografiile cu ea? Mi-ar fi plăcut să-i văd chipul măcar, ţinuta, să ştiu dacă-i semăn..." „Dar nu eu am aruncat fotografiile, ci ea. Le-a rupt pe toate în care apărea, începând cu cele de la nunta noastră. Ca şi cum ar fi vrut să-şi anuleze trecutul, să şteargă complet orice amintire de-a ei din mintea mea şi, cu anticipaţie, şi dintr-a ta. Ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic." Spunând asta, Gabriel toarnă puţin vin în paharul fiicei sale. *Un vosne-romanée premier cru,* rubiniu intens, cu arome de fructe roşii şi de mirodenii, căruia îi laudă calităţile excepţionale. Puţin îi pasă ei de vin, e incapabilă să aprecieze ceva, orice, gura îi e ca de ipsos, limba, de plumb, strânge din dinţi ca să nu plângă sau să strige.

Ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, ca şi cum ea, Barbara Lili,

nu s-ar fi născut niciodată. Poţi să-ţi renegi într-atât viaţa, să te lepezi de propriul trecut, să-ţi renegi copilul pe care l-ai adus pe lume, încât să negi realitatea? Ar vrea să-i pună aceste întrebări tatălui ei, dar ştie că el s-ar eschiva, neştiind ce să răspundă. De ce, se întreabă ea, dă dovadă de atâta delicateţe, când o serveşte cu un vin deosebit, şi de atâta stângăcie ofensatoare, când îi vorbeşte de mama ei şi de ea însăşi? Oare ea valorează mai puţin decât o sticlă somptuoasă de vin? El reia discuţia. „Poate ar fi apărut până la urmă, dar n-a avut timp. Moartea prematură a anulat toate posibilităţile şi nu foloseşte la nimic să fabulăm, bazându-ne pe ipoteze, despre ce s-ar fi putut întâmpla." „Moartea ei prin înec a fost accident sau sinucidere?" „Accident prin imprudenţă. Se aventurase într-o zonă periculoasă şi nu era o foarte bună înotătoare." „Şi corpul nu i s-a găsit niciodată?" „Nu, niciodată. Marea nu înapoiază întotdeauna corpurile celor pe care-i înghite." Lili nu poate să scape de ideea că acest accident prin imprudenţă lasă impresia de sinucidere şi e sigură că şi tatăl ei gândeşte la fel. Însă el schimbă subiectul: „Nu tu ai făcut-o să fugă. Ba chiar i-ai întârziat plecarea, oarecum, nu i-ai grăbit-o nici pe departe. Nu avea vocaţie de mamă, asta-i tot." „Dar tu o aveai pe cea de tată?" El zâmbeşte. „Nu aveam o aplecare anume, dar funcţia creează organul, cum se spune, şi odată organul pus la locul lui, ei bine, funcţia se dezvoltă."

Aminteşte-ţi Barbara Nu uita ploaia cuminte şi fericită Pe chipul tău fericit Peste acest oraş fericit Această ploaie peste mare Peste arsenal...

Dar nu mai e la fel şi totul s-a stricat E o ploaie de doliu cumplită şi îndurerată Nu mai e nici măcar furtuna De fier de oţel de sânge Doar nori care crapă ca nişte câini Câini care dispar În apa care cade peste Brest Şi merg să putrezească departe Departe foarte departe...

I-a pierit orice poftă şi se sileşte să guste din mâncare. Vinul, a cărui calitate e incapabilă s-o aprecieze, o ameţeşte. Oscilează între furie, tristeţe şi milă faţă de mama ei, iubire, enervare şi recunoştinţă faţă de tată, ar vrea să se afle acum undeva departe, să fie lângă Blandine sau în braţele lui Guillaume şi, în acelaşi timp şi în ciuda a toate, să rămână aici, faţă în faţă cu tatăl ei.

Tot răsucindu-şi colierul ca să-şi păstreze cumpătul, unul dintre şiraguri se rupe şi perlele se împrăştie pe faţa de masă, sărind ca nişte stropi mari de ploaie. Boabe de grindină negre, cu irizaţii. Ea îngenunchează ca să le adune pe cele care s-au rostogolit pe jos, tatăl ei face la fel. Căutând pe dibuite sub masă, se izbesc cap în cap şi, din cauza şocului, cad amândoi în fund. Îi apucă un râs nebun. Tatăl ei, întotdeauna elegant, şi ea, timida, stau acolo, ghemuiţi sub masă, chicotind, în mijlocul unei săli unde oameni importanţi cinează respectând bunele maniere. Criza de râs le prinde tare bine, ba chiar îi redă pofta lui Lili, care savurează desertul. Tatăl ei, mai destins acum,

evocă o altă poveste de dragoste, cea mare, cea minunată, cu Viviane. Este în vervă, descrie cum s-au întâlnit lângă caruselul din grădina publică. Ea purta un taior gri, foarte ajustat pe talie, cu jacheta deschisă ca o corolă pe şolduri, iar părul negru, strâns într-un conci la spate, era prins cu o eşarfă roşie-cireaşă. Asemenea detalii, faptul că frumuseţea acestei femei i-a tăiat răsuflarea, Lili le-a auzit deseori. Noutatea pe care i-o mărturiseşte acum este ceremonia declaraţiei lui de dragoste. Închiriase caruselul, locul primei lor întâlniri, pentru o oră, seara, o dusese acolo pe Viviane, o poftise să urce pe unul dintre caii de lemn, ea se aşezase *en amazone*[8] , iar el încălecase pe calul suspendat alături. Îndată ce caruselul se pusese în mişcare, el îşi declarase iubirea frumoasei călăreţe şi imediat îi propusese s-o ia de soţie, în sunetul flaşnetei din care se revărsau melodiile lui Piaf, în vreme ce proprietarul caruselului, asumându-şi rolul de maestru de ceremonie, le aducea pe o tavă şampanie şi pahare.

Ce trece el sub tăcere este deteriorarea iubirii lor după „dezastrul din poiană", aşa numeşte el moartea lui Christine şi tot ce a urmat, destrămarea familiei, nenorocirea repetată cu Sophie, epuizarea lui Viviane şi, de la decesul copilului, nevoia de a călători constant, care a pus stăpânire pe ea. După maladia somnului, frenezia neastâmpărului. Ia trenul, avionul, îşi vizitează copiii răspândiţi în lume, dar merge şi în oraşe unde nu cunoaşte pe nimeni, în Franţa, în străinătate, stă acolo câteva zile, pleacă iar, se duce în altă parte. Nu-şi mai găseşte locul. De parcă ar căuta pretutindeni un loc al alinării, al împăcării cu ea însăşi sau al uitării. Pretutindeni, numai la ea acasă nu, oriunde, dar fără el. Iar el nu poate decât să aştepte, neputincios, ca ea să se întoarcă.

La rândul său, Lili trece şi ea sub tăcere anumite aspecte ale propriei existenţe, nu pomeneşte de Guillaume; ce-i drept, tatăl ei nu îi pune niciodată întrebări despre viaţa sentimentală. Iar acum nici nu poate să aducă vorba despre faptul că şi-a reînsuşit prenumele său legal, despre care tocmai a descoperit că e pângărit de umbra unui ticălos. Aşa că vorbesc despre alte lucruri, mai frivole, mai plăcute, iar cina se încheie în tihnă, dând impresia unei intimităţi pline de calm.

Când se ridică de la masă, tatăl ei zăreşte o perlă din colier prinsă într-o cută a feţei de masă. O ia şi, ţinând-o în podul palmei, exclamă: „Culoarea ochilor ei!“ Nu-i dă perla lui Lili, o strecoară într-un buzunar al hainei şi se îndreaptă grăbit spre ieşirea din restaurant, de parcă ar avea nevoie brusc de aer, O aşteaptă acolo, pe trotuar, merg amândoi în tăcere. Ea nu are putere să-i mulţumească pentru cină, nici măcar să-l ia de braţ. Propriile-i braţe atârnă pe lângă corp, grele, frânte de o oboseală imensă. Puţin câte puţin, se îndepărtează

de ea, are pasul mare, ea îl urmează cu paşi şovăielnici iar.

A văzut perla din palma lui – neagră, cu irizaţii violet şi reflexe de aur vechi, culoarea unei pete de cerneală. Ochii lui Christine. Ieri ar fi împlinit douăzeci de ani. Şi din nou acest ieri îşi aruncă pe neaşteptate umbra peste ziua de azi a lui Lili, aniversarea care n-a avut loc o anihilează pe a sa şi-i ologeşte inima. Ochii lui Christine, dar şi ai lui Sophie, ochii copilăriei şi ai nopţii. Şi, înaintea lor, cei ai lui Viviane, ochii frumuseţii, pupilele violet-negre ale iubirii şi ale dorinţei tatălui, ochii deznădejdii.

Viviane Christine Sophie Lili... *I, purpuri, sânge, râsul unei frumoase guri Cuprinsă de mânie sau de căinţă beată...*[9]

30

Se lasă în voia soartei, abandonează tot, dar treptat şi în linişte. De fapt, strică mai degrabă decât renunţă – prietenia cu Blandine, a cărei vitalitate şi caracter prea direct nu le mai suportă, relaţia cu Guillaume, a cărui indiferenţă şi lipsă de înţelegere o rănesc, studiile, al căror obiect, perlele şi gemele, şi-a pierdut orice farmec. I se duce plăcerea de a se întâlni cu oamenii, de a discuta, plăcerea oferită de lumea înconjurătoare. Nu prea mai ştie cine este ea însăşi. În unele zile ajunge să se îndoiască până într-atât de propria existenţă, încât se simte lipsită de consistenţă, are impresia că nu-i decât o momeală, o bucată de piele flască, ce se clatină în vântul domol al timpului.

Părăseşte căminul pentru o cameră în oraş, minusculă, dar nu cocoţată sub acoperiş, ca majoritatea odăiţelor închiriate studenţilor, ci aflată la demisol, luminată de o fereastră-răsuflătoare, prevăzută cu zăbrele. Ca să-şi plătească chiria, şi-a găsit o slujbă de vânzătoare într-o dugheană de cutii muzicale, păpuşi automate şi jucării mecanice, de cutii de bijuterii din lemn pictat, lăcuit, cu sertarele tapisate cu catifea grena sau cu satin ca fildeşul şi încuietori împodobite cu chei aurite. O prăvălioară a viselor, a frivolităţilor, a fleacurilor agreabile. E în fundul unei curţi, întunecată şi liniştită, clienţii nu sunt numeroşi, dar cei care intră zăbovesc îndelung, încântaţi de atmosfera locului. Ea pune în mişcare mecanismele diverselor obiecte, după dorinţa vizitatorilor, vorbeşte despre fabricarea lor, le laudă originalitatea, se mişcă pe un *patchwork* sonor, alcătuit din frânturi de arii de Mozart, Beethoven, Schubert sau Ravel, ca şi din romanţe populare şi cântece folclorice, dar aproape toate melodiile au acelaşi timbru piţigăiat, acelaşi ritm sacadat. Se alege cu două cutii muzicale, una, rotundă, de format mic, din lemn închis la culoare, fără ornamentaţii, cu un defect la mecanism, două dintre lamele fiind rupte, cealaltă, mai impunătoare, pătrată, cu un capac frumos, cu marchetării, dar foarte deteriorat; două articole nevandabile, pe care patroana ei i le-a făcut

cadou. Cutia aia ştirbă înşiră câteva note din uvertura din *Traviata*, cea ciobită picură un cântec ţigănesc.

La sfârşitul zilei se întoarce acasă pe jos, drumul nu e scurt, iar ea îl lungeşte adeseori, hoinărind la întâmplare, cu orele. Are nevoie să cutreiere ca să-şi umple cu oboseală zdreanţa de piele la care se simte redusă, iar asta îi alină vidul gândurilor până la amorţeală. Apoi se închide în camera ei de la nivelul asfaltului. Dacă peste zi trăieşte într-o colivie plină de sunete mecanice plăcute, care o transformă, la rândul ei, într-un automat, seara se cufundă într-o vizuină străbătută de zgomote confuze, vuietele surde ale metroului, scârţâitul pneurilor automobilelor şi ale autobuzelor ce alunecă pe şosea şi mai ales paşii pietonilor pe trotuar. Îi vede pe oameni de la tălpi la genunchi; un popor de picioare. Îi place să le privească pe ale femeilor, gleznele, pulpele, alura, pantofii. Unele merg cu pas iute, călcâiul lovind asfaltul cu sunete seci. Unele trec pe acolo zilnic şi ea a învăţat repede să le recunoască, altele, întâmplător. Îşi imaginează corpurile lor, de deasupra genunchilor, şi, ceva mai greu, chipurile. Mai sunt şi câinii, care adulmecă zăbrelele de la fereastră şi uneori urinează pe ele. Câinii-masculi, care îşi stropesc mereu urmele de urină unii altora, întreţinând astfel un interminabil dialog al sfidării, al rivalităţii şi al aroganţei purtat de vânt.

Abandonarea studiilor de gemologie când era aproape de încheierea lor l-a iritat mult pe tatăl ei, iar alegerea de a schimba camera de cămin pe un bârlog întunecat îl întristează. Însă n-o poate obliga să se răzgândească, tocmai a atins vârsta majoratului. Doar i-a reproşat că se comportă ca Paul, un inconstant cronic, care a sărit de la un hobby la altul toată adolescenţa şi a cărui vocaţie e într-o nesfârşită criză. Comparaţia rămâne totuşi limitată, a precizat el ca să agraveze cazul fiicei sale, căci indecizia şi subterfugiile lui Paul sunt permanente, astfel încât s-au transformat într-o linie de conduită, desigur plină de cotituri, dar coerentă, şi e întrucâtva logic, la urma urmei, că a sfârşit prin a opta pentru o şcoală de teatru, de mimă şi de clovnerie şi că practică în prezent meseria de povestitor-saltimbanc; arta teatrului, a jongleriei, a dramei şi a zeflemelei, a măştilor şi a funambulismului se potriveşte destul de bine cu veşnica lui căutare intelectuală şi spirituală, niciodată satisfăcută, dar nici descurajată vreodată. Paul, clovnul tragicomic, înaintează în cercuri nestatornice şi mici sărituri răzleţe spre un orizont care însă rămâne stabil: Dumnezeul său invizibil. Deşi găseşte mai mult decât improbabilă existenţa acestui Dumnezeu şi foarte aventuroasă condiţia de artist, tatăl simte consideraţie pentru fiul său vitreg, oricât de enervant se poate dovedi câteodată. Căci el, cel puţin, este animat de o pasiune, instabilitatea lui se dezvăluie a fi o formă de mobilitate, cea a unui

spirit aflat în căutarea sensului, a plenitudinii şi a intensităţii. Dar pe ea ce o pune în mişcare, ce pasiune o poartă, ce elan o împinge? Pentru prima dată, ea îl lasă perplex şi îl dezamăgeşte.

Dar, în fond, nu l-a dezamăgit mereu un pic? Niciodată n-a existat la ea nimic remarcabil, original, are o frumuseţe oarecare, o inteligenţă normală, un caracter echilibrat, fără vreun talent aparte, pe scurt, e o fată obişnuită. Semn distinctiv: niciunul. Ba nu, are unul: părăsită de mamă la vârsta de unsprezece luni. De parcă nimic nu s-ar fi petrecut. Şi iată că, dintr-odată, se abate de la traseul ei, nu pentru a se avânta spre mari orizonturi, ci pentru a trage pe acostament. El nu înţelege. Nu contează, oricum n-a înţeles niciodată ce simţea ea sau doar fugitiv, ca atunci când fusese vorba s-o ducă într-un voiaj şi numele de Trieste o îmbătase de visuri, de bucurie. Trieste, oraş dispărut, Atlantida ei.

31

Într-o seară aude strigăte şi paşi precipitaţi deasupra capului. Din fundul vizuinii ei, vede picioare şi tălpi în număr mare trecând în goană, urmate imediat de alte picioare, acestea purtând toate pantaloni şi ghete identice. O ceată care atacă şi care seamănă, în drumul ei, o dâră de fum înţepător. Puţin fum intră şi în camera ei şi, curând, simte că ochii o înţeapă, o ustură, lăcrimează. Iese în grabă şi ajunge în stradă, cu ochii umflaţi, cu gâtul arzându-i. Porneşte la întâmplare, totul e vraişte în cartier, străzi cu pavajul scos, trotuare pline de gunoi din pubelele răsturnate, cioburi de la geamurile sparte ale maşinilor. I se face frică, dar, în acelaşi timp, simte crescând în ea o vie surescitare, ca şi cum de multă vreme, dintotdeauna, asta aştepta: o mare schimbare. *Aleargă, camarade, lumea cea veche e în spatele tău.*

Aleargă orbeşte prin praf, fum, strigăte, panică şi veselie. Se amestecă într-un grup de tineri care arborează un steag negru. „Reneagă societatea, valorile ei, obiceiurile şi servituţile tale: *societatea e o floare carnivoră*.“ Societatea, camarade, şi deci familia!

Totul s-a dat peste cap sub semnul vitezei – nu se mai merge, se aleargă, mai mult se strigă şi se interpelează decât se vorbeşte şi, de asemenea, se râde, se leagă prietenii însufleţite cu oameni abia cunoscuţi şi mulţi dintre ei pierduţi aproape imediat din vedere. O energie nebănuită, care ţâşneşte de sub caldarâm, ca şi cum conductele de electricitate, de apă, de gaz ce şerpuiesc dedesubtul oraşului s-au spart brusc, împrăştiindu-şi conţinutul cu voioşie, brutal. Sunt canalizările înfundate de dorinţe, de extravaganţe şi de visuri prea îndelung ţinute sub presiune, care plesnesc, se crapă şi se revarsă pretutindeni. „Ieşi, camarade: *frumuseţea e în stradă*. Ieşi şi du-te, urlă

şi pocneşte şi dansează şi joacă: *imaginaţia luptă din umbră.*“ Da, frumuseţea este în stradă, hirsută, brutală, glumeaţă.

O fată dă la iveală un măr, Barbara nu înţelege de unde l-a scos, fiindcă fata nu poartă nici haină, nici geantă, îl şterge pe piept, muşcă din el şi i-l dă unui băiat din grup care, la rândul său, îşi înfige cu poftă dinţii în el, apoi scuipă câţiva sâmburi prin palma stângă, pliată ca o sarbacană improvizată. Unul dintre ei o atinge pe Barbara la baza gâtului şi se rostogoleşte în scobitura claviculei, unde şi poposeşte. *A fi progresist presupune să arunci pavele. A fi anarhist presupune să arunci cât mai departe posibil...cu precizie.* Tânărul expert în arta aruncării nu doar a pavelelor, ci şi a sâmburilor, îi zâmbeşte, se apleacă spre ea şi, cu vârful limbii, culege sâmburele, îl sfărâmă între dinţi, apoi îi întinde mărul cu pricina. Ea nu ia decât o bucăţică. Niciodată o îmbucătură de măr nu i s-a părut atât de savuroasă. Poate pentru că fata a avut gesturi iuţi şi precise de scamator, iar galbenul intens al mărului golden, frecat de puloverul negru, mulat pe sânii ei ridicaţi şi rotunzi, a făcut-o să se gândească la un soare. Mai cu seamă pentru că băiatul care i-a cules sâmburele de pe gât are un zâmbet deopotrivă ingenuu şi zeflemitor, iar ea cade imediat sub vraja lui. El e Paris oferindu-i „celei mai frumoase" mărul de aur şi ea este aleasa!

Confundă sânul unei tinere, zâmbetul unui băiat, un măr pe jumătate devorat cu un soare comestibil, cu pulpă zemoasă şi mijloc presărat cu seminţe negre, ca nişte semne de exclamare. Da, într-adevăr, frumuseţea este în stradă, aleargă, sare; frumuseţea, dorinţa, o foame plină de bucurie, o furie tonică.

32

Când el îi spune cum îl cheamă, ea râde. Jean-François Hector. Ca patronim, poartă numele unui frate al lui Paris, unul dintre cei mai viteji eroi din *Iliada*. Întâlnirea lor în jurul unui măr, pe o stradă cu caldarâmul scos, în spatele unui morman de pubele şi obiecte felurite, în mirosul greu al fumului lacrimogen, în hărmălaia de strigăte, sirene, zgomot de explozie, are, în ciuda a toate, un mic accent homeric. Însă lui, care îşi spune simplu Jef, puţin îi pasă de epopeile lui Homer. Gânditorul grec pe care îl apreciază este Diogene, filozoful cerşetor, acela care dormea într-un butoi şi mergea să cerşească la statuile ridicate în Atena, ca să se imunizeze împotriva incapacităţii de a înţelege, împotriva refuzurilor brutale şi a prostiei semenilor săi.

Jef nu locuieşte într-un butoi, ci într-o cameră prevăzută cu mezanin, la ultimul etaj al unui imobil situat în cartierul Buttes-Ghaumont. Când se duce la el acasă Barbara are impresia că privirea i

se inversează şi mai ales, se dilată, trece de la o viziune de jos în sus, restrânsă, la o vedere deopotrivă îndreptată în jos şi panoramică asupra oraşului. Însă nu doar vederea, ci multe alte lucruri în interiorul ei însăşi capătă amplitudine în compania lui Jef, chit că plăteşte uneori din greu pentru această lărgire a orizontului, care nu e lipsită de conflicte şi de distorsiuni. Se crezuse aleasa lui, visa că e unică pentru el, sperase că măcar e favorita, dar nu depăşeşte gradul de concubină. Cea care deţine primul loc este fata cu sâni ca merele, mărunţică şi cu păr creţ, blond-roşcat, şi nas lung. Monica, zisă Mona. Ea şi Jef se cunosc din liceu, legătura lor este pe cât de haotică, pe atât de tenace, iar complicitatea dintre ei, profundă. Însă Barbara ţine la Jef, acceptă lucrurile cum sunt, se grefează pe cuplul lor, deschis situaţiilor amoroase imprevizibile. Învaţă să ajungă la compromisuri cu principiile şi cu prejudecăţile care i-au normat până acum viaţa şi, cu ceva mai multă greutate, se străduieşte să pactizeze cu gelozia. Pentru a se căli îl ia model pe Diogene, merge când şi când să le vorbească despre dragoste statuilor din parcuri sau de-a dreptul stâlpilor de electricitate ca să-şi dovedească şi mai bine cât de ridicolă e situaţia ei; rosteşte în şoaptă cuvintele înflăcărate şi întru totul prosteşti, pe care i-ar fi plăcut să i le spună lui Jef, efemerul ei Paris, falsul ei Hector, frumoasa ei iluzie de care nu reuşeşte să se lepede. Parcă sămânţa pe care el i-a trimis-o râzând a sărit de pe gâtul ei pe frunte şi i s-a înfipt în craniu, ca un punct de exclamaţie de surpriză şi de încântare ce rezistă tuturor decepţiilor.

Revoluţia în care mulţi au crezut, sperând să-i vadă curând apoteoza, nu are loc. Marele elan scade, sărbătoarea încetează brusc. Ţara pune lucrurile la punct, cel dinaintea marelui foc de artificii, cu unele nuanţe totuşi. Răsturnarea statului şi schimbarea completă a societăţii nu s-au produs şi nu se vor produce prea curând. Pentru participanţii la revoltă, trezirea la realitate este amară, dar cei mai mulţi se readaptează destul de repede la mediul lor social de origine. Mona, Jef şi câţiva dintre camarazii lor anarhişti refuză întoarcerea la starea precedentă a societăţii, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Şi atunci, neputând să transforme lumea, hotărăsc să-şi schimbe viaţa, părăsesc Parisul şi se stabilesc la ţară. Descoperă într-un sat din Val d'Oise o casă mare, încadrată de un hambar şi de alte clădiri, pe jumătate în ruină. Totul se împarte, atât încăperile şi lucrările pentru a le renova, cât şi mijloacele de a satisface nevoile comunităţii şi, eventual, amorurile. Mijloacele de subzistenţă provin din surse diverse, mergând de la munci mărunte la furtişaguri, trecând prin arta trocului, a descurcatului, cultivarea unei grădini de zarzavat şi creşterea câtorva găini şi capre, cât să fie asigurată autarhia.

După luni de ezitări, Barbara merge să trăiască alături de ei.

Abandonează demisolul şi prăvălia de cutii muzicale. Ca să câştige ceva bani devine meşter giuvaiergiu amator. În loc să ajungă gemolog sau specialist în bijuterii, face podoabe *fantaisie* din materiale obişnuite, din mărgele de sticlă, din resturi de metal sau de piele. Foloseşte orice ciob, orice rămăşiţă, până şi oscioare şi ciocuri de pui. Excelează în arta recuperării şi a reciclării. Din frumosul colier cu două şiraguri de perle de apă dulce, moştenit de la bunica ei şi care se rupsese, confecţionează cercei, pandantive şi inele care au mare succes. Nu păstrează pentru ea nicio bijuterie.

Pe cât îi convine şi o pune în acord cu comunitatea acest mod de a trăi şi de a munci în deplină libertate a timpului, a spaţiului şi a spiritului, pe atât de slab, lipsit de convingere, rămâne angajamentul ei politic, care o pune în dezacord cu ceilalţi. Nu e la înălţimea revoltei lor, care este radicală, iar pentru unii dintre ei, inflexibilă. A ei rămâne confuză şi excesiv de prudentă, după gustul lor, revolta unei mici burgheze ce respinge constrângerile familiale, dar e încă legată printr-un ghem de fire, de rădăcini mai groase sau mai subţiri de mediul său de origine. Ei au rupt-o cu toate categoric, cel puţin aşa îşi închipuie. Ea încearcă fără succes, bate pasul pe loc la marginea lumii lor mentale, politice, psihologice, păcătuieşte printr-o viguroasă aplecare spre îndoială, rămâne sceptică în privinţa luptei lor, care îi apare deseori precum cea a lui Don Quijote luând cu asalt morile şi cu atât mai mult în privinţa unor entuziasme de-ale lor faţă de nişte genii revoluţionare care, dacă le adulmeci puţin, duhnesc a sânge. Însă nu-şi mărturiseşte îndoielile lui Jef, Monei şi celorlalţi, care se împacă totuşi cu aceste contradicţii, ba le ascunde şi de ea însăşi. Dar perplexitatea şi suferinţele amoroase persistă, trimiţându-i semnale obscure, pe care ea se încăpăţânează să le ignore, trecând peste toate reticenţele. Vrea să fie de-a lor, cu orice preţ, gustul lor nemăsurat pentru libertate şi egalitate, despre care ea simte totuşi că sunt cu greu compatibile, o farmecă, starea lor permanentă de răzvrătire, care însă nu duce la nimic concret, o impresionează, îndrăzneala şi insolenţa lor îi impun respect.

33

Într-o după-amiază de octombrie se iveşte brusc un arbore învăluit în lumină, în capătul unei pajişti, într-o lizieră. Poziţia sa uşor retrasă, care-l izolează de ceilalţi copaci de parcă s-ar fi desprins de turma forestieră, îi scoate în relief singularitatea. Barbara, care se întoarce pe bicicletă de la gara aflată la opt kilometri de casă, îl zăreşte când ajunge în vârful unui povârniş. Pierde din vedere imaginea fugară, strălucitoare ca un fulger, îndată ce coboară panta,

bicicleta înaintează cu viteză, urmând drumul şerpuit. Degeaba tot răsuceşte capul, nu mai vede arborele, trup de fulger tăcut, însă brusc, la o cotitură, se pomeneşte la mică distanţă de el.

Stă acolo, imens triunghi isoscel, un pic strâmb. Triunghi de soare vegetal. Este un copac-lalea, înalt de treizeci de metri, bătrân de peste un secol, poate chiar mai mult. Ea îl remarcă pentru prima dată, deşi trece des pe acest drum. Coboară de pe bicicletă, o ia pe câmp şi se apropie de arbore. Scoarţa bate în brun, e brăzdată de crestături şi aspră la atingere. Lumina pătrunde prin frunzele plate şi viguroase, încărcate de galben curat; unele sunt împestriţate uşor cu roşu-portocaliu. La cea mai mică adiere, frunzişul freamătă şi degajă o formidabilă reverberaţie de galben, un zornăit de galben-auriu, galben-sulf, galben-pai şi, de asemenea, galben-şofran. Pe Barbara o apucă o veselie la fel de plină şi simplă, la fel de pură ca vibraţia aceasta de lumină. O jubilaţie fără pricină şi fără măsură. N-are importanţă că nu durează, bucuria nu depinde de durată, ea apare unde şi când îi convine, ca frumuseţea, sclipeşte ca un fulger, fuge, e nebunatică, însă aşchiile solare, pe care le aruncă în goana sa, se înfig viguros în carne, nu se lasă uitate. La primele ploi abundente de noiembrie, frunzele îşi vor pierde luciul, se vor închide la culoare, iar la primele vijelii, vor fi smulse, împrăştiate, apoi va veni gerul, copacul-lalea va fi desfrunzit tot, scoarţa va deveni mai cenuşie şi mai crăpată. Dar nimic nu va putea şterge ce a avut loc: această clipă de splendoare ivită din efemera îmbrăţişare dintre un arbore şi soare. Din frumuseţea care se dezvăluie pe neaşteptate, apoi piere, din strânsoare radiind de iubire ce curând se desface, din bucuria ce se revarsă şi se retrage, ceva stăruie întotdeauna chiar şi după ce acestea dispar. Tot ce excedează în intensitate, în prezenţă, în savoare lasă o urmă. Ai crede că ea însăşi era atât de insipidă când a venit pe lume, încât mama ei s-a purtat de parcă naşterea nu ar fi avut loc. Nu, mama sa a fost cea lipsită de înzestrare, cea neatentă.

În timp ce pedalează se gândeşte iar la povestea lui Paul de a doua zi după convertirea sa amoroasă, la legenda acelui Ruusbroec luminând ca soarele un tei la miezul nopţii, în mijlocul pădurii Soignes. Frânturi de fraze îi vin în minte. *Într-o noapte întunecoasă, l-au zărit şezând sub un tei care scânteia ca presărat cu aur... Trupul său era lampa, inima era focul...* Dar aici e vorba de un copac-lalea, nu de un tei şi cu atât mai puţin de un om, şi niciun fel de sfinţenie nu e în joc, doar o sacralitate vegetală. Nici suflet, nici spirit care să plutească într-o lume nevăzută. De ajuns. Barbara a învăţat să se mulţumească doar cu pământul, aici şi acum.

Tovărăşia politico-amoroasă cu Jef şi banda lui în casa din Val-d'Oise durează mai mulţi ani, timp în care se întoarce arareori la familia sa. Când îşi revede tatăl, el se arată la fel de discret în privinţa vieţii lui ca şi ea însăşi în privinţa propriei vieţi, le este suficient să descopere cât de diferite sunt lumile în care trăiesc. El, în cea care a fost întotdeauna a lui, organizată, solidă, ancorată în grija pentru ordine şi coerenţă, pentru lucrul bine făcut, pentru autonomie şi responsabilitate. Ea, într-o nebuloasă tot mai spiralată şi gazoasă, pradă unor explozii sporadice, cu forţă variabilă. El ştie doar că ea a abandonat tot, munca, garsoniera, planurile de a-şi relua studiile – care, oricât de mediocre le considera el, erau totuşi mai bune decât nimic. Noile alegeri făcute de fiica sa, despre care nu ştie detalii, dar pe care le bănuieşte stupide, îl mâhnesc. Îl dezamăgeşte din ce în ce mai mult şi din ce în ce mai repede. Iar ea, ea simte o bucurie plină de furie să vadă cum pierde preţuirea lui; când va fi dispărut complet această preţuire, cu care el s-a arătat mereu foarte zgârcit, ea va înceta, în fine, s-o aştepte, s-o cerşească chiar. Şi, indirect, se va elibera şi de pasiunea nesatisfăcută pentru Jef, de prieteniile îndoielnice cu ceilalţi. Cât despre Viviane şi copiii ei, îi vede şi mai rar. Fiecare îşi urmează calea, Jeanne-Joy pe cea a muzicii, Paul pe cea a Dumnezeului său saltimbanc, Chantal pe cea a dansului. Trei artişti şi niciunul care să se dovedească mediocru, dimpotrivă. Nu ca ea, meştera de bijuterii de doi bani.

Chantal s-a întors în Europa, s-a stabilit de puţină vreme în Germania. Urmează exemplul unei dansatoare coregrafe care a studiat cu câţiva ani înaintea ei la Juilliard School din New York şi care acum conduce în Germania baletul din Wuppertal, o anume Pina Bausch, care face, se spune, spectacole nebuneşti, derutante în amestecul lor de poezie şi deriziune, de tandreţe rănită şi brutalitate. Jeanne-Joy locuieşte la Lausanne, cu un violonist, amândoi făcând parte dintr-un cvartet de coarde care începe să-şi facă un nume. Iar Paul îşi continuă existenţa de artist itinerant, fiind tot mai dedicat artei mimului şi a măştii, pe care o practică şi o predă în diverse locuri. Nu mai vorbeşte de călugărie, fără totuşi să-şi fi renegat credinţa care i se revelase cu iuţeala unui fulger pe un cer liniştit. Exaltarea de la început s-a spulberat, aşa cum lent se risipeşte pâlpâirea de aur, de albastru-pal şi de roz diafan pe mare când soarele se retrage sau se ascunde, lăsând un strop de foc, de pură încântare în adâncul retinei, şi ce nu se mai vede afară, dar s-a văzut într-adevăr cu intensitate se strecoară înăuntru, în carne, se afundă în ea, se răspândeşte în sânge şi acolo devine dorinţă veşnic nerăbdătoare.

În cele din urmă Viviane se sătură de hoinărelile ei, îşi reia viaţa

sedentară lângă soţ. Dar trece de la o extremă la alta, nu mai iese din casă, ca pe vremea când suferea de narcolepsie. Totuşi, boala n-a recidivat, e altceva, mai puţin spectaculos decât bruştele crize de somn de odinioară; este o lentă acumulare de oboseală, punctată de accese de febrilitate.

Dar Lili a rămas în Barbara, o parte mereu la pândă, ascultă cu urechi surde veştile pe care tatăl ei i le rezumă la răstimpuri, ea se ţine pe cât posibil la distanţă de această familie pe care învăţase s-o considere a sa pe parcursul sinuos al atâtor conflicte, răni nemărturisite, aşteptări şi revolte ascunse, această familie de care se descoperise mai ataşată decât crezuse, decât voise. Se integrase complet în ea. Moartea unuia dintre membrii acestui corp eteroclit, tumultuos, i-a dezvăluit limitele şi pericolele unui asemenea amestec. Orice corp pasional este un corp negru care absoarbe orice radiaţie primită, o devorează, o înghite, dar nu trimite înapoi nicio strălucire, doar arsuri, pârjoluri. Aşa priveşte ea lucrurile acum şi, fără să meargă până într-acolo, încât să facă tabula rasa cu trecutul ei, cu mediul ei familial, cum pretind că fac unii dintre camarazii extremişti, acea Barbara care a devenit, care s-a supus cu severitate învăţăturii lui Diogene, redusă la o artă a deriziunii adesea cizelată până la autoderiziune, stăruie să ţină încătuşaţi „anii Lili“, să-i dezactiveze. Doar micuţei Sophie îi permite când şi când să se invite în gândurile ei, să poposească acolo o clipă, cu privirea ei, toată numai candoare şi arsură, lipsită de plânset şi de reproş, privirea ei ca noaptea, imensă şi translucidă, în forma unui *de ce* absolut, adresat lumii, fără un cuvânt.

35

Ultima dată când a trecut pe la părinţi pe acasă Barbara a găsit aparatul Kodak Retina pe care Viviane şi-l cumpărase cândva. Cel care provocase nenorocirea, într-o frumoasă dimineaţă de duminică, într-o poiană însorită. Era aranjat cu grijă în tocul lui din piele neagră, vârât într-o cutie de carton cu obiecte diverse, sortite să fie date sau vândute la vreun anticariat. L-a luat cu ea. Când scoate aparatul din etui, constată că e încărcat şi se uită la contorul de imagini. Au fost făcute nouă fotografii, mai sunt cincisprezece cadre. Oare cele nouă imagini fixate deja datează din ziua fatidică, păstrează amintirea tinerelor fete cum erau toate patru pe atunci, îmbrăcate dichisit ca să-i placă lui Viviane? „Să vă faceţi frumoase!" Asta da, aşa şi erau în ziua aceea, cu părul aranjat, purtând rochii drăguţe, care cu pliuri, care cu flori, care cu buline sau dungi, gătite pentru dezastru. Barbara vrea să-şi alunge teama în care e amestecată şi curiozitate, folosind până la capăt bobina intactă încă pe trei sferturi, şi nu pentru a fotografia

flori, un apus de soare, un lucru sau altul care să fie graţios, fermecător, cum erau ele, cele patru păsărele cu penaj pestriţ, dintre care una era sortită unei morţi iminente, o alta, unei spaime ce avea s-o tulbure multă vreme, o alta, fugii, şi ea însăşi unui sentiment de intensă incertitudine, ci altceva, cu totul altceva, care să fie în stare brută, ca o bucată de piatră, de fontă, de lemn sau de aur neprelucrat, un mineral ieşit din pământ, ceva care să fie sălbatic, şi dur, şi aspru, cum poate să fie realitatea la orele ei obişnuite sau iubirea dezgolită de orice veşmânt sentimental. Cum este corpul masculin al cărui sex se înalţă, împodobeşte, se exaltă şi se îmbată de el însuşi, acolo unde femininul îşi ţine ascunsă puterea şi tăinuită plăcerea, provocând avida, nesăţioasa curiozitate a bărbaţilor şi sfidându-le pe vecie înţelegerea, chinuind-o, exacerbându-le astfel dorinţa şi adesea brutalitatea.

În unele seri, Jef vine la ea, în încăperea pe care şi-a amenajat-o într-o parte a hambarului şi care-i serveşte drept atelier, dormitor şi living-room. Un paravan din bambus, cu patru panouri, îi permite să delimiteze după nevoi spaţiul sălii sale cu folosinţe multiple, fiind şi el polivalent, îndeplinind când funcţia de hotar, când pe cea de ecran împotriva potopului de soare de la începutul după-amiezilor de vară, când de adăpost împotriva curentului, când de cameră privată. Jef adoarme întotdeauna după ce face dragoste, doborât, răsturnat pe spate, cu braţele depărtate în jurul capului, formând un disc spart, cu picioarele întinse ca un compas uşor desfăcut. I se întâmplă să doarmă aşa ore întregi, fără să se mişte, ca şi cum ar căuta să se menţină în starea de uitare şi de violentă uimire creată de orgasm.

Într-o dimineaţă, când el doarme alături, ea se trezeşte înaintea lui. E foarte devreme, abia se crapă de ziuă, dar s-a făcut deja cald. O lumini gri bătând în roz scaldă încăperea. Îl priveşte pe Jef, culcat în poziţia sa obişnuită. Corpul lui pare foarte neted sub cearşaful brăzdat de cute şi mai întunecat decât este în realitate, aproape ca ambra, pe fondul pânzei albe. Cu degetele ea îi atinge uşor gura, pieptul, pântecele, pliul pântecelui, sexul, care abia tresare şi, lent, se ridică, se întăreşte. Pe măsură ce se întinde, pielea devine opalină, culoarea nisipului cu vinişoare de un violet-pal. Îşi pune mâna pe mădularul lui, îi simte în palmă căldura şi percepe discretele pulsaţii ale sângelui sub piele. Îşi retrage mâna, se uită la acest membru ieşit în relief în mijlocul corpului inert şi o întrebare îi răsare în minte, se instalează acolo: o iubeşte acest bărbat, ea îl iubeşte? El, poate, în felul lui, ea, da, cu siguranţă.

Cu siguranţă? Dar de unde îi vine această certitudine, pe ce se bazează? După cei câţiva ani petrecuţi sub acelaşi acoperiş, în mijlocul unui trib pribeag şi agitat, ce ştie ea, ce înţelege ea cu adevărat despre

el şi el despre ea? Şi, de asemenea, fiecare despre sine însuşi? Ce au învăţat unii de la alţii şi cât au dat, cât au luat unii de la alţii? Puţin, mult, cu pasiune, nebuneşte, nimic; deopotrivă mai puţin şi mai mult decât îşi închipuie. Lăsând la o parte că n-a reuşit a împărtăşi convingerile politice şi revoluţionare ale camarazilor săi, ea a primit printre ei o educaţie sentimentală pe cât de dezordonată, pe atât de remarcabilă – nu doar de la Jef, ci de la toţi membrii comunităţii, prin simplul fapt de a fi în contact zilnic, de a se confrunta unii cu alţii, cu dorinţele, excesele şi lipsurile lor, cu spusele şi nespusele lor, cu iluziile şi cu sincerităţile lor, cu exigenţele şi contradicţiile lor. Această educaţie nu este sentimentală într-un sens restrictiv, al sexualităţii şi al neliniştilor amoroase, ci înglobează tot: singularitatea umană, labirinturile sale, paradoxurile sale, viaţa.

Corpul lui Jef, despre care a dobândit totuşi cea mai intimă cunoaştere, i se pare dintr-odată străin, ca o carte familiară, deseori citită şi recitită, frunzărită, studiată, adnotată şi a cărei scriere ar suferi o bruscă transliterate în caractere necunoscute. O carte goală de orice conţinut, un corp absent sieşi – sau, mai exact, ei, Barbarei, amanta care şi-a înghiţit atâta vreme gelozia. O carte scrisă alb pe alb, fără viaţă, negru pe negru, calcinată, un trup zăvorât în faţa vântului, în faţa nopţii. Zăvorându-şi taina în sine. Un corp poruncitor care, fără cuvinte, impasibil, îi interzice atingerea, aşa cum i-au interzis-o într-o zi cel al tatălui ei beat şi dezbrăcat, cel al lui Christine cu capul bandajat şi copila Sophie, îmbrăcată în flori, în sicriul său miniatural. Toate aceste corpuri ale iubirii, filială, de soră, maternă, şi, cel mai încărcat de iluminări scurte şi de întunecări, cel al iubirii carnale.

Iubirea, cuvânt care nu conteneşte să bolborosească în ea, violent şi nesigur. Profunzimea, adevărul său îi tot scapă, din copilărie, dintotdeauna, trăgându-se înapoi ori de câte ori ea crede că e gata să-l atingă, să-i simtă flacăra. Iubirea, cuvânt buimac.

Ea se ridică, ia aparatul foto, prinde în cadru pântecele celui adormit. Şedinţa e rapidă, nu caută si obţină ceva frumos, ci doar să repună lucrurile la locul lor, să-şi reconsidere întrebările, să-şi înlăture dorinţele neîmplinite, să-şi reseteze iubirile blocate şi să-şi reaşeze viaţa pe făgaşul ei, presupunând că există aşa ceva.

Rezultatul şedinţei fotografice improvizate este un eşec aproape complet. Imaginile vechi luate de Viviane sunt acoperite de un cenuşiu-gălbui, ca o ceaţă sulfuroasă, nu se disting decât forme vagi, iar cele recente, în afară de una, sunt de-a dreptul negre, obturatorul aparatului prea multă vreme nefolosit se înţepenise de la al doilea cadru. Chiar şi unica fotografie surprinsă este ratată, imaginea evocă mai degrabă o stalagmită lemnoasă crescând strâmb, care ezită în ce direcţie să se îndrepte, de culoarea plumbului şi cu conturul marcat de

brun ruginiu, decât un sex în erecţie. Fantome înceţoşate şi o concreţiune feruginoasă. În acelaşi timp, acest mic fiasco fotografic se dovedeşte foarte eficace, îi serveşte Barbarei drept detonator, punând capăt nehotărârii sale – să continue sau nu această viaţă în comun, ale cărei atracţii, atât de puternice la început, nu încetează să slăbească, lăsând-o într-un echilibru tot mai instabil, împărţită între ataşamentul faţă de unii membri ai grupului, dar şi faţă de loc, şi o insatisfacţie înăbuşită. Fotografiile ratate par să-i arate că, de fapt, ea este cea care se pierde în ceaţă şi care trăieşte strâmb, încremenită într-o emancipare artificială şi o minciună confuză, şi că e timpul să plece, să meargă să-şi urmeze în altă parte şi în alt mod educaţia sentimentală. Marele şoc pe care l-a resimţit într-o zi îndepărtată din copilărie, când motivul prezenţei sale în lume şi al lumii înseşi îi copleşise brutal spiritul, o stăpâneşte încă, în surdină şi cu încetineală, dar este acolo, dăinuie, iar acest motiv, care n-a primit graţia unui răspuns mistic, cum i s-a întâmplat lui Paul, nu se mulţumeşte cu niciun răspuns politic, oricât de extrem sau de utopic ar fi, cu niciun răspuns amoros, favorabil sau nefericit.

36

Izolarea lui Viviane se adânceşte, acum nu mai iese nici din camera ei. Petrece ore întregi aşezată la o măsuţă din faţa ferestrei, cu un vraf de foi albe aranjate la o margine. Ore întregi aplecată asupra unei pagini imaculate pe care, după ce aşterne câteva cuvinte, o mototoleşte şi o aruncă la coş. La sfârşitul zilei, coşul este plin, masa, goală, iar ea, şi mai epuizată. Gabriel, căruia refuză să-i explice, la fel ca tuturor celorlalţi, motivul acestui efort de a scrie, pe cât de compulsiv şi încrâncenat, pe atât de steril, descoperă totuşi un indiciu netezind foile. Obsesia care o bântuie pe Viviane este epistolară, fiecare pagină boţită conţine doar începutul unui rând, cel al formulei de salut adresate destinatarului scrisorii imposibile, iar acest destinatar este, invariabil, Paul. „Dragul meu Paul", „Dragă Paul", „Dragul meu fiu“, „Copilul meu“, „Paul", „Tu“... Mama nu găseşte expresia pocită ca să se adreseze fiului ei, niciuna care să o mulţumească, şi nu reuşeşte să treacă de acest prag; apostrofa a devenit piedică. Şi doar i-a scris adesea în trecut, ca şi celorlalţi copii ai ei, însă niciodată nu s-a lovit de un asemenea obstacol, de o asemenea neputinţă greu de înţeles. La întrebările stăruitoare ale lui Gabriel sfârşeşte prin a răspunde cu o cerere: să-l caute pe Paul şi să-i spună să vină să o vadă, vrea să-i vorbească. În faţa unei foi de hârtie, nu izbuteşte, cuvintele se îngroaşă, se încleiază în albeaţa paginii, duhnesc a searbăd şi a minciună. Poate, prin viu grai va ajunge, în sfârşit, să-i spună ce are să-i destăinuie.

Ea spune „prin viu grai", însă expresia este inadecvată, aproape ironică, într-atât vocea ei, odinioară expresivă şi bine timbrată, începe să răguşească, corzile vocale „ruginesc" şi se gâtuie lent, roase încet-încet de finele rotocoale albastre, delicios de dulci, ale tuturor ţigărilor din tutun blond pe care le-a fumat. Viviane simte cât de tenace sunt înăsprirea, răguşeala şi ştie că se agravează iremediabil, că se va face tot mai greu auzită, apoi ajunge să nu mai poată vorbi deloc. N-a zis încă nimic despre gravitatea răului ascuns în gâtul ei, îi cunoaşte numele, dar nu îndrăzneşte să-l pronunţe în faţa apropiaţilor săi, de parcă simplul fapt de a-l rosti ar risca să confirme irevocabil boala, să-i grăbească evoluţia, chiar. Trăieşte cu groaza cuvintelor, a magiei lor, a puterii lor incontrolabile. Împiedicate de scriere şi de rostire ele i se înnoadă într-o tumoare albastru gudron în gât.

Paul vine. Discuţia pe care o are în cameră, cu mama lui, durează mult. Când, la sfârşitul întrevederii, Gabriel îl chestionează, Paul evită întrebările sau, mai bine zis, răspunde într-un mod atât de ocolit, de sucit, încât răspunsul lui nu aduce nicio lămurire. Spune doar că tocmai a primit o veste formidabilă, pe care totuşi o ştia dintotdeauna, ignorând-o, în acelaşi timp, profund. Şi adaugă apoi că un secret care se mărturiseşte prea decalat în timp nu-l luminează brusc pe cel căruia îi este dezvăluit, ci mai degrabă îl tulbură, îi întunecă gândurile şi mai mult îl năuceşte după aceea. Raţiunea se clatină şi nu-şi mai găseşte nici temei, nici odihnă. Unde este realitatea, unde ficţiunea, unde minciuna, unde adevărul? Dar e fericit că mărturisirea a avut loc. Uluit, complet dezorientat şi fericit. Acest adjectiv pe care-l repetă, „fericit", sună nu fals, ci neobişnuit, deviat de la sensul său, nu mai trimite la o stare de bucurie, ci desemnează mai degrabă un soi de transfigurare, de surpriză, de violenţă pură şi de bucurie vidă, de real şi ireal împletite. Fiul pare să fi fost lovit de sindromul enigmei la contactul cu mama lui, sfinxul cu glas de rugină.

37

Să plece, să se îndepărteze, să-şi ignore rudele, să nu mai ştie de casă, pielea, carnea şi inima ei să dea uitării o iubire de multă vreme falimentară, fără a se lăsa totuşi din nou dusă de val, aşa străbate timpul, printre zdruncinături şi ţăndări, Lili Barbara. Se întoarce la Paris, închiriază o cameră în arondismentul XX, învaţă iar să trăiască singură. Învaţă să poată să trăiască singură. Dimineaţa asigură serviciul telefonic la un centru medical, după-amiaza confecţionează bijuterii *fantaisie*, pe care câţiva comercianţi i le cumpără ca să le revândă în magazinele lor, seara, urmează cursuri de desen şi de sculptură. Puţin îi pasă de bijuterii, are chef să se confrunte cu alte materiale, cu alte creaţii, mai voluminoase. Lut, fier, piatră, beton,

împarte un atelier cu alţi ucenici artişti o vreme, e pasionată de amprentele de pe sâni, pântece şi coapse ale femeilor mânjite cu vopsea albastră şi şabloanele ultramarin-intens ale plasticianului Yves Klein, dar mai ales de lucrările sculptoriţei Germaine Richier, de corpurile ei hibride, diforme, perforate. Corpul, iar şi iar, corpul în toate stările sale, în toate zbaterile lui, erotice, războinice, ludice, în toate metamorfozele sale, sublime, monstruoase.

Plecarea ei din casa de la Val-d'Oise este urmată de multe altele, clădirea cea mare îşi pierde locatarii treptat, până se goleşte. Comunitatea se destramă încetul cu încetul, a trecut vremea ei, cea a marilor speranţe exaltate de convingerea că oricui i se poate cere imposibilul. Tinereţea unora şi a altora începe să-şi piardă vioiciunea, spiritul lor de revoltă, de sfidare şi de joacă s-a tocit. Unii se întorc la vechiul lor mod de viaţă, uitând repede ce nu va fi fost pentru ei decât un vesel interludiu, alţii, care nu renunţă la idealuri, se înscriu în partide politice, moderate sau extremiste. Mai rămâne o mână de intransigenţi, ostili la orice, inclusiv partide şi orice formă de politică tradiţională; printre ei, Jef şi Mona. Degeaba au alergat, au dansat, s-au agitat, au sărit, lumea cea veche, pe care o dispreţuiesc, se agaţă de ei, îi înconjoară. Revoluţia nu şi-a ţinut promisiunile, frumuseţea nu zburdă nici pe câmpuri, nici în stradă, şi-a pierdut insolenţa, asprimea. Marea n-a plecat odată cu soarele, nici pământul, cu norii, pământul se învârteşte în jurul axei sale, aceeaşi, cu obstinaţie, iar norii curg în depărtare, catadicsind să-şi arunce doar umbra asupra lui. Se simt trădaţi, păcăliţi, aceşti refractari care se cred puri precum Perfecţii Bisericii Catare, visurile lor sunt exagerate şi fiind astfel expuşi la o realitate atât de săracă, la atâta mediocritate satisfăcută, se înăcresc, îşi ies din fire, visurile lor se preschimbă în himere negre şi o furie vâscoasă pune stăpânire pe inima lor, pe care ei o voiau solară.

Părăsesc, la rândul lor, casa, care nu mai este decât decorul unui teatru în relaş nelimitat, fiindcă toţi actorii au dezertat. Nu se întorc în sânul societăţii, unde nu mai există de-acum un loc pentru ei, e prea limitată, prea meschină această societate care s-a culcat iar, ca un câine docil, lângă vechii stăpâni. Se îndreaptă spre marginile ei, se afundă acolo. Iau calea codrului în propria ţară, prinsă în capcana unei păci sterile, care îi exasperează, şi curând, în numele nesociabilităţii lor, devenită stridentă, improvizează o gherilă de ţicniţi. Barbara le pierde urma şi nu o caută, drumurile lor s-au despărţit, fiecare să-şi vadă de cel pe care l-a ales.

38

Viviane a slăbit atât de mult, că pare doar schiţa femeii care era

cândva, iar culorile contrastante, care-i subliniau frumuseţea, au pălit – părul este cărunt, tenul, livid, bătând în galben, nu se mai fardează, buzele-i sunt albicioase, ochii, şi mai adânciţi în orbitele maronii. Această tentă cenuşie care-i decolorează chipul, îl sapă şi-i aşterne umbre palide nu-i ruinează frumuseţea, o decalează, o golesc, o poartă spre un hotar unde vizibilul se uneşte cu tăcerea.

Şi în tăcere se adânceşte acum tot mai îndelung. Vocea ei e mai degrabă slabă decât răguşită, de-abia se mai poate auzi. În privirile ei urcă la suprafaţă o mirare care, când se întinde în cercuri lente, mătăsoase, când se învecinează cu groaza. Pare să nu mai vadă decât printr-un geam, iar geamul se abureşte pe măsură ce viaţa se retrage, i se stinge în trup. Când zâmbeşte, o uşoară contracţie persistă la comisura buzelor multă vreme după ce ea încetează să zâmbească şi acest mic rid care întârzie în colţul gurii parcă e un foarte discret adio adresat tuturor, şi nimănui. Îşi ia rămas-bun prin semne infime, a căror iniţiativă nu-i aparţine, de care nu e nici măcar conştientă.

Şi vine şi ultimul semn când zace la pat de săptămâni – o tresărire a vocii, pe cât de plăpândă, pe atât de bogată. Vorbeşte, spune frânturi de cuvinte, în şoaptă, cu ochii pe jumătate închişi, agitându-şi uneori mâinile câteva clipe peste pliul cearşafului. Gabriel se apleacă foarte aproape de faţa ei, îi atinge cu urechea buzele care şoptesc într-o imperceptibilă mişcare, pentru a încerca să desluşească ce spune, însă ce murmură ea este de neînţeles nu atât din cauza afoniei, cu care se luptă pentru o ultimă şi victorioasă dată, cât pentru că foloseşte o limbă pe care el n-o cunoaşte. Ea vorbeşte în română, limba ţării unde s-a născut acum aproape şaizeci de ani, pe care a părăsit-o, fetiţă fiind, când părinţii ei au emigrat în Franţa. N-a mai vorbit-o niciodată, nu i-a învăţat nici pe propriii ei copii s-o vorbească, însă limba repudiată se întoarce chiar înainte să cadă cortina, dă la o parte cea de-a doua limbă, cea adoptivă, şi-şi cere *in extremis* dreptul de a fi rostită. Dar ca să spună ce, cui? Nu mai e vorba despre secretul legat de Paul, de acesta s-a uşurat, ci doar de o dorinţă copilărească de a gânguri, de o plăcere pură de a se juca puţin cu toate cuvintele, de a le savura sonoritatea. De altfel, un râs subţirel răzbate în surdină printre frazele murmurate, se înalţă, deşi împiedicat, înlătură cuvintele, le împrăştie într-un nor de vocabule la capătul puterilor, o fetiţă se joacă undeva, în corpul lui Viviane, lansează cuvinte ca nişte bile, nişte zaruri, nişte titirezi care se rotesc şi vibrează plăcut, apoi un şuierat prinde viaţă, puternic, îi umple gura, îl alungă brusc pe copilul ascuns şi ale sale vocabule gângurite. Un zvâcnet îi saltă bustul, capul se ridică pe gâtul încordat, ochii se deschid foarte mari, negrul-albăstrui al irisului capătă o sclipire de cuarţ, îşi aruncă braţele în aer – spre Gabriel? Spre copilul ei pierdut şi regăsit? Spre fereastră, spre

un pic de aer, de spaţiu, de lumină? Spre nicăieri?

Christine, Sophie, Viviane, *I, purpuri, sânge, râsul unei frumoase guri...* Cavoul adăposteşte de-acum trei generaţii de brunete cu ochi negri, o adolescentă, o fetiţă, o femeie matură. Nu au coborât în el în ordine, dar în prezent, ele sunt în afara vârstei, s-au sustras timpului. Chipurile lor frumoase s-au cufundat în noapte, acolo au eşuat şi dispar. Tăcerea gurilor în pământ, pietriş, lemn, tăcere purpură, dar în egală măsură, neagră, îngheţată şi albă ca de var.

După ceremonia înmormântării, Paul se face ecoul frumoaselor buze ale lui Viviane şi în faţa familiei reunite povesteşte ce i-a dezvăluit ea cu câteva luni înainte să moară.

39

Paris, februarie 1943. Viviane se pregăteşte să iasă din imobilul în care locuieşte. Poartă un mantou cu croială amplă şi guler lat, din astrahan, cu două feţe, negru pe-o parte şi gri deschis pe cealaltă. În dimineaţa aceasta a etalat negrul la exterior. În clipa când întinde mâna spre uşa mare, cu două canaturi, uşa se deschide subit, o femeie dă buzna şi se ciocneşte de ea. „Luaţi-l, iute, ascundeţi-l, salvaţi-mi copilul!" Vocea e slabă, gâtuită parcă, mai mult imperativă decât imploratoare, cuvintele sunt grăbite, iar gesturile, încă şi mai rapide şi bruşte. Îndeasă un pachet în braţele lui Viviane, care se trage înapoi, nu pricepe nimic. Strigăte, tropăit de cizme alergând umplu strada, se apropie. Femeia ezită o clipă, cu ochii holbaţi, scrutează cu privirea holul, caută o ieşire, o uşă secretă, nu vede niciuna, aşa că se repede spre scară, are nasturii descheiaţi la paltonul din postav brun tărcat, care i se desface ca un trapez în jurul corpului. Urmăritorii care urlă sunt la doar câţiva metri. Deşi încă năucită, Viviane îşi învinge inerţia şi se ascunde sub scări, se chirceşte la adăpostul ei, se strânge ghem acolo, cu pachetul lipit de piept. Urmăritorii, în număr de patru, năvălesc cu zgomot în clădire. Nu vorbesc, vociferează, îşi insultă prada, care continuă să urce cu paşi precipitaţi şi zadarnici. Doi bărbaţi se năpustesc pe urmele ei, alţi doi aşteaptă la baza treptelor. Se pun pe râs; *youtre*[10] e ca un şobolan. Viviane, ghemuită în firida ei, e frapată de acest cuvânt pe care nu l-a auzit niciodată sau l-a auzit fără a-i da atenţie, fără a-i remarca hidoşenia, fără a înţelege cât e de abject, aşa cum nu şi-a făcut niciodată griji pentru soarta rezervată evreilor, a căror persecuţie se accelerează şi se agravează de la începutul Ocupaţiei. Paşii fugarei şi ai urmăritorilor răsună pe scara din lemn, într-un ritm sacadat. Treaptă după treaptă, spre nicăieri. Alergătură, strigăte, insulte şi râsete se amestecă într-o zarvă enormă, care se aude în tot imobilul, până în curte şi în beciuri, cu siguranţă. Nimeni nu iese pe palier, locatarii se prefac că nu-i nimeni acasă.

Copilul înfofolit într-o ţesătură de lână doarme liniştit lângă gâtul lui Viviane, la căldura gulerului de blană. Răspândeşte un iz dulceag de lapte, săpun, piele umedă de bebeluş care transpiră în coconul din lână. Dar pe frunte se simte un alt miros, mai proaspăt, uşor, pudrat; parfumul mamei lui, fără îndoială. Viviane închide ochii, se concentrează, caută să recunoască parfumul, marca, se străduieşte mai ales să-şi distragă mintea, să-şi potolească bătăile inimii, prea puternice, prea repezi, se teme să nu trezească bebeluşul. Dacă el începe să plângă... Adulmecă fruntea copilului, crede că descoperă o aromă de mimoză, cu note de liliac, poate. Un zgomot de luptă, un strigăt ascuţit o forţează să deschidă ochii. Se ghemuieşte cât poate de mult, îşi ţine răsuflarea. Un şuierat, o izbitură surdă. Femeia e acolo, foarte aproape, cu faţa lipită de sol, cu braţele răsucite, cu mâinile lipsite de vlagă pe dalele pardoselii; una dintre ele zace chiar la marginea zonei de umbră unde Viviane se ascunde, ca şi cum s-ar întinde ca să atingă copilul. Părul i s-a desfăcut, s-a împrăştiat în jurul capului. O băltoacă de păr negru, lucios, foarte frumos. Lent, sângele începe să tivească băltoaca neagră. Din fundul adăpostului său, Viviane zăreşte părul femeii, atât de asemănător cu al ei. Remarcă unghiile de la mână, bombate şi roz, dar roase până-n carne. Faţa nu i-o vede deloc, îşi aminteşte doar ochii larg deschişi, imenşi, ai femeii, când a răsărit în cadrul uşii batante. Nu, nici măcar ochii, n-ar putea să le descrie forma sau culoarea, însă privirea da. O privire desprinsă de ochi, de iris, de pleoape, parcă un soi de pală de vânt rătăcită ar fi orbit-o, o privire-vânt-voce la capătul puterilor, extenuată, imperioasă în implorarea ei. „Luaţi-l, iute, ascundeţi-l, salvaţi-mi copilul!"

Micuţul e acolo, adâncit în căldura gri-argintie a astrahanului, doarme cu hotărâre, calm şi mai cu seamă la momentul oportun, ca şi cum vrea să nu vadă nimic, să nu audă nimic, să nu afle nimic din ce se petrece foarte aproape de el şi într-un vacarm îngrozitor.

Vrea să trăiască, se gândeşte Viviane. Nu ştie dacă e fată sau băiat. Nu ştie nimic în afară de un lucru: vrea să trăiască. Vrea să trăiască orice-ar fi, să nu sfârşească precum micuţii miei caracul cu blana buclată, ucişi la câteva ore după naştere pentru a se confecţiona scurte, cape, manşoane, pălării, mantouri precum cel pe care-l poartă ea. Câte cadavre de caracul au fost necesare pentru magnifica ei haină? Dintr-odată se simte înveşmântată în moarte, în ruşine, dar alungă imediat această impresie fiindcă trebuie să ocrotească dorinţa de a trăi, pe cât de placidă, pe atât de încăpăţânată, care iradiază din trupuşorul strâns lângă ea. Iar hotărârea mută a orfanului care nu e conştient de asta o sperie şi o linişteşte deopotrivă.

Femeia alunecă, se îndepărtează, iese din câmpul vizual al lui Viviane. Bărbaţii târăsc corpul de picioare înjurând, trăgându-l până în stradă. Uşa se trânteşte. Liniştea se aşterne iar în hol, dâre roşietice

lucesc pe jos. Pentru prima oară Viviane observă că pardoseala e ca o tablă de şah din marmură, unde alternează negrul şi griul-deschis. Se gândeşte iar la mieii masacraţi. Copilul oftează uşor, se mişcă puţin, ea îl ridică atentă şi-l priveşte. El mijeşte ochii, somnoros. Scoate câteva sunete discrete, pe buze îi apare o bulă de salivă, schiţează un zâmbet şi începe să gângurească. Viviane iese de sub scară, se grăbeşte să plece înainte ca locatarii să se aventureze pe palier şi să coboare scările prudenţi şi curioşi.

Frigul e tăios, Viviane merge la întâmplare, nu ştie încotro s-o apuce, cu copilul ce să facă, ce să hotărască.

În cele din urmă, se întoarce acasă, cu bebeluşul ascuns sub mantou. Îl dezbracă; e băiat, necircumcis. Încă de la naştere mama lui s-a îngrijit să-l salveze. *Youtre*. Cuvântul îi vine iar în minte, intact în hidoşenia, în violenţa lui. Ar vrea să-l smulgă din amintire, dar îl simte înfipt acolo, lipicios, ca un şancru, o mucozitate, o ulceraţie, îşi înghite lacrimile de furie, îşi încleştează maxilarele. Oare copilul o emoţionează, îi tulbură spiritul, până atunci nepăsător faţă de cei persecutaţi de ocupant şi de colaboratorii săi zeloşi, sau femeia cu privire pierdută în vânt? Femeia zdrobită de o pardoseală de marmură, cu păr negru, tivit cu roşu şi mâini inerte, cu unghiile roase. *Youtre*. Cuvântul izbeşte în mintea ei cu lovituri obsedante, un zgomot moale şi aspru în acelaşi timp, iar furia creşte în ea. Micuţul se tot agită, plânge, îi e foame. Ea e stângace, nu ştie să se ocupe de un sugar, şi-a încredinţat foarte devreme fiica unei dădace, a avut prea puţin grijă de ea. Improvizează.

Şi lucrurile se succed foarte repede – hotărârea de a păstra copilul, de a spune că e al ei, de a trişa în privinţa datei de naştere, a originii lui, de a-i da un prenume comun, Paul, şi de a-i inventa un tată care are un nume de familie obişnuit, Bernard, de a-şi lua înapoi fiica, de a se muta cât mai curând. Aşa se face că pruncul se naşte a doua oară, în mare grabă, întinerit cu patru luni, lipsit din capul locului de identitatea sa, de întregul trecut familial. Aşa se face că Viviane O ia la ea pe Jeanne-Joy, care plânge multă vreme după doica ei, de care a fost despărţită. Aşa se face că învaţă rolul de mamă din zbor. Aşa se face, în sfârşit, că suceşte gâtul cuvântului aducător de moarte, youtre, îl aruncă în neant şi onorează promisiunea pe care totuşi nu i-a făcut-o femeii cu privire de vânt nebun. Acest vânt e cel care o împinge şi o ţine, care o obligă.

După aceea însă ce e de făcut? Când, la ce vârstă să-i dezvăluie copilului adevărul? Şi care adevăr, în fond? Că a văzut-o pe mama lui hăituită, că a văzut-o murind sub ochii ei? Ce rost ar avea să-i spună asta, când nu poate să adauge ceva despre această mamă şi cu atât mai puţin despre tată? De ce să-l copleşească pe copil cu o dezvăluire

incompletă, care n-ar face decât să deschidă un vid în jurul lui, să-l sortească unei dureri inconsolabile? Zi după zi, an după an, Viviane a amânat clipa când avea să-i mărturisească totul lui Paul şi n-a încredinţat nimănui secretul, nici lui Falaize şi nici lui Gabriel. Cu vremea, adevărul a devenit ficţiune, absurditate, iar minciuna, fiind mereu menţinută, protejată, a devenit realitate. Dar într-o bună zi adevărul şi-a cerut dreptul; a venit momentul când a trebuit să fie, în sfârşit, timpul. Şi, îmboldită de această grijă, Viviane a pornit în călătorii, căutând urme, indicii, ca să-i ofere lui Paul câteva piste. În zadar, se apucase de asta cu trei decenii prea târziu. Apoi a apărut boala şi, încet-încet, i-a venit rândul să moară. Şi, cu mâna goală, a sfârşit prin a-i face lui Paul mărturisirea atâta vreme tergiversată.

40

După aceea n-au mai evocat niciodată această poveste. Au ascultat-o cu toţii atât de atent, încât fiecare ar putea s-o repete şi azi cuvânt cu cuvânt. Au ascultat-o îndelung, mult după ce Paul a terminat de istorisit, i-au lăsat ecoul să rezoneze în tăcerea ce-a urmat şi nimeni n-a întrerupt această tăcere. Numai Gabriel, după un moment, i-a spus lui Paul „Mulţumesc", apoi a ieşit din încăpere. Iar acest „mulţumesc", adresat deopotrivă lui Paul şi lui Viviane, l-au rostit la rândul lor Chantal şi Jeanne-Joy. Jeanne-Joy a adăugat că, dintre toţi copiii lui Viviane, el, unicul fiu, venit de aiurea, semăna, de fapt, cel mai mult cu mama lor. În ceea ce-o priveşte pe Lili, ea a declarat în şoaptă, de parcă vorbea cuiva adormit, pe care nu voia să-l trezească, ci doar să-l informeze în somn: „Şi tu, şi eu am avut două mame, dar ale tale s-au contopit ca să alcătuiască una singură, magnifică."

Fiecare s-a întors la ale lui, ducând cu sine secretul dezvăluit, împărtăşit; atât de calm dezvăluit, încât s-a instalat aproape blând printre gânduri, şi atât de legitim împărtăşit, încât nimeni nu simte nevoia să mai vorbească despre el, să-l aducă în discuţie, să pună întrebări. Faptele au fost exact aşa, teribile, ireparabile. Iată faptele brutale scoase din umbră, dar atât de târziu, că rămân suspendate în timp, între autenticitate şi fabulaţie. În inima realităţii adică. Fiecare trăieşte de-aici înainte cu noua informaţie, o asimilează, o acceptă, fără a pretinde totuşi că o stăpâneşte, că poate s-o întoarcă pe toate părţile şi cu atât mai puţin să-i pătrundă misterul.

Gabriel s-a mutat într-o casă cu acoperiş din olane, cu o terasă a cărei balustradă e acoperită de iederă cu frunze lucioase, de culoarea malahitului. Şi-a luat un tovarăş, un câine mare, negru, un groenendael pe care l-a numit Cosmos. Nu-l ţine niciodată în lesă,

merg amândoi, unul lângă altul, pe stradă, în acelaşi ritm, cu capul sus.

Câinele îl însoţeşte peste tot, la cabinetul de arhitectură unde continuă să se ducă în fiecare zi, la *Grand Café*, situată în piaţa primăriei, unde merge regulat să joace biliard, la clubul de şah, unde dispută partide interminabile. Şi se plimbă mult, străbate, cu Cosmos alături, străzi întregi, până în foburguri, fără o ţintă precisă. În timpul preumblărilor cizelează proiecte profesionale pe care le are în minte, reflectează la mijloacele de a-şi îmbunătăţi jocul, atât la şah, cât şi la biliard, elaborează noi strategii. Mergând astfel dintr-un loc într-altul, înaintează spre obiectivele pe care şi le fixează, evoluează într-un labirint mişcător, al cărui traseu îl redesenează încontinuu. Nu se întoarce acasă decât târziu, când este epuizat. Nu lasă loc inactivităţii, golurilor în care absenţa lui Viviane ar risca să se facă simţită şi mai puternic. Câinele doarme pe pragul camerei a cărei uşă rămâne întotdeauna deschisă şi unde veioza e aprinsă mereu.

După tergiversări de ani întregi în privinţa vocaţiei sale religioase, Paul s-a hotărât, în sfârşit. A ales nu calea monahală, căreia i se credea destinat, ci pe cea a preoţiei. Decizia a venit brusc, ca pentru a recupera timpul pierdut. Un cuvânt auzit în trecere pe stradă, rostit pe un ton arţăgos, de dispreţ şi de ură, de un tip care-şi plimba câinele, la vederea unui om aşezat pe o bancă, a provocat declicul. O dublă mişcare s-a produs înlăuntrul lui Paul, mai întâi un elan de surpriză, copleşit iute de dezgust, culminând cu furie, apoi efectul hotărârii s-a impus clar şi ferm. Omul cu câine exclamase: „Nu se poate, încă un *crouillat*![11]" Bărbatul de pe bancă, un algerian, nu-l observase şi nu auzise nimic, doar fuma, cu capul lăsat uşor pe spate, cu privirea rătăcind spre vârfurile platanilor ce mărgineau bulevardul. Câinele, adulmecând mirosul vreunui semen de-al său ceva mai departe, trăgea de lesă, iar stăpânul renunţase la ţinta sa ridicând din umeri şi se îndepărtase cu paşi mărunţi. Însă cuvântul, pe care Paul nu-l ştia sau nu-l remarcase niciodată, se înţepenise provocator în mijlocul trotuarului, împiedicând trecerea. *Crouillat.* Un cuvânt scuipat, o mucozitate a inimii, un şancru mintal, un ulcer varicos al limbii, precum cel de *youtre*, ce-i ţinuse loc de verdict, de condamnare la moarte şi de panegiric mamei sale. *Crouillat*, o insultă cu atât mai dureroasă, cu cât provine din schimonosirea unui termen care înseamnă „fratele meu“ în arabă, incluzând deci o valoare de preţuire şi de prietenie, aşa cum *youtre* deformează termenul german ce desemnează, simplu, un evreu. Cuvinte cu sonoritate urâtă, de bolboroseală horcăită, care umplu de puroi gura celor care le proferează – însă aceştia se delectează cu ele, confundând puroiul cu sucul.

Crouillat. Deranjat şi mâhnit de această ofensă care nu-i era adresată, revoltat şi descumpănit totodată, Paul simţise un calm neaşteptat născându-se în amestecul de sentimente şi alungându-l în tăcere. *'A khuya*, fratele meu. Va fi preot, nu-i va păsa de hotarele care separă taberele, clasele, castele şi triburile. Va fi fratele tuturor, liber de orice legătură care-l fixează într-un cerc, familial sau de altă natură, care-l limitează la un clan, va fi frate întru sânge omenesc, mai presus de rasă, şi chiar frate întru sânge şi răsuflare cu orice specie vie. Va trăi în comuniune cu toate speciile.

Fiicele lui Viviane au devenit mame. Jeanne-Joy, care s-a căsătorit cu colegul ei violonist, a născut doi copii cu o conformaţie perfectă, un fiu, François, apoi o fiică, Véronique. Chantal, care trăieşte cu un dansator din trupa Pinei Bausch, un japonez, are o fetiţă pe nume Yu.

Fiica lui Gabriel n-a dat viaţă niciunui copil. Uneori o apucă dorinţa de a fi mamă, dar nu e apăsătoare, nu are forţă, nu durează, e o dorinţă buimacă. Are legături amoroase, distracţii efemere, unele mai serioase, complice şi trainice, dar care la rândul lor se erodează de fiecare dată, dovedindu-se fără viitor. Doar de tablouri, de câteva sculpturi rămâne ataşată şi se străduieşte să le aducă pe lume. Atelierul îi ţine loc de cameră pentru dragoste, luptă şi naştere. Duce o obscură luptă corp la corp cu umbrele şi fantomele sale, cu misterul cărnii, al luminii şi al culorilor. Tablourile ei încep să trezească un oarecare interes în mediile preocupate de pictură; în sfârşit, se apropie cu paşi mărunţi recunoaşterea pe care a aşteptat-o atât. Însă, pe măsură ce aceasta înaintează, satisfacţia pe care ea ar trebui s-o resimtă scade – îndoiala nu conteneşte s-o hărţuiască. Mereu îndoiala, care sfredeleşte în tăcere, zdruncină orice fundament şi o face să se poticnească din nimic, îndoiala care, uneori, intră în stare de alarmă, devine extrem de vie şi sapă atât de adânc, încât atinge vidul, lăsând-o fără glas, fără raţiune, la hotarul unui teren viran nemăsurat – lumea întreagă, viaţa şi propria persoană, ea însăşi există sau nu? Şi atunci se întoarce la munca ei cu voinţă subită, oarbă, se transformă de nevoie şi împinsă de forţa de a supravieţui, pictează *ca şi cum* asta ar avea sens, în ciuda tuturor obstacolelor, *ca şi cum* tablourile sale ar avea oarece valoare. Dacă mai apoi unele picturi atrag atenţia, ba chiar admiraţia, simte o reală mulţumire, prea nestatornică totuşi pentru a satisface pe deplin nevoia ei de siguranţă şi de consolare.

41

E lume multă în seara aceasta la vernisajul colectiv, în galeria unde sunt expuse cinci tablouri ale Barbarei. Amprentele unui corp, al

său, în maniera lui Yves Klein, dar nu monocrome, ci în culori foarte îndepărtate de albastrul pur din care el şi-a făcut o trăsătură specifică. Imaginile ei conjugă diverse tonuri de brun, bronz, ocru, auriu-pal, ruginiu, nu sunt statice, ci străbătute de fiori, corpul ei e pensulă, rulou, mişcându-se uşor pe pânza unde ea se lungeşte, îşi imprimă şi mâinile, palmele bine întinse, cu degetele depărtate, şi partea bombată a gleznelor, precum şi extremitatea degetelor de la picioare, ceea ce Klein refuza să facă, socotind că e şocant să înfăţişeze mâinile, care ar risca să umanizeze prea mult imaginile pe care el voia să le arate, centrate pe ideea de masă, de forţă, de energie. Ea însă, ea descentrează forţa, împrăştie energia, caută un sprijin în pânză, îşi pune la lucru trupul de la frunte până în vârful picioarelor. Tatonează, pipăie materia, se lipeşte de ea, îşi întipăreşte palmele, pântecele, afundându-se în taina urmei. Răsar astfel siluete tremurate, din care se preling şiroaie ocru, bronz-aurii, roşietice şi portocalii.

Oamenii se mişcă fără astâmpăr, cu paharul în mână, vorbind tare, râzând sonor, se uită mai mult sau mai puţin atenţi la lucrările prezentate, strâng impresii, comentează ici şi colo. Barbara vede venind spre ea un bărbat care îi zâmbeşte şi o tutuieşte direct. Pe moment, nu-l recunoaşte. Este un fost membru al comunităţii de la Val-d'Oise. A trecut atât de atunci, cincisprezece ani deja, poate mai mult? Departe sunt acele vremuri de efervescenţă, de convingeri tranşante, de iubiri şi certuri care nu durau niciodată, de mari elanuri, de visuri revoluţionare, de subversiune şi de nerăbdare. Vremuri apuse, pe care ea nu le ridică în slăvi, faţă de care nu o încearcă nici măcar nostalgia, dar pe care nu le reneagă. Existau, în pofida a orice, sinceritate, speranţă, o formă de generozitate şi de cutezanţă în modul lor de a trăi, oricare le-ar fi fost excesele şi stângăciile. Existau o anumită nepăsare şi o anumită intensitate şi foarte frumoase clipe de bucurie. Însă el, cel întors din trecut, pe nume Jacques, nu evocă acele timpuri decât pentru a le lua în râs, reducând evenimentele din '68 la nişte copilării exaltate. Totuşi, a ştiut să tragă foloase de pe urma lor, îi povesteşte cum a reciclat cu succes în spoturi publicitare anumite sloganuri – căci unele, orice s-ar spune, nu erau lipsite de spirit, în ridicolul lor, sau de haz, în excesul lor, recunoaşte el citând o puzderie pe un ton amuzat: „Decretez starea de fericire permanentă. – Descheiaţi-vă creierul la fel de des cum vă descheiaţi şliţul. – Trăiţi fără timpi morţi, bucuraţi-vă fără limite. – A exagera, aceasta-i arma. – Orice se erijează în sistem. – Jos cu sumarul, trăiască efemerul! – Să explorăm hazardul. – Juisez pe străzi. – Te iubesc!!! Spune-o cu pietre. – Anarhia sunt Eu. – Nici stăpân, nici Dumnezeu. Dumnezeu sunt eu. – Doar adevărul e revoluţionar. – Deschideţi-vă ferestrele inimii. – Aici, suntem spontani. – Visul e realitate. – Cea mai frumoasă sculptură este

gresia din caldarâm..." Aici se întrerupe pentru a aminti că nişte şmecheraşi s-au dus în străinătate să vândă pietre din caldarâmul fărâmat al străzilor din Cartierul Latin şi afişe dezlipite cu grijă de pe ziduri; au făcut bani cu astfel de „autentice suvenire din Mai '68“, mai ales la New York. El însuşi ţinea una dintre aceste brave pietre în chip de trofeu pe birou, un prespapier super. Apoi, aruncând repede o privire spre tablourile mari ale Barbarei, agăţate în galerie, îi spune: „Interesant. Faci un fel de Klein dintr-o nouă perspectivă, recolorat, cărămiziu... Părul tău roşcat te inspiră?" Râde, râde la fiecare cuvânt şi citează încă o maximă din Mai: „Albastrul va rămâne albastru până va fi reinventat." O enciclopedie amuzantă de sloganuri, băiatul ăsta! Dar atunci când începe s-o sfătuiască să reinventeze roşcatul, brunul, bronzul, la fel de radical cum a procedat Klein cu albastrul, ea schimbă discuţia, întrebându-l dacă a păstrat relaţia cu foştii locatari ai casei din Val-d'Oise. Cu doi sau trei, da, ţine legătura, dar de la distanţă, toate astea aparţin trecutului. Toţi au fost nevoiţi, ca şi ea, ca şi el însuşi, să-şi croiască un drum, cu mai mult sau mai puţin succes. „Comunitatea noastră s-a dizolvat la momentul potrivit", conchide el, „înainte să se cufunde în rutină sau să degenereze în sectă, cum li s-a întâmplat unora, cea a lui Otto Muehl la Friedrichshof, de pildă... uite, apropo de asta, mişcarea acţioniştilor vienezi nu te inspiră? E ceva mai radical decât Klein al tău în chestiunea folosirii corpului şi a culorilor... uite, să-l luăm pe Hermann Nitsch, când e vorba de culoare, se înroşeşte, arde, ţâşneşte sânge! Cât despre materie, curge, supurează, picură, îşi despică pântecele şi smulge măruntaiele, ba chiar împroaşcă rahatul! Iată unul care a ştiut să reinventeze sângele, corpul şi rahatul!" Izbucneşte în râs, furat de propria tiradă, apoi o întreabă ce crede despre Nitsch şi al său Teatru de Orgii şi Mistere. Ei puţin îi pasă, vrea doar să afle ce s-a întâmplat cu Jef, cu Mona şi cu cei câţiva intransigenţi care nu doreau sub nicio formă „să-şi croiască un drum" în societate, ci mai degrabă „să croiască" societatea de la un capăt la altul şi cu atât mai puţin să se joace cu performanţele orgiastice şi profanatoare, menite să bulverseze simţurile spectatorilor şi să-i şocheze pe bigoţi. Ştie unde sunt ei acum, ce fac? Jacques îşi pierde brusc umorul zeflemitor şi se uită mirat la Barbara. „Cum, nu eşti la curent?" Cu ce ar trebui să fie la curent? „Păi, uite, cu jalnicul sfârşit al evadării lor, acum vreo zece ani. Că doar a făcut vâlvă la vremea aia.“ Însă vâlva nu ajunsese pană la ea nici atunci, nici mai târziu. O atinge cu o considerabilă întârziere, cum se întâmplase cu secretul lui Viviane.

Proţăpită în faţa pânzelor ei mari, întunecate şi arămii, cu un pahar de vin într-o mână şi cu o ţigară în cealaltă, năucită de rumoarea mulţimii care se foieşte în spaţiul îngust al galeriei, obosită

şi în egală măsură dezgustată de logoreea interlocutorului, punctată cu chicoteli şi cu câte un „uite!", află cum aceşti Perfecţi de gherilă bufă, care ridicaseră la rang de gest politic atacurile armate pe care le comiteau, fuseseră prinşi în timpul unui atac care mersese prost şi se încheiase cu câţiva răniţi şi un mort. Printre răniţi, ostatici, doi poliţişti şi Mona; mortul, Jef. Transfugul din casa comunitară îi trânteşte vestea pe un ton detaşat, aproape rece. E o poveste veche şi tristă, despre care nu-i place să vorbească. O poveste lipsită de glorie şi care nici nu poate fi ironizată, n-are obscenitatea ludică, isteria dătătoare de plăceri intense a unui *happening* de-al lui Nitsch, e doar un banal *hold-up* ratat. Istorisirea o izbeşte pe Barbara drept în frunte ca o piatră şi amintirea îşi iese din matcă, imagini răsar, se agită, se distorsionează.

Corpul lui Jef, corpul lui de bărbat tânăr, de amant, zâmbetul juvenil şi ironic, izbucnirile lui în râs şi, la fel, izbucnirile de furie. Corpul lui Jef care, mai mult decât toate celelalte pe care, de atunci, ea le-a cunoscut, le-a strâns în braţe, i-a lăsat pe piele o urmă fluidă şi în carne o pecete gravată adânc, o lipsă. Corpul atât de viu şi de impetuos al lui Jef, cu care niciun alt corp de bărbat nu s-a putut măsura. Dar câtă vreme îl credea în viaţă, înzestrat mereu cu farmecul lui Hector troianul, nu contează unde, cu cine, cu Mona sau cu altele, n-a suferit din cauza acestei lipse. Era de-ajuns ca el să continue să existe undeva, să-i fie contemporan, ca fiecare dintre oamenii care contează sau au contat pentru ea. Sfârşitul unei iluzii pe care s-a străduit inconştient s-o păstreze.

Sfârşitul jocului de roluri pentru Jef, himericul ei Hector, preschimbat într-un Ahile de bufonerie sângeroasă. A fost un bărbat demn de o epopee, rătăcit într-un secol care nu i se potrivea. A fost, mai ales, unul dintre acei oameni cărora niciun secol, nicio societate nu le poate oferi satisfacţie, unul dintre acei revoltaţi cronici, care nu cred în ceruri şi în zei mai mult decât în pământul oamenilor, această cloacă de pungaşi, ridicoli şi imbecili. „Decretez starea de refuz permanent! Visul e ferocitate. Să explorăm moartea. Scoateţi cuiul de la creier la fel de violent ca de la grenadă. Deschideţi-vă latrina inimii. Omul va rămâne un rahat până va fi reinventat. Cea mai frumoasă sculptură e un corp ciuruit de gloanţe." Barbara îşi stinge ţigara în paharul cu bordeaux, dă drumul paharului care se sparge de pardoseală, stropind marginea pantalonilor grej ai sclivisitului publicist, şi pleacă, fugind de lume, de zgomot, de comedia înconjurătoare.

Jef, Mona, aici *suntem spontani* în ciuda bunului-simţ, *acţionăm din instinct* cu înverşunare. *Viaţa e în altă parte!!! O spunem cu puşca.* Juisăm *de moarte.* Iar moartea vine, brutală, idioată, insipidă. Salut

tuturor, nimănui. *Dumnezeu sunt eu*, adică o amăgire, o glumă, un sublim efemer. Unde este viaţa, unde e acel *în altă parte, unde e aici?* Umblă multă vreme prin oraş, merge până la atelierul ei. Îşi petrece noaptea străbătând în lung şi-n lat încăperea, cu toate luminile aprinse. Îşi petrece noaptea în faţa tablourilor sale, a schiţelor de sculpturi, le scrutează, le evaluează. „Nu-i rău!“ au zis unii vizitatori ai expoziţiei, în chip de compliment. „Superb!" au exclamat câţiva. „Interesant", a trântit fostul revoluţionar reciclat, înainte de a-i da de înţeles că era deja în zona lui *has been*. Nu-i rău, da, exact aşa, această judecată vagă e de-ajuns, se potriveşte cu pictura ei. Muncă bine făcută, solidă, simţul spaţiului şi al culorilor, dar fără o reală inventivitate. Nu aduce nimic nou, nimic insolit, nu-i decât o imitatoare, nu lipsită de talent, desigur, care brodează variaţii pornind de la opere ale artiştilor care au precedat-o şi care au inovat şi au uimit. Ar putea să continue, cu siguranţă, să progreseze, dar simte că nu va ajunge niciodată departe, niciodată până acolo unde i-ar plăcea să meargă – fiindcă nu ştie cu precizie unde anume. Îi lipsesc forţa şi, în prezent, dorinţa.

Pipăie îndelung pensulele, tuburile cu culori, diversele unelte, materialele, le palpează, le cântăreşte în palmă, inspiră mirosurile de vopsea, de lemn, de clei, de terebentină, de lut, de praf şi de tutun. Îşi ia rămas-bun de la atelierul ei, de la pictură, de la pasiunea pentru culoare, de la materie, de la amprente. *Ţine minte, Barbara! Nu uita...* Scoate pânzele una câte una din rame, le face grămadă jos, ia foarfecă şi se apucă de treabă, cu calmul unui blănar care îşi dă silinţa să decupeze piei bine finisate pentru a confecţiona o haină. Însă ea pregăteşte o haină de Arlechin, fiindcă nu taie bucăţi mari, ci petice inegale. *Iar cel care te-ar strânge în braţe Cu dragoste E mort dispărut sau încă viu...* Crestează, ciunteşte, spintecă meticulos toate tablourile. Pielea zgrunţuroasă a pânzelor, încărcată de ocru, de bistru, de aur şi de arămiu, aplicate cu propriul corp-rulou, se împrăştie în fărâme. Cea de-a doua piele a sa, pielea ei de ulei de in şi de pigmenţi feluriţi, se descuamează. Barbara tranşează amprentele propriului corp, se jupoaie, se descojeşte, se decortichează. În zori degetele o dor de cât a mânuit foarfecă, are ochii roşii de oboseală, iar podeaua e acoperită de un maldăr de resturi de pânză colorată. Adună rămăşiţele, le îndeasă în saci de gunoi. Apoi face ordine în atelier, dă cu mătura. Iese, încuie uşa, ştie că nu se va mai întoarce. A renunţat la pictură. Nu şi-a dus niciodată până la capăt poveştile de dragoste sau poate că, dimpotrivă, doar a ştiut de fiecare dată să le încheie la timp.

42

Seara ferestrele n-o mai fac să viseze. Când era copil, îi plăcea să

se uite la ele când mergea pe stradă, cu privirea îndreptată spre faţade, le vedea ca pe nişte pleoape închise peste visuri efemere, atât de strălucitoare, că deveneau transparente sau cartuşe de lumină împodobite cu siluete.

Pe înserat faţadele imobilelor semănau cu pagini de cărţi ilustrate, ale căror imagini se mişcau. Cărţi care şopteau frânturi de existenţe ale căror început şi sfârşit ea nu le cunoştea, aşa cum nu cunoştea nimic, de fapt, dar ale căror personaje, oricât ar fost de reduse la succinte şi fugare schiţe, trăiau cu adevărat. Nu vieţi fantomă, ci vieţi diferite, independente, care, în totala lor indiferenţă în ceea ce o priveşte, stabileau totuşi legături de simpatie cu ea. Legături fluide între oamenii vii, care împart acelaşi aici şi acum şi care, în plutirea lor, se arcuiau în semne de întrebare. Atâţia oameni care chiar trăiau în jurul ei, aşa de aproape, inaccesibili, atâtea corpuri în mişcare, atâtea gesturi făcute, atâtea cuvinte şi priviri schimbate, fără ea, atâtea gânduri. Atâtea destine – poate, mediocre cele mai multe, dar glorificate de mătasea şi sclipirea de aur topit a ramelor în care se lăsau zărite.

Iluminatul s-a schimbat, rar se întâmplă să răspândească acele tonuri de galben-pal, bătând în roşcat sau în portocaliu, care odinioară colorau ferestrele noaptea. Licăriri albastre, care variază în intensitate prin tresăriri enervante, au pătruns în saloane, în camere, nu lămpile, ci televizoarele îşi împrăştie acum lumina falsă. Atâţia oameni aşezaţi în faţa acestor ecrane, atâtea priviri aţintite asupra lor. La fel de mulţi oameni vii, dar vernisul care se unduieşte la ferestrele lor nu le mai face să spună poveşti.

Dar, mai mult decât iluminatul, ea este cea care s-a schimbat, a îmbătrânit pur şi simplu, iar imaginaţia i s-a îndepărtat de frumoasele iluzii ale geamurilor-pleoape, de mirajele ferestrelor-cartuş sugerând istorii fabuloase, printre care şi pe cea a unei vieţi secrete a lui Fanny, mama ei dezertoare. Nu mai visează la o altă familie, nu-şi mai doreşte un alt trecut decât cel care îi aparţine, oricât de presărat ar fi cu poticniri şi decepţii, cu pierderi şi renunţări, şi jalonat de doliuri. Nu simte nici regrete, nici ranchiună, a avut partea ei de bucurii şi de plăceri, zilele ei pline de veselie, orele ei de exaltare, a trăit potrivit propriilor gusturi şi dorinţe, în libertate. Acceptă să plătească preţul acestei libertăţi, care uneori a semănat cu indecizia şi subterfugiul, alteori, cu alegerile ferme. Libertatea, ca şi iubirea, are un preţ: neliniştea. Nici pe una, nici pe cealaltă nu le obţii niciodată.

Seara ferestrele n-o mai fac să viseze. Şi totuşi, o dată în plus, în mod neaşteptat, i se întâmplă să fie surprinsă când trece pe stradă, să se oprească din drum. E noaptea târziu, oraşul e adâncit în somn,

circulaţia, aproape inexistentă, faţadele, învăluite în întuneric. Dar la al doilea etaj al unui imobil, un geam mare e luminat, cu perdele grele date la o parte, încăperea pare spaţioasă şi goală. Un cuplu dansează. Femeia e îmbrăcată cu o cămaşă încheiată strâmb, care i se cască pe umeri. Bărbatul poartă pantaloni de pijama în dungi, are bustul gol. Se deplasează cu paşi iuţi într-o direcţie, încetinesc, se întorc şi pornesc rapid înapoi; străbat astfel toată încăperea şi, fără pauză, schimbă foxtrotul pe un mambo viguros, cu şoldurile lipite unul de altul, apoi continuă cu un boogie-woogie vioi, plin de fantezie. Din când în când se opresc, cuprinşi de un râs nebun, unul se apucă să gesticuleze în toate părţile, să facă pe bufonul, după care îşi reiau dansul cu mare zel. Din nou un foxtrot, executat cu măiestrie. Niciun sunet nu răzbate în stradă, de parcă ar dansa pe nişte melodii himerice, însă corpurile lor sunt atât de suple, de energice, gesturile, atât de fluente, picioarele, atât de sprintene, încât fac ca liniştea să fie sonoră, senzuală. Dar, mai ales, corpurile lor exprimă o complicitate plină de veselie, dezinvoltură şi vivacitate. Se distrează dansând în miezul nopţii, poate că tocmai au părăsit camera unde au făcut dragoste şi satisfacţia, lor e aşa de intensă, că nu-şi găsesc somnul, îl refuză, vor să prelungească starea de jubilaţie în care s-au cufundat unul cu celălalt, unul în celălalt. O stare de candoare veselă, de nepăsare, de sărbătoare a nebunilor şi a regilor, căci sunt nebun şi nebună, rege şi regină, ei doi, care se leagănă şi ţopăie şi se învârtesc după miezul nopţii, în salonul lor. Pentru ei, sala tronului. Iar singurul tron îl reprezintă corpurile lor în mişcare, în exces, corpurile lor în splendoarea dorinţei şi a dragostei, care rămân neostoite chiar şi atunci când sunt satisfăcute.

43

Când vine să-şi revadă tatăl în casa cu acoperiş de olane nu mai aşteaptă de la el semne speciale de atenţie, de preferinţe, nu mai caută dovezi de dragoste, aşa cum nu mai caută recunoaşterea mediilor artistice, nu pentru că ar fi ajuns la starea de detaşare aspră a lui Diogene, ci fiindcă timpul îşi continuă în ea o muncă lentă de curăţare şi de explorare în profunzime. Această muncă, ce se desfăşoară anevoie, ar fi rămas încă multă vreme stearpă, fără şocurile provocate de informaţiile postume despre Viviane, apoi despre Jef. Faptul că a aflat târziu, departe de a le atenua brutalitatea, a înzecit-o sau mai bine zis o răspândeşte cu încetinitorul, descompune mişcările, fiind gata câteodată să se oprească asupra unei imagini care face atunci o impresie şi mai puternică.

E cu neputinţă să se stabilească o legătură între corpul gol al lui Jef, întins pe spate, cu braţele arcuite în jurul capului, cu pielea de un

alb chihlimbariu, lucind în penumbra camerei, şi corpul lui prăbuşit pe trotuar, mânjit de sânge, în vacarmul unei străzi luate cu asalt de poliţie. Corpul viu Barbara l-a cunoscut, corpul iubitului, dezmierdat, privit, explorat, pe cel al mortului nu-l ştie deloc, n-a văzut nimic, nu poate decât să-şi imagineze scena. Însă îi e greu să o zugrăvească, în lipsă de detalii. Stop pe o imagine imposibilă, care se îndepărtează ori se măreşte. În ce poziţie a căzut, pe spate, cu braţele curbate în jurul capului, sau cu faţa de asfalt, cu braţele şi picioarele răşchirate, ca o marionetă dezarticulată? În ce moment inima a încetat să-i bată? I-a fost frică, a suferit? Când a ştiu că e mort? Dar asta e ceva ce ştii, conştiinţa continuă să existe şi, dacă da, cât timp, sub ce formă? Aceeaşi nelinişte care o cuprinsese în faţa rămăşiţelor pământeşti ale lui Christine o chinuie şi acum. Iar întrebarea se pune şi în ceea ce priveşte corpul, nu cel al lui Viviane, culcată pe patul mortuar, vegheată de ai ei, nici cel al copilei Sophie, acoperit de flori în sicriul ei, ci cel al necunoscutei care s-a ivit în holul unui imobil din Paris, într-o dimineaţă îngheţată din februarie 1943. Femeia aruncată de la ultimul etaj în casa scării, zăcând pe dalele de marmură, la picioarele lui Viviane şi ale pruncului pe care tocmai i-l încredinţase. Nici la această scenă n-a fost martoră, dar şi-o imaginează. De fapt, o dedublează pe Viviane – cea reală, ghemuită sub trepte, cu copilul ascuns sub haina de blană şi cealaltă, cu faţa în jos pe pardoseală, zdrobită, cu părul împrăştiat, tivit cu sânge. Femeia cruţată şi femeia condamnată, străine una alteia, dar pe veci unite de o bruscă transferare a maternităţii.

Din scena asta o rază de lumină nu conteneşte să se răspândească, viguroasă şi pură, care comprimă şi consumă în Barbara învălmăşeala de sentimente îngemănate în ea şi despoaie cuvântul „iubire" de tot luciul fără valoare cu care ea l-a lăsat să se îmbâcsească. Iubirea nu trebuie să se împopoţoneze cu declaraţii măreţe, cu gesturi şi posturi pretenţioase, nu trebuie să se încarce cu nimic, trebuie doar să existe, să acţioneze unde şi când e nevoie, fără să se sinchisească dacă e văzută manifestându-se. Precum câinele Cosmos, care veghează, adormit doar pe jumate, odihna stăpânului său. Precum uriaşul copac-lalea, zărit cândva la cotitura unui drum, scăldat în soare, fremătând de linişte, împlinindu-şi cu dărnicie ritmul destinului său de arbore, în armonie cu natura vegetalului, cu natura timpului. Precum acel Ruusbroec zis Admirabilul, din pădurea Soignes, iradiind de rugăciuni, exultând de blândeţe, deschis spre nevăzut, în acord cu destinul său de om, şi precum Paul, de asemenea, devenit preot muncitor şi preot al unei închisori. Şi, la fel de bine, precum cuplul pe care l-a văzut dansând noaptea, el şi ea purtând jumătate dintr-o pijama pe care o împărţiseră.

Dar Jef? El a desfăcut din toate încheieturile dragostea, a făcut

din ea alice de oţel, a înfuriat-o, i-a străpuns pielea. Din el ţâşneşte cu intermitenţă un jet de lumină crudă, stridentă, care nu luminează nimic, dar care vibrează.

Lili, Barbara? Balansul între cele două părţi ale ei înseşi a încetat, nu mai are nevoie să-şi renege „anii Lili“ şi nici atât să renunţe la această Barbara pe care şi-a clădit-o printre pasiuni, trudă şi singurătate. Este şi una, şi cealaltă, alipirea s-a produs, fragilă, însă rezistă. O alipire ce rezultă din creşterea celor două fascicule de lumină, diferit poziţionate în timp, cea a poveştii lui Viviane şi cea a morţii lui Jef, despre care a aflat cu întârziere, şi din traversarea tărâmului picturii. Pe cea din urmă a părăsit-o dintr-odată, spre propria ei surprindere, cu un amestec de bruscheţe şi calmă hotărâre. Însă după o perioadă de inactivitate pe care a îndurat-o ca un ascet s-a întors la pictură pe o cale nouă, ocolită, s-a pus altfel în slujba ei, deprinzând meseria de restauratoare de tablouri. Răbdarea şi extrema minuţie cerute de această muncă îi plac, fiindcă ele o supun unui exerciţiu asiduu de concentrare, delicateţe a gesturilor şi uitare de sine, care o liniştesc. Lupta ei, multă vreme pătimaşă, uneori aspră, brutală, cu pânza, materia, urmele, culorile, s-a transformat într-un lung şi paşnic tête-à-tête cu operele artiştilor dispăruţi, unii de secole întregi. Acum întreţine un dialog tăcut, alcătuit din analiză, reflecţie şi atingeri uşoare, cu tablourile pictate de alţii.

Nu mai simte că totul e urgent, şi-a găsit locul în fluxul timpului, învaţă să savureze farmecul lentorii şi pe cel al estompării sinelui, lăsându-şi privirea şi gândurile să se piardă în viziunea unică a unui artist despre care uneori nu ştie nimic sau aproape nimic. I se întâmplă, după ore petrecute aplecată asupra unei picturi pe lemn, ocupată s-o cureţe de praf, s-o decapeze, pentru a încerca să-i restituie strălucirea iniţială, să aibă impresia că tabloul devine oglindă, nu trimiţându-i înapoi propria reflexie, ci dezvăluindu-i ceva ce nici nu bănuia despre ea însăşi. Un profil pierdut, alunecând pe fundalul unui orizont nemărginit, subţiindu-se în lumină, dar o lumină atât de slab vizibilă, îndepărtată.

44

Cosmos a ajuns la limita extremă a vieţii sale canine, aproape treisprezece ani. Blana deasă şi neagră şi-a pierdut luciul, s-a rărit, vederea, auzul, apoi mirosul i-au slăbit, mersul i-a devenit legănat, iar la sfârşit şovăitor. Într-o dimineaţă, nu se trezeşte. Gabriel se întinde lângă el, îl strânge la piept, îndelung, încercând parcă să împărtăşească ultimele lui bătăi de inimă, însă groenendaelul rămâne inert, cu inima oprită pentru totdeauna. Gabriel îl incinerează şi păstrează urna în camera sa. Îi cere fiicei lui s-o depună în sicriul său

atunci când îi va veni şi lui rândul să nu se mai trezească. Asta pentru că, spune el, din clipa când l-a adoptat pe Cosmos, pe atunci în vârstă de trei luni, când l-a primit în casa lui, aproape că nu s-au mai despărţit. Şi să nu se creadă cumva că el, câinele, era doar umbra stăpânului său, supusul lui, îi era camarad, conviv, companion – timp de peste doisprezece ani n-au mâncat şi n-au dormit oare în aceleaşi încăperi şi la aceleaşi ore, fiecare la locul lui? N-au mers unul lângă altul pe străzile oraşului şi pe drumurile de ţară? Nu şi-au petrecut împreună serile şi n-au discutat cu familiaritate, fiecare folosind propriul limbaj? Iar cel al lui Cosmos era subtil, exprimându-se prin tot corpul, prin mişcările cozii şi ale urechilor, prin unduirea blănii, prin privirile de o imensă varietate, prin glasul capabil să moduleze atâtea şi atâtea sentimente, de la nerăbdare la resemnare, de la furie sau dezacord la tandreţe şi complicitate, de la îndoială la înţelegere, de la dispreţ la umor.

Îi era partener şi când juca şah, căci, în timpul partidelor pe care Gabriel le începea uneori acasă, singur, groenendaelul se posta în faţa lui, în poziţie şezând, cu spinarea ţeapănă, cu urechile ciulite, cu capul delicat înălţat ca un vârf de lance deasupra gulerului şi a voluminosului jabou de blană ce-i împodobeau gâtul şi pieptul, şi îşi plimba privirea de la tabla de şah la mâinile şi la chipul stăpânului său. Gabriel nu pretindea că animalul juca şah cu el, nici că prinsese regulile jocului, însă urmărea lenta desfăşurare a partidei cu atenţie şi multă răbdare, de parcă înţelegea că îndeletnicirea căreia i se consacra tovarăşul său uman era ceva foarte serios, că nu trebuia să-l deranjeze, să-l distragă, ci dimpotrivă, să-l susţină în efortul lui de concentrare. Câinii ştiu să respecte multe lucruri ce rămân pentru ei enigmatice, dar cărora le simt gravitatea şi importanţa pentru stăpânul lor, ceea ce majoritatea oamenilor sunt incapabili să facă unii faţă de alţii, prea repede iritaţi sau prea orgolioşi şi bănuitori ca să rabde să păstreze distanţa faţă de o activitate sau de un gând a căror logică, pertinenţă şi farmec le scapă. Câinii n-au pic de vanitate, de infatuare, dar au mândrie şi, insistă Gabriel, pudoare, pe care se cuvine s-o iei în consideraţie când convieţuieşti cu unul dintre ei.

De această pudoare şi-a dat seama prin efectul de oglindă. Într-o dimineaţă, când ieşea dezbrăcat din baie, îl surprinsese pe Cosmos în hol, cu privirea aţintită asupra lui, având un aer placid, mirat şi parcă distanţat de însăşi mirarea care părea că-l cuprinsese. Gabriel simţise oarecare stânjeneală văzându-se observat astfel, ochii animalului erau ageri ca ai unui om, însă nu exprimau nimic din ce se vede în privirea unui om, copil sau adult când descoperă nuditatea unui semen; nici neîncredere, nici nelinişte, nici prefăcătorie sau viclenie, nici provocare, nici indiscreţie sau complezenţă, nici amuzament sau

ironie, şi nici atât naivitate. Nimic care să ţină de voyeurism. O privire calmă, fără vreo emoţie deosebită, dar pătrunzătoare şi care se dovedea cu atât mai tulburătoare cu cât provenea de la o fiinţă deopotrivă apropiată, chiar foarte familiară şi complet diferită, de vreme ce, aparţinând unei *alte* specii, fără repere comune, şi necunoscând nuditatea, nu poate s-o încerce pe propriul corp, mereu acoperit de blană. Gabriel se pomenise întrebându-se cine era el – cine, ce – în această privire de animal şi se simţise descumpănit, atins de un soi de tristă neghiobie, cum trebuie să fi fost Adam şi Eva văzându-se goi pentru prima dată, nu doar în privirea unuia către celălalt, nici în cea a Domnului, asta era o altă chestiune, care nu-l preocupa, ci în ochii vietăţilor din jur, mari şi mici, în ochii tuturor acelor animale cu care trăiseră până atunci în armonie, într-o reciprocă siguranţă. Bănuise că privirea necuvântătoarelor avea multe de spus despre nuditatea contrariantă a oamenilor, profunda privire a animalelor care nu şi-au tulburat simplitatea prezenţei în această lume, nu şi-au vătămat pudoarea naturală. Trăgea concluzia că, în anumite situaţii, titlul de „stăpân" îi revenea câinelui sau oricărui alt animal aflat în relaţie strânsă cu un om, nu celui din urmă, doldora de contradicţii şi plin de sine la modul prostesc.

Gabriel a sfârşit prin a reuni toate calităţile pe care i le recunoştea lui Cosmos, camarad, conviv, partener şi stăpân de ocazie, într-una singură; prieten. În fond, îi spune într-o zi lui Paul, zâmbind pe jumătate nevinovat, pe jumătate provocator, dacă Fiul Domnului a putut să le mărturisească bravilor săi discipoli că îi considera prieteni, nu slujitori, oamenii au dreptul sau mai degrabă datoria să primească, la rândul lor, toate animalele pe tărâmul prieteniei. Ceea ce Paul încuviinţează din toată inima, amintindu-i că un anume Francisc din Assisi a mers şi mai departe, numind „fraţi" şi „surori" atât plantele, cât şi animalele, pietrele şi toate elementele naturii, iar jainiştii au împins la extrem grija pentru animale, până la cele mai mărunte, unii dintre ei purtând un văl de muselină la gură ca să nu înghită vreo gâză.

Tulburarea lui Gabriel, aflat în doliu după prietenul groenendael, e mare şi nu slăbeşte deloc. Îşi pierde treptat plăcerea de a vorbi, ţese în jurul lui un cocon de tăcere, în interiorul căruia intră într-o stare de semi-adormire. Se înfăşoară în bătrâneţe, se dizolvă în ea. Speranţa absurdă, dar stăruitoare, pe care Lili Barbara o păstrează în adâncului inimii – ca tatăl ei să-i facă, înainte de a muri, o dezvăluire extraordinară despre mama sa Fanny, cum i-a făcut Viviane lui Paul – este tot mai clar sortită eşecului. Ştie, dar nu poate să renunţe. Sau, mai degrabă, adultul din ea admite improbabilitatea unei asemenea mărturisiri, dacă nu chiar imposibilitatea, în vreme ce fetiţa

clandestină, pitită într-un ungher al făpturii ei, refuză să se dea bătută, refuză să coboare din leagănul avântat în zbor sub bolta unui castan în floare, presărată de insecte şi scântei de soare.

45

Mai întâi îi vede părul ciufulit, blond-închis, cărunt, retras de pe frunte, apoi mâinile cu palmele lipite de tejghea de-o parte şi de alta a unei gravuri peste care stă aplecat. Studiază imaginea, un laviu sepia, de format mic, al cărui subiect ea nu-l distinge. El se uită la gravură atât de atent, că nu a observat intrarea clientei în magazinul lui. Mâinile bărbatului o intrigă, ai zice că aparţin unor persoane diferite, un pianist şi un sculptor sau un caligraf şi un mecanic. Una este prelungă, un pic osoasă, dar delicată, cealaltă, mai lată, cu vene pronunţate, musculoasă. Nici chiar pielea lor nu captează exact la fel lumina, aceasta alunecă peste una, se prinde inegal de cealaltă. O idee bizară îi trece prin minte lui Lili Barbara – şi picioarele să fie diferite, unul, fin şi unul, butucănos? Însă ce o tulbură este impresia că a mai văzut asemenea mâini. Caută să-şi amintească la cine, le trece în revistă pe cele ale tatălui ei, ale lui Paul, ale foştilor iubiţi, ale prietenilor, dar nu, nu cunoaşte pe nimeni cu dreapta ovală şi subţire, iar stânga, pătrată şi groasă. Cercetează aceste mâini cu tot atâta concentrare cât vădeşte bărbatul în faţa laviului pe care trebuie să-l înrămeze şi devine la fel de absentă ca el, uită că nu e singură şi în clipa când găseşte în sfârşit modelul pe care-l căuta, exclamă în şoaptă; „Rembrandt, bineînţeles!" Omul îşi înalţă capul, cu ochelarii în echilibru instabil pe vârful nasului şi pe un ton aproape morocănos obiectează: „Nicidecum! Datează din secolul al XIX-lea." Confuzia o descumpăneşte, se simte nătângă şi cumva o intrusă şi, ca urmare, îşi agravează situaţia; „Nu vorbeam de gravură, ci de mâinile dumneavoastră." Meşterul se uită întrebător când la propriile mâini, când la femeia din faţa lui. Ea remarcă o altă particularitate a lui, de astă dată la ochi, unul este uşor mai mic şi verde-deschis, celălalt, mai larg şi mai întunecat. Din nou îşi imaginează că el trebuie să poarte la încălţăminte măsuri diferite, la un picior 39, la celălalt, 46, dar se abţine să-i împărtăşească elucubraţiile. Revine la tabloul lui Rembrandt şi precizează la care anume se referă, *Întoarcerea jiului risipitor*, în care există o uimitoare diferenţă între mâinile tatălui aşezate pe umerii fiului îngenuncheat înaintea lui. „A, da...", zice meşterul de rame, după o pauză, de parcă această trimitere îi cauzase un şoc surd şi trebuia să-şi recapete răsuflarea. „Mâinile, poate, dar nu şi măreţia părintească..." Stânjenit că a lăsat să-i scape această mărturisire, îşi fereşte privirea şi-şi strecoară mâinile în spatele tejghelei. Apoi îşi reintră în rolul de comerciant. „Cu ce vă pot ajuta?"

Acum ea se simte la fel de încurcată ca el. Se grăbeşte să-i întindă fotografia pe care o vrea înrămată. Un peisaj în alb şi negru, pe hârtie argintată, de 24 pe 36 de centimetri, pe care a cumpărat-o de la un anticar pentru a i-o oferi unei prietene. El îşi potriveşte ochelarii ca să privească fotografia şi imediat ridică din sprâncene, apropie cele două lucrări şi ochii i se mută de la una la alta, apoi întoarce imaginile spre clienta sa. „Fiindcă păreţi atât de sensibilă la analogii, ce spuneţi de asta?" Ea ridică, la rândul ei, din sprâncene, coincidenţa e într-adevăr ciudată.

Laviul reprezintă trei lebede în zbor peste o întindere de apă, fotografia, un stol de gâşte sălbatice deasupra unui heleşteu. În ambele cazuri, linia orizontului este situată în treimea inferioară a imaginii şi parţial subliniată, în dreapta, de siluetele zvelte ale unor plopi; cerul este la loc de cinste, presărat cu nori în forme grandioase, scăldaţi în lumina liniştitoare a zorilor. În ambele cazuri, păsările urmează o linie oblică şi umbrele lor desenează o dungă orizontală pe luciul apei, în prim-plan, în stânga, se înalţă trestii. Laviul sepia prezintă o mare subtilitate a coloritului, de la brun-deschis, aproape galben la bistrul bătând în negru, şi degajă o anumită căldură, în timp ce fotografia mizează mult pe efectele de contrast, cu nuanţe puţine, dacă nu chiar deloc, şi îţi dă senzaţia că simţi frigul dimineţii. Două scene asemănătoare, însă tonalităţi vizuale foarte diferite. O dată în plus, ea remarcă mai mult deosebirile decât asemănările, orice ar crede bărbatul cu mâini neobişnuite.

În săptămâna următoare se întoarce după fotografie. Meşterul îi arată rezultatul, ea e mulţumită, el înfăşoară rama în folie cu bule de aer, apoi o strecoară într-o pungă de plastic. O conduce până la uşa magazinului; când să iasă, ea aruncă o privire rapidă spre picioarele lui, nu suferă de nicio asimetrie, însă încălţările par la fel de scâlciate ca papucii faimosului fiu risipitor al lui Rembrandt. Constatarea o amuză. Ajunsă acasă, scoate rama din pungă pentru a o împacheta în hârtie de cadouri. Un plic cartonat galben-şofran cade din pungă. Pe el, două cuvinte mâzgălite – „Ca amintire" – iar înăuntru, o fotocopie color a gravurii; culorile şi-au pierdut farmecul, nuanţele s-au estompat, scena e scăldată într-un colorit bej şi cafeniu-închis, dar este recognoscibilă. Lili Barbara pune plicul şi imaginea alături, pe o etajeră, printre ceşti şi pahare, în timp ce ambalează cadoul, rămâne cu ochii pironiţi pe etajeră şi-şi crestează vârful degetului cu panglica. În aceeaşi clipă devine evident pentru ea că fotocopia nu e o „amintire", ci chiar o chemare discretă.

Peste câteva zile se întoarce ca să-i mulţumească. Şi ca să răspundă chemării încă neclare. Vorbesc îndelung, stând în picioare, în magazin, despre tot felul de fleacuri, despre meseriile lor care, prin

anumite aspecte, sunt apropiate, se completează.

Se întoarce adesea, dar la sfârşitul zilei, la ora închiderii. Merg să cineze în cartier, la început din când în când, apoi în mod regulat. Vorbesc mereu liber, dar mai mult despre ei înşişi decât despre fleacuri. El pomeneşte de căsătoria lui, pe când era foarte tânăr, şi de divorţul survenit opt ani mai târziu. A avut un fiu, Benoit, un băiat tandru şi vioi. În adolescenţă, caracterul i s-a schimbat, a abandonat liceul, a fugit de acasă, a încercat drogurile, le-a prins gustul sau mai degrabă a devenit dependent, trecând de la cele uşoare la cele dure. Iar el, tatăl lui, în loc să caute să înţeleagă de ce fiul se lăsa să decadă aşa şi cum să-l ajute să-şi revină, n-a ştiut decât să recurgă la metoda drastică, represivă, cea mai ineficientă. Fiul său a murit în urma unei supradoze la şaptesprezece ani.

O conduce întotdeauna până la intrarea în clădirea unde locuieşte ea, apoi pleacă. Îl cheamă Mathieu, este cu trei ani mai mic decât ea. Împreună, au puţin peste un secol. Când erau tineri, nici el, nici ea nu se împiedicau de atâtea scrupule, ezitări, când se simţeau atraşi de cineva care le răspundea la fel, nu-şi lăsau dorinţa să tânjească multă vreme. Timpul a insuflat trupurilor lor gustul lentorii şi simţul aşteptării, fără să le sleiască vitalitatea dorinţei.

Sunt îndrăgostiţi şi miraţi de-a fi aşa, aproape intimidaţi. Sunt fericiţi şi se sperie fără să ştie de ce, de parcă n-ar recunoaşte că au dreptul să fie sau s-ar teme că vor suferi nu atât din cauza pierderii, posibile într-o bună zi, cât din pricina acestei neaşteptate fericiri.

Prima dată când se află goi faţă în faţă, simt o pudoare pe care n-au cunoscut-o nicicând, cel puţin nu în felul ăsta; în care se amestecă atâtea emoţii ce răzbat din trecuturile lor, deopotrivă dulci şi sfâşietoare.

Şi, deşi credeau că ştiu multe despre trupul unui bărbat, al unei femei şi despre plăcerea sexuală, se simt dintr-odată dezarmaţi, stângaci. Fiecare descoperă ce se întâmplă cu trupul, şi al celuilalt, şi al său, trupul marcat de vârstă şi pe care bucuria amoroasă îl face din nou uşor, voluptos. Vesel şi inocent.

46

Ordinea anilor, a lunilor, a zilelor devine tot mai confuză pentru Gabriel, nu se mai poziţionează pe şinele timpului, trenul zilelor merge invers, şerpuieşte, dispare în ceaţă. El este un pasager nemişcat într-o întârziere crescândă pe treapta trenului, timpul se mişcă în el, îi umblă prin trup, prin minte, ca un vânt firav, sapă cu blândeţe, se răsuceşte în lente spirale, dislocând straturile trecutului, fărâmând scoarţa prezentului şi spulberând-o. Fiecare azi al său se cască peste

vid, iar în adânc sclipeşte un ieri. Trecutul iese la suprafaţă în rămăşiţe ca nişte minereuri şiroind de apă, de argilă şi de lumină, au zâmbetul şi glasul lui Nati, splendoarea lui Viviane, râsul lui Christine, Feu-Follet, fiica aleasă, şi timbrul grav, cavernos, al lătrăturilor lui Cosmos. Lili Barbara îl vede cum se pierde în el însuşi, cum naufragiază în tăcere, fără să se agite, fără să se plângă. Dragostea ei pentru el, atâta vreme izvor de tristeţe, şi-a găsit pacea acum sau măcar s-a călit, în ciuda spinului de încăpăţânată speranţă înfipt în ea. Gabriel nu-i nici un Dioscur, nici un Bilboc, este tatăl ei, Întâiul şi Ultimul cu Acest Nume, un bătrân care a dat definitiv greş în grija lui de a împărţi echitabil iubirea paternă, dar care, în ciuda a toate, s-a străduit să-şi crească fiica văduvită de mamă. I-ar fi plăcut să i-l prezinte pe Mathieu, dragostea ei târzie şi deplină. E prea târziu, Gabriel nu mai locuieşte în prezent, abia dacă-şi recunoaşte fiica atunci când vine să-l vadă în azilul unde au fost nevoiţi să-l ducă.

Învârtindu-se mereu în spirale, în corpul lui tot mai istovit, timpul evadează din carne, fuge prin porii pielii, seacă din răsuflarea sa şi, într-o zi, îl părăseşte. Gabriel şi-a epuizat timpul. Asta se petrece pe furiş, în somn, ca în cazul lui Cosmos. Şi unul, şi celălalt şi-au consumat partea de ani aproape maximă ce le este dată fiinţelor să o petreacă pe pământ, fiecare potrivit speciei sale, doisprezece ani pentru groenendael, un pic peste nouă decenii pentru Gabriel.

Bărbatul pe care îl vede în sala mortuară a spitalului, abia scos din celula frigorifică unde l-au vârât imediat ce şi-a dat ultima suflare, întins pe placa de inox a unui căruţ, este – *nu este* tatăl ei. E acoperit până la umeri cu un cearşaf care mai mult pune în evidenţă decât ascunde corpul slab; toate oasele ies prin piele. Îl sărută pe frunte, însă pielea e îngheţată şi întărită la extrem, frigul l-a pietrificat, carnea şi-a pierdut textura şi a căpătat o tentă de fildeş vechi îngălbenit, e un simulacru de corp. Lili Barbara se apleacă spre acest trup ţeapăn transformat în marmură, închide ochii, îi vorbeşte la ureche, încet, foarte încet, îndelung. Buzele ei vii şoptesc la urechea din care se degajă frig, revarsă un şuvoi uşor de cuvinte simple în noaptea minerală care a pus stăpânire pe creierul, pe ochii, pe gura, pe torsul, pe inima, pe pântecele, pe toate organele şi pe toate membrele lui Gabriel, tatăl său. Nu stă să se gândească, lasă cuvintele să curgă, ele izvorăsc din copilăria ei, din mica ei copilărie, din vremea singurătăţii lor în doi lângă menajerie; izvorăsc din volieră, au glasul de ceaţă şi mătase al păsărilor ce visează la spaţiul larg, în spatele gratiilor coliviei lor. Fiica îi vorbeşte tatălui cu vorbe simple, uşor febrile în graba lor şi, în acelaşi timp, stăruitoare şi pline de linişte, îi mărturiseşte dragostea ei, care acum şi-a pierdut ostilitatea, recunoştinţa ei în sfârşit golită de orice reproş, scuturată de orice

umbră, un gângurit de apă şi lumină. Totul este consumat, totul este iertat. Vocea ei, care n-a răzbătut niciodată până departe, n-a ajuns niciodată la mama fugită şi dispărută, nici la atâtea alte persoane cărora le-a cerşit atenţia, se aude astă dată cu precizie, limpede. Un ciripit dulce şi fluid pe care ea îl răspândeşte în noaptea marelui corp părintesc întins acolo, înveliş de piele de culoarea ocrului, cu pete brun-violacee, atât de uzat, încât pare că stă să crape. Răspândeşte un pic de viaţă, de căldură, câteva vorbe, în liniştea şi frigul acestui corp părăsit, pustiu, seamănă cuvinte-licurici pentru a-l lumina dinăuntru şi a-l ajuta să se salveze de la întemniţare. Să salveze pe cine, să salveze ce? Sufletul său, pasăre captivă? Nu ştie, nu ştie nimic, nici ce este sufletul, nici ce este moartea. Îşi îngână ignoranţa şi deopotrivă încrederea.

Îl revede pentru ultima oară, culcat în sicriu, i se pare că a crescut, lung mănunchi de oase, cu faţă de mumie. Înainte ca sicriul să fie închis depune înăuntru urna funerară a lui Cosmos. Stăpânul şi prietenul lui s-au reunit pentru o tovărăşie veşnică, de cenuşă şi ţărână.

47

Printre hârtiile tatălui ei n-a găsit niciun document, niciun jurnal intim, nicio scrisoare, nici măcar o fotografie care să dezvăluie vreun secret. A cercetat cu mare atenţie livretul de familie. Coperta a devenit cenuşie, pătată ici şi colo, paginile sunt îngălbenite şi sfărâmicioase, unele au fost lipite cu bandă adezivă care, cu trecerea timpului, a lăsat dâre lungi, ca de grăsime. Lili Barbara a verificat datele de naştere ale părinţilor şi data ei de naştere, Barbara Liliane Roberte, data căsătoriei lor şi data despărţirii. Şi pe cea a presupusei morţi a mamei. Şi-a trecut degetul peste rândul respectiv, de parcă ar fi vrut să atingă cuvintele, să vadă dacă sunt autentice. A studiat paginile „Extras act de naştere" pentru a se asigura că niciun alt copil nu s-a născut din unirea lor sau dintr-o căsătorie a tatălui ei, pe care el ar fi ascuns-o, sau, de ce nu, dintr-o legătură în afara căsătoriei pe care mama ei ar fi avut-o. Un frate vitreg, o soră vitregă, după mamă sau după tată, un frăţior născut mort, o surioară ce a trăit doar câteva zile, câteva ore. Însă doar ea figurează în livret, toate paginile care urmează după cea unde e menţionată ea sunt goale. S-a simţit deopotrivă uşurată şi dezamăgită.

Aşadar niciun secret nicăieri. Doar o anemonă cu petale mari, violet, acum ofilită, cu mijlocul negru, granulos, strecurată la pagina cu declaraţia naşterii sale – a ei, unicul copil al celor doi, Fanny şi Gabriel. Floarea este atât de uscată, de aplatizată, încât ai zice că e o

îmbinare de lamele fine de cristal. S-ar sfărâma din nimica toată. A lăsat o urmă pe hârtie, palidă ca un abur, cu un cerc negru în centru, care înceţoşează numele, prenumele, data şi locul naşterii ei. O aureolă bleu-mov, cu inimă de funingine. Cine, tata sau mama, a cules floarea, a depus-o pe inscripţia venirii ei pe lume? Ca o mângâiere, un zâmbet, o binecuvântare, un talisman? Anemona, floarea care se deschide în vânt, dar din ce punct cardinal venit?

Chiar dacă a existat vreodată un secret, ce mai conta acum, de vreme ce nu a rămas nicio urmă, îşi spune Lili Barbara în cele din urmă şi se întreabă ce sens poate avea o întâmplare care a avut loc cu adevărat, dar din care nu subzistă nimic, nicio amintire, pe care nicio mărturie n-o poate aduce la cunoştinţa noastră. Este anulată, eliminată din real? Dar de ce o întâmplare care s-a petrecut cândva să fie ştearsă de simplul fapt că a rămas necunoscută sau că s-a cufundat pe veci în uitare?

Şi invers, un fapt imaginar, în care crezi cu tărie şi statornic şi care e parte dintr-un om, devine real? Unde se situează hotarul care desparte realitatea de ficţiune?

Aceste întrebări i le adresează lui Jeanne-Joy, lui Paul şi lui Chantal, când îi revede, după o lungă absenţă, la înmormântarea tatălui ei. Cei trei copii vitregi ai lui Gabriel au venit de departe, ca să-şi ia rămas-bun de la cel care le-a ţinut loc de tată din copilărie şi până au ajuns la vârsta adultă; acum nimeni nu mai e în faţa lor; se află în prima linie, urmaţi deja de două generaţii mai tinere.

Graniţa dintre realitate şi ficţiune e mai mult decât poroasă, consideră Jeanne-Joy. Nu ştie nimic sau foarte puţin despre dragostea efemeră din tinereţe a mamei sale pentru un bărbat a cărui progenitură întâmplătoare este ea, totuşi, n-a încetat ani întregi să facă cercetări pe singura cale ce-i era la îndemână, cea a imaginaţiei şi a intuiţiei, şi s-a construit pe sine, parţial, pe rezultatele acestei interogări, oricât de bizare ar fi fost ele. E sigură că un pic din aceste fabulaţii de copil lipsit de cunoştinţe despre tatăl lui trebuie să i se fi strecurat, cu vremea, în minte, involuntar, bineînţeles, la marginile îndepărtate ale conştiinţei; oricum, ele s-au sedimentat acolo, iar unele gânduri, unele emoţii trebuie să-i fi venit uneori fără ca ea să ştie de unde, nici de ce, tulburând-o în secret. Nu declarase şi Paul, ca fiu, de astă dată, după mărturisirea făcută de Viviane, că presimţise mereu că există un secret legat de el, deşi nu avusese niciodată nici cel mai mic indiciu? Corect, aprobă Paul, şi chiar dacă Viviane nu i-ar fi povestit scena adopţiei sale improvizate de nevoie şi de frică, ar fi fost la fel de convins că momentul acela groaznic a avut loc în realitate, o dată pentru totdeauna, că femeia urmărită şi ucisă a existat şi că era mama lui, o dată pentru totdeauna, că ea avea o poveste, un trecut şi

că ea a fost omorâtă, o dată pentru totdeauna. Nimic din toate astea nu poate fi suprimat, niciuna dintre nenumăratele fapte petrecute pe această lume, oricât de înverşunat ar fi efortul de a le nega, de a le îngropa în tăcere, chiar de cei care le-au comis. În asta constă eşecul asasinilor, orice ar face ei ca să distrugă toate dovezile crimelor lor şi, oricât ar încerca să şteargă până şi amintirea victimelor, de parcă ele nici n-ar fi existat vreodată. Şi din cea mai măruntă viaţă omenească rămâne ceva ireductibil, întotdeauna; niciun lucru care s-a întâmplat pe lumea asta, mare sau mic, tragic sau neînsemnat, nu poate fi anulat şi nimic nu rămâne fără urmări, oricât de puţin perceptibile ar fi ele. Da, continuă discuţia Jeanne-Joy şi începe să vorbească despre Sophie, însă vocea i se pierde, nu-şi încheie fraza, şi-a pierdut şirul gândurilor şi deviază spre muzică, unde, spune ea înăbuşit, totul este o succesiune de sunete punctată de pauze, rupturi, ocolişuri, alunecări, flux al memoriei şi uitare permanentă, ecouri, dispariţii, reveniri, ca în vieţile noastre. Într-adevăr, duce ideea mai departe Chantal, totul este o succesiune de cauze şi efecte, o circulaţie neîncetată între aceşti doi poli, aşa încât nu se prea mai ştie, în cea mai mare parte a timpului, care este primul, care este cel de-al doilea, viaţa este un clocot de acţiuni-reacţii, lovituri-contralovituri, un fantastic joc de ricoşeuri, ciocniri, înlănţuiri şi rupturi şi îşi ilustrează cuvintele vorbind despre creaţiile coregrafice ale Pinei Bausch, cu care a lucrat multă vreme. Pina, spune ea, ne înfăţişează solitudinea noastră de atomi ce se învârtesc şi palpită, inseparabili unii de alţii şi veşnic luptându-se. Atracţie şi respingere, dorinţe de a îmbrăţişa şi tendinţe de a refuza, chinuri ale tandreţii şi elanuri de violenţă.

Paul se referă la o altă coregrafie, imemorială, cosmică. Spune că, în fond, nu-i fundamental să ştii dacă Dumnezeu există sau e doar o născocire a oamenilor adânc tulburaţi, se poate afirma şi una, şi alta. El ia cuvântul „născocire" în sens pozitiv, nu ca pe o iluzie izvorâtă din teamă, suferinţa oamenilor care se ştiu muritori, ci ca pe o descoperire, o inspiraţie, o revelaţie. Şi-apoi, dacă Dumnezeu este o ficţiune, atunci e cea mai formidabilă pe care oamenii au inventat-o vreodată, este un amestec de dinamită, sevă şi ferment introdus în lume, împiedicând-o astfel să se prăbuşească în ea însăşi, o scutură, o străpunge, o dilată din interior, o frământă, o răcoreşte. O hrăneşte, căci nu atât imaginarul se alimentează din poveşti şi visuri, cât realitatea, care se hrăneşte cu ficţiuni, iluzii şi dorinţe. Nu, insistă el, ficţiunea nu-i o himeră, iluzia nu-i o minciună, viziunea nu-i miraj, totul se întrepătrunde, se dinamizează, se luminează şi se întunecă la nesfârşit. Posibil, admite Chantal, care precizează imediat că ea rămâne insensibilă la respectiva ficţiune, dacă nu chiar suspicioasă şi refractară. Şi adaugă: „Pe acest plan eu şi Gabriel eram de acord, «legenda Dumnezeu» nu ne-a sedus niciodată, «postulatul Dumnezeu»

nu ne-a convins. Cât despre mama, nu ştiu exact ce părere avea despre asemenea întrebări, nu vorbea despre ele. ‚Ea credea în viaţă", răspunde Jeanne-Joy, „credea în viaţă mai mult decât am crezut eu vreodată, iubea viaţa, orice s-ar fi întâmplat. Cea mai frumoasă dintre credinţe, în orice caz, cea mai binefăcătoare."

E adevărat, gândeşte Lili Barbara, părinţii discutau mult, dar între ei, adulţii, rar cu copiii, cel puţin despre anumite subiecte, nu se intra în culisele conştiinţei unuia sau altuia, nici măcar în culisele propriei conştiinţe, sau doar din când în când şi fără să zăboveşti. Din teama de întuneric, de necunoscut, de labirinturi, de trape care se cască ici şi colo. Doar Paul s-a aventurat acolo, cu hotărâre, dar el nu avea de ales, fiindcă fusese stăpânit, împins „de o torţă de vânt, de un val de lumină", după spusele lui. Ea, Lili, n-a fost stăpânită în copilărie decât de un sentiment de ignoranţă şi neputinţă de a înţelege, care nu a părăsit-o niciodată complet şi în care şi-a avut originea doar o lungă succesiune de îndoieli. I-au trebuit atâţia ani, câteva zeci, ca să înveţe să trăiască într-o relativă *armonie* cu chinuitoarele ei incertitudini, până l-a întâlnit pe Mathieu. Cât despre Viviane, ea a trăit într-o atât de elegantă şi de curajoasă armonie cu viaţa, încât n-avea nevoie, în fond, să ţină mari discursuri.

48

Stă pe o bancă, în faţa unui lac. După-amiaza e pe sfârşite, soarele coboară spre munţii ce mărginesc orizontul, se apropie de ei în ritm constant, ca magnetizat de masivele rotunde, şi pe măsură ce coboară, păleşte, trece de la un galben-viu, ca de sulf, la un gălbui pal. Un asfinţit fără sclipiri roşietice. Însă nu pierde nimic din intensitate acest soare coborâtor, răspândeşte o lumină platinată pe cerul unde se suprapun şi se unduiesc lungi fâşii de albastru, de la ultramarin la griul pânzei de in, şi pe apă, văluri largi, în alte nuanţe de albastru şi gri, de la cenuşiu închis la argintiu. Totul se mişcă vag, cu încetinitorul, sclipirile, fluxurile de culori, micile veliere în zare, care trec într-un cortegiu răzleţ, pescăruşii care se învârtesc pe lângă bărcile pescarilor porniţi să se aventureze departe de ţărm, undiţele lor desenează curbe negre, care abia se clintesc şi uneori se agită, schiţând hieroglife sinuoase. Raţele alunecă în şir indian la suprafaţa malului râpos, punctându-şi procesiunea cu strigăte scurte şi sonore, la care le răspund în ecou ţipetele pescăruşilor, la fel de discordante, dar mai stridente. Câţiva oameni veniţi să se scalde se zbenguie în apă. Nişte lebede s-au cocoţat pe o barcă răsturnată pe prundiş şi dorm cu capul sub aripă. Corpurile lor masive, strânse în ele însele, captează lumina razantă a serii, o limpezesc şi o intensifică la maximum, iar când una dintre ele se trezeşte îşi lungeşte gâtul, îşi desfăşoară aripile

şi îşi părăseşte locul de odihnă, legănându-se greoi pe partea laterală a bărcii, albeaţa ei străluceşte. Odată ce-şi ia zborul, e doar graţie şi putere, are puritatea zăpezii proaspete; trupul se preschimbă în nor. Vântul este blând, mângâietor ca mătasea, dar se răcoreşte.

Banca pe care stă ea se află pe dig, domină lacul; panorama este foarte frumoasă. Memoria se pune în mişcare cu încetinitorul, la unison cu lumina care se scurge şi cu metamorfoza albastrului, care când devine violaceu, când capătă nuanţe de verde, apoi păleşte până devine lăptos. Îşi dă silinţa să-şi adune amintirile – care zac acolo, pe fundul apei. Amintirea vacanţelor lor, pe când erau copii, petrecute într-o casă în mijlocul câmpurilor şi al pâlcurilor de arbuşti, pe care părinţii o închiriau în fiecare vară, până la moartea Christinei. După aceea nu s-au mai întors acolo niciodată. Nu era chiar un cătun, ci un loc numit Capelle-Porette. Nu departe curgea un râuleţ imprevizibil, care putea să rămână secat săptămâni întregi şi să se umfle la câteva ore după o furtună.

Seuze, al cărui glas surd, sălbăticit, o emoţionase peste măsură într-o zi şi care n-a amuţit niciodată complet în ea. Seuze, cel cu glas de sirenă, acum încătuşat în tăcere lacustră. Casa, grădina, câmpurile şi pajiştile înconjurătoare, pâlcurile de arbuşti, hambarele, bazinele cu apă pentru spălat şi fântânile, grădinile de zarzavat şi curţile gospodăriilor din împrejurimi, şcolile, bisericile, pieţele şi bistrourile, primăriile, prăvăliile satelor vecine, crucile de piatră sau de lemn, ridicate la răspântii, bălţile, potecile şi micile ziduri de piatră brută, gârlele, râurile, totul a dispărut, înghiţit de lacul artificial care se întinde în faţa ei, impunător şi atât de calm, de frumos, lucind ca un satin albastru, gri-mov, cu reflexe verzi de absint. Veliere albe plutesc pe deasupra arborilor morţi, ce putrezesc vertical, raţele zboară în şir aproape de clopotniţele şi acoperişurile năruite, bărcile se clatină peste drumurile şi fântânile umplute de nămol, înotătorii fac crawl şi bras în apele ce-au potopit gârlele şi râurile pierdute, peştii se strecoară printre crucile măcinate şi zidurile surpate, lebedele îşi aruncă umbrele vii în chip de salut adresat ruinelor.

Totul a dispărut, iar ea nu ştia. Încă o veste care i-a parvenit cu mare întârziere. După moartea tatălui şi scurta reîntâlnire cu surorile şi cu fratele ei prin alianţă, Lili Barbara a simţit dorinţa de a reveni în acest loc pe care-l iubise, pe care toţi din familie îl iubeau. Casa de piatră de culoare ocru, umbrarul împovărat de ciorchini de glicină, pomii din ale căror fineţe ciuguleai în voie, abundenţa de mirosuri, liniştea tulburată doar de zgomotul insectelor, vântul fierbinte, trecând uneori în vârtejuri care umflau rufăria întinsă la uscat între doi arbori, dungile de lumină decupate de stinghiile obloanelor,

tremurând pe pereţii şi pe podeaua odăilor la ora siestei. Şi escapadele pe câmpii şi în păduri, printre şirurile de viţă-de-vie, picnicurile pe malul apei. Libertatea trupului, copleşit de senzaţii, fericit.

Impresiile senzoriale pe care le-a resimţit profund odinioară, vară după vară, aici, la ţară, s-au impregnat atât de bine în ea, încât îi mocnesc încă sub piele, gata să se reaprindă. De aceea a şi venit, singură. A luat trenul până la gara cea mai apropiată, acolo a închiriat o maşină, bazându-se pe memoria ei pentru a găsi drumul spre Capelle-Porette, însă numele nu apărea nicăieri şi nici cel al satelor vecine. Tot întrebând oameni întâlniţi pe drum, a aflat că satele nu mai existau de mult, se descompuneau pe fundul lacului de la baraj. Iar acum e aici, pe o bancă, contemplând frumuseţea dezastrului în lumina albăstrie a înserării. Nu simte nostalgie sau tristeţe, nici furie şi nici măcar dezamăgire, doar o uimire atât de imensă şi apatică, încât frizează imbecilitatea. Fiindcă o linişte fără margini, netulburată de nimic, domneşte peste cerul, pământul şi apa care se unesc într-o contopire lentă şi rece, de un albastru tot mai întunecat.

Totul a dispărut, s-a şters fără ştirea ei. N-a văzut timpul scurgându-se, în ea se află şi acum copila care a fost, cu toate întrebările, bucuriile, spaimele şi visurile ei intacte, adolescenta rănită de un doliu măcinat de gelozie şi speranţă, tânăra pradă rătăcirilor şi apoi veseliei amoroase, marginala de un scepticism de neclintit şi artista îndrăgostită de amprente şi de culori. Sunt toate aici, în picioare, cu ochii larg deschişi, într-un trecut mereu prezent, fiindcă face parte din ea, tăcut şi durabil. Carnea trecutului, pielea prezentului. Sunt toate aici, toate acele „ea“ din fiecare zi, aşa cum dăinuie pe fundul lacului urma patului din Seuze, ruinele caselor, ale satelor scufundate, vestigiile locurilor şi ale numelor lor, umbrele celor care s-au născut acolo, au trăit acolo, au murit acolo sau, precum ea şi familia ei, au poposit acolo. Toate sunt aici, stanţe ale ei înseşi, care o privesc aşa cum este în această clipă, cum nu va mai fi mâine, şi în jurul lor trec în clarobscur oamenii pe care i-a cunoscut, pe care i-a iubit, cum se cuvine sau nu, prea puţin contează, însă ei nu o privesc, par să nici nu o vadă. Totuşi, tare i-ar plăcea în clipa de faţă să întâlnească privirea tatălui său, să aibă în faţă frumosul mister al chipului său. Abia acum, când el s-a retras pe veci din lumea asta, întrezăreşte ea ce n-a ştiut să vadă pe vremea când el stătea în lumina vizibilului – în deşarta evidenţă a vizibilului. Oare tot ce ţine de un om trebuie să fie încheiat, epuizat, pentru ca din invizibilul unde el a ajuns, o lumină nouă, deopotrivă plăpândă şi foarte pură, să răsară, să se reverse, dând peste cap în taină vizibilul? Abia acum intuieşte ea cât este de amplu, de nesecat, misterul unui chip, al unei vieţi.

S-a înserat de tot, contopirea zilei cu întunericul s-a desăvârşit. Pielea neagră a cerului, carnea arsă a stelelor, pielea neagră a lacului, carnea lemnoasă şi minerală a ruinelor, pielea neagră a pământului, carnea plină de umori a celor vii şi cea prefăcută în pulbere a morţilor. Pielea neagră a orei, carnea ca apa a lui Fanny, mama sa, carnea scânteind ca jăraticul a tatălui ei. Pielea neagră a uitării, carnea de ceţuri a memoriei, carnea de volburi a iubirilor, a suferinţelor şi a încântărilor.

N-a văzut timpul scurgându-se, dar în astă-seară îl simte adunat în ea, deopotrivă greu şi sprinten, dens şi neguros. Nu e încremenit, respiră uşor, îi curge prin sânge, bate cu inima ei, îi irigă carnea, simţurile, creierul; se cuibăreşte în ea. Într-o bună zi timpul va fugi, aşa cum i-a părăsit şi pe cei dragi ei, cu blândeţe pe Nati, în mare grabă pe Christine, cu intermitenţe pe Viviane, cu discreţie pe Sophie, cu violenţă pe Jef, cu mare încetineală pe tatăl ei; aşa cum părăseşte în fiecare secundă, chiar în această secundă, milioane de oameni din toată lumea. Şi după aceea? Ce se întâmplă după aceea? Încotro ne ducem, ce devenim după? Întrebarea pe care şi-o punea în fragedă copilărie, când vedea fotografia cu mama ei ţinând-o pe ea prunc în braţe, i-a revenit de mult, uluirea de „după" a biruit-o pe cea de „dinainte", iar ameţeala care o apucă în faţa absenţei unui răspuns este mult mai puternică. În fond, „înainte" nici nu contează, ai pornit deja, zarurile sunt aruncate, dar „după", ce se petrece după?

Pielea neagră a timpului, carnea atât de vie, de sensibilă a muritorilor, pielea neagră, rece ca gheaţa, a întrebărilor, carnea tremurândă a răspunsurilor ce rămân veşnic nesigure.

49

Contemplă peisajul; este ostil, lipsit de relief, cenuşiu. Un grup de eoliene uriaşe răsare pe un câmp gol şi rupe monotonia locului. Nu le observase la venire, în ajun. Palele albe se agită în vânt, pe fundalul cerului plumburiu, un pâlc de nori de o albeaţă la fel de vie, aproape violentă, precum cea a catargelor şi a braţelor eolienelor, goneşte la orizont. Soarele a dispărut, sfârtecat parcă de maşinării, nu există altă lumină în afara unor fâşii răzleţe, extrem de strălucitoare, ale corpurilor metalice care se învârtesc cu toată viteza şi ale norilor care aleargă. Lupta mută pe care o poartă în plină zi energiile invizibile dă măreţie peisajului şi dilată timpul. Frumuseţea vidului de culoarea oţelului, a ardeziei, luată cu asalt de sclipirile albului pur. Lili Barbara adoarme, cu fruntea sprijinită de geam. Vidul pătrunde în ea, nu visează nimic, pluteşte printre vârtejuri de umbre şi de licăriri.

Un zgomot strident o smulge din somnolenţă. Sună un telefon.

Imediat o voce răspunde grăbită, răcnind într-o engleză de afaceri, marcată de un accent franţuzesc destul de lamentabil. Conversaţia se lungeşte, o rumoare enervată se iscă în compartiment. Un pasager mai îndrăzneţ decât ceilalţi se ridică şi-l apostrofează pe nesuferit, cerându-i să binevoiască a cruţa pe toată lumea de trăncăneala lui. Tânărul vorbăreţ îl tratează cu aroganţă şi-i spune că el, unul, munceşte, trebuie să răspundă la apelurile clienţilor, ale colaboratorilor şi ale patronilor săi, îi pare rău, dar asta e, n-are încotro. „Prea bine“, admite celălalt, un zdrahon cu barbă căruntă, tunsă scurt. „De vreme ce e vorba despre o urgenţă profesională pentru care nu încape discuţie, atunci şi eu o să mă apuc de lucru. Îmi permiteţi?" Ia un caiet lung de pe măsuţa de lângă locul său. Îl desface, îl deschide cu un gest afectat, îl îndepărtează puţin de ochi şi intonează: *Flow, my tears, fall from your springs! Exiles for ever, let me mourn. Where night's black bird her sad infamy sings, There let me live forlorn...* Are un glas subţire şi puternic totodată. Exclamaţii de surprindere, de admiraţie se fac auzite din întregul compartiment, mai puţin din partea tânărului aferat, nevoit să-şi întrerupă convorbirea telefonică atât de tare răsună cântecul contratenorului care plânge în lacrimi melodioase. John Dowland i-a închis gura. Isprăvindu-şi aria, cântăreţul închide partitura şi-i aruncă pisălogului: „Măcar e o engleză frumoasă!" Şi se aşază Publicul aplaudă amuzat şi încântat, iar unii cer „Încă o dată! Încă o dată!". Şi, întrucât cântăreţul întârzie să răspundă chemării, o femeie se ridică, înaintează pe culoarul din mijloc şi preia ştafeta. De data asta lacrimile se manifestă în germană. *Erbarme dich, mein Gott, um meiner Zähren willen! Schaue hier, Herz und Auge weint vor dir bitterlich. Erbarme dich, mein Gott.* Cântă în acelaşi registru ca artistul liric care a precedat-o; se simte că nu e profesionistă, vocea gravă este frumoasă, dar îi lipseşte un pic aplombul şi, în plus, să cânte aşa, pe nepusă masă, *a capella*, într-un tren de mare viteză, nu-i uşurează sarcina. Dar contraaltista depăşeşte toate obstacolele, se dă în spectacol, în joacă, poate, dintr-o provocare adresată ei înseşi, din plăcere, pur şi simplu, sau din dragoste pentru această arie a lui Bach, care, în cadrul corurilor, e încredinţată doar profesioniştilor. Când termină, are dreptul la aceleaşi ovaţii ca şi contratenorul. Acesta se ridică, o felicită şi, în chip de salut sau pentru a-şi reafirma prestigiul, se lansează într-o cantată de Vivaldi. *Piango gemo sospiro e peno, e la piaga...* Dar un strigăt îi taie brusc elanul; fiecare la rândul lui. Tipul cu telefonul s-a năpustit pe culoar. „Bine, am priceput, aveţi voce, dar vă bat la expresivitate şi la ritm, incapabililor, şi pe deasupra în franceză!" Şi se achită de promisiune numaidecât, cu glas aspru şi sacadat, schiţând gesturi scurte şi bruşte. *În rap îmi pun chinul de partea corectă a revolverului, şi zbor spre culmi, survolez metropola. Versuri nucleare vărsate în maniera vărsătorului, un cerc formează flăcările, la noi*

mormintele sunt mai numeroase ca leagănele... Noua improvizaţie lasă publicul oarecum perplex, câţiva mai arţăgoşi îşi arată imediat iritarea. Contratenorul n-o împărtăşeşte, se uită amuzat la ucenicul rapper, îl distrează acest ping-pong de cântece. Şi Lili Barbara şi-ar dori să continue concertul bezmetic, fiecare să vină cu o şansonetă, o cantilenă sau o baladă, melancolică sau veselă, cu un lied, blues sau hip-hop. Însă ce-ar alege ca când i-ar veni rândul? Trece în revistă o serie întreagă de cântece, dar nu se simte în putere pentru niciunul. Îi vine o idee – un ţipăt de pasăre, al păunului sau al huhurezului, pe care ştie să le imite destul de bine, sau cel al pescăruşului-argintiu? Mathieu şi ea poartă uneori scurte dialoguri ornitofonice ca să se amuze, el excelează în registrul corvidelor şi al palmipedelor, în special al corcodeilor.

La una dintre cinele de la începutul relaţiei lor el îi povestise cum i-au apărut interesul pentru păsări şi dorinţa de a învăţa să le imite cântecele. Avea vreo zece ani, era acasă la un coleg de şcoală. Auzise cu surprindere un zgomot de apă melodios şi puternic, căutase să afle de unde vine, colegul îl dusese în balconul apartamentului şi îi arătase pe o măsuţă o colivie în care era un canar. „Îl cheamă Pipo“, îi spusese băiatul, „l-am primit de ziua mea." Din ciocul larg deschis Pipo revărsa intermitent note limpezi, răsunătoare. Mathieu s-a lăsat pe vine lângă măsuţă, ca să fie la nivelul coliviei; era nedumerit de disproporţia dintre corpul atât de plăpând, cu penaj galben foarte deschis, al canarului şi puterea, intensitatea cântecului său. Îl revoltase să-l vadă aşa, prizonier, ar fi vrut să-l elibereze, nu se mai sătura să-l asculte. Pe când ei stătea în cumpănă între admiraţia pentru minuscula pasăre cu glas de cascadă, de clopot de aramă, de ploaie cu soare, şi dorinţa de a o vedea luându-şi zborul oriunde i-ar fi plăcut, cineva ieşise pe balconul alăturat. Un bărbat de vreo treizeci de ani, cu înfăţişare banală. Se proptise de balustradă cu un aer satisfăcut şi, fără să se sinchisească de vecini, slobozise un şir de râgâieli zdravene; modul lui de a mulţumi pentru mâncarea bună pe care tocmai o înfulecase, rugăciunea lui digestivă. Canarul amuţise. Încă ghemuit în faţa coliviei, Mathieu văzuse cum pasărea încremenise pe stinghia ei, îşi închisese ciocul şi-şi întorsese capul în direcţia bipedului care scotea nişte sunete atât de urâte. Şi-i fusese ruşine în clipa aceea că aparţine speciei umane.

„...Îi susţin la microfon pe tipii ce inundă holurile. Vechea Franţă tremură când vorbesc de revoltă, Arsenik pentru toţi fraţii mei ameţiţi, înmulţesc volţii..." Tânărul continuă pe un ritm tot mai sincopat, se simte că s-a înfierbântat, chiar că înmulţeşte volţii. Fără să mai stea pe gânduri, Lili Barbara scoate un lung *vibrato*, strident, de corcodel-mare la parada nupţială, care îl reduce la tăcere pe rapperul voltaic şi-i face

să tresară pe călători. Vocea ei răsună cu forţă, în sfârşit. Umple compartimentul, acoperă zgomotul trenului, umple spaţiul şi timpul, domină liniştea lacului în adâncul căruia ruinele se macină, suflă contra vântului, contra melancoliei; acoperă tot. Vocea ei trâmbiţează şi fluieră, *tiiidi ui ui ui*, cârâie la repezeală *che che*, croncăne şi fornăie brutal *cra câr orr*, apoi urcă spre acute.

Viaţa merită din plin acest cântec nupţial. „La dracu'! Nu se mai termină odată balamucul ăsta!“ se enervează un pasager. „Ba da“, îi răspunde calm Lili Barbara, care îşi reia vocea omenească, articulată. „S-a terminat, intrăm în gară." Pasagerii se smulg din scaune, invadează culoarul, preocupaţi să-şi ia bagajele şi să coboare cât mai repede; deja dând uitării momentul muzical bizar care i-a distrat sau i-a deranjat pentru puţină vreme. Însă unul dintre ei, un domn în vârstă, mărunt şi gârbovit, într-un palton de postav cenuşiu, începe să fredoneze, doar pentru sine, în timp ce coboară treptele vagonului: *Când se termină na nana de la capăt o ia... După fox Boleroul continuă a da-an-sa... La loterie Oricine se duce Norocul a-şi înce-er-ca... Când se termină na nana..* Lili Barbara îl priveşte îndepărtându-se cu paşi mărunţi pe peron, pare un cuc poznaş ce cântă timpul care trece, timpul care merge înainte, prefăcând acel „înainte" pierdut într-un „după" cu neputinţă de prins şi de înţeles, viaţa în moarte, moartea în viaţă, sfârşitul în noutate, noul în vechi, cunoaşterea în uitare şi necunoaşterea în înţelegere, prezenţa în absenţă, tăcerea în murmur, plenitudinea în întuneric, întunericul în nimic şi vidul în lumină.

Notes

[←1] Echivalentul în limba franceză al rom. *Varvara* (n. red).

[←2]

Mică flacără produsă în timpul combustiei spontane a gazului care se degajă din materiile organice în descompunere (n. tr.).

[←3]

Măsuţă de scris prevăzută cu sertare, în general din lemn preţios şi cu decoraţiuni (n. tr.).

[←4]

Pat prevăzut dedesubt cu un fel de sertar extensibil, care poate fi folosit ca un al doilea pat (n. tr.).

[←5]

Instrument muzical la care se pot executa melodii cu ajutorul unor clopote sau ailunor lamele acordate la anumite tonuri (n. tr.).

[←6]

Versuri din poezia *Barbara*, scrisă de Jacques Prévert (n. tr).

[←7]

Arthur Rimbaud, *Scrieri alese*, trad, de Petre Solomon, Editura pentru Literatură. Universală, Bucureşti, 1968 (n. tr.).

[←8]

Cu ambele picioare de aceeaşi parte (n. tr.).

[←9]

Arthur Rimbaud, *Scrieri alese*, trad, de Petru Solomon, Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, 1968 (n.tr.).

[←10]

Jidan, jidanca" (n. tr.).

[←11]

Termen injurios pentru arabii din Africa de Nord (n. tr.).